

Ilinniartitsinermut periusissiaq 2024-2030

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut,
Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik

Imarisai

1. Siulequt	5
2. Aallaqqaasiineq	6
2.1 Killiffik ukkatassallu qitiusut	8
2.2 Ilinniartitaanermi piginnaangorsaaneramilu suliniutini tunngaviullutik atugassarititaasut	11
3. Ilinniartitaaneq pillugu takorluugaq siunertarlu	15
3.1 Ilinniartitaaneq pillugu takorluugaq anguniagarlu	15
3.2 Ilinniartitaanermut siunertaq	15
4. Ilinniartitaanermik piginnaangorsaanermillu inerisaanermut attuumassuteqartut pingaaruteqartullu	17
4.1 Inooqataanermut tunngassuteqartut	18
4.2 Kulturimut oqaluttuarisaanermullu tunngassuteqartut	18
4.3 Meeqqat suli atualingitsut	20
4.4 Nunassittarnerup pissusia inuiaqatigiillu ineriartornerat	21
4.5 Teknikkikkut ineriartorneq	22
5. Periusissiami siunniussat pingaarnerit tallimat	24
5.1 Siunniussaq 1 - Meeqqat atuarfiat, ilinniartitaanermi alloriarfiit pingaartut siulliit	25
5.2 Siunniussaq 2 - Inuusuttuaqqat ilinniarfiinut ikaarsaarianeq	47
5.2.1 Inuusutissarsiuutinik ilinniartitsinerni pissutsit allat	56
5.2.2 Ilinniarnertuunngorniarfinni pissutsit allat	57
5.3 Siunniussaq 3 - Ilinniarnertuut ilinniartitaanermi ingerlaqqinneq ajortut	58
5.3.1 Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni pissutsit allat	61
5.4 Siunniussaq 4 - Sulisunut allanik ilinniartitseqqiineq piginnaangorsaanerlu	65
5.5. Siunniussaq 5 - Immikkoortut akimorlugit suliniutit	70
5.5.1 Meeqqat inuusuttullu immikkut pisariaqartitsisut	70
5.5.2 Oqaatsit	75
5.5.3 Ungasissumit atuartitseriaaseq digitalingorsaanerlu	78
5.5.4 Akisussaaffinnik suliassanillu aaqqissuussineq	79
5.5.5 Pilersaarusionermi, ingerlatsinermi sunniutinillu uuttuinermi paasissutissanik inerisaaneq	81
5.5.6 Ilinniartitaanermi immikkoortut akimorlugit naliliinerup ileqquliunneqarnissaanik siaruarterinissaq	83
5.5.7 Aningaasaqarnerup suliniutillu ataqatigiinnerat	85
6. Periusissiap piviusunngortinneqarnissaa nakkutigineqarnissaalu	92

1 Siulequt

Ilinniartitaaneq tassungalu tunngasut sammineranni kinguaariit marlussuit ingerlanerinnaanni inuiaqatigiit sukkasuumik nikeriarsimanagerat eqqaamasassavarput, tamatumalu tulluusimaarutiginiissaanut tunngavissaqarluarpugut. Ukiut amerlanngitsut ingerlaneranni inuusuttortatta ilinniagaqarnissaminnut periarfissaat ullumikkumut naleqqiullugit allaalluinnarsimapput. Atuagarsorlutik ilinniarusuttut Ilinniarfissuarmi ilinniartitsisunngorniarnissaq imaluunniit lkast-imi Niuernermik Ilinniarfimmi allaffimmiunngorniarnissaq amerlanertigut aqqusaartarsimavaat.

Maannakkulli periarfissat allanngorluinnarsimammata amerlasuut nunatsinni peroriartorsimasut ilinniagaqarsimasullu ilinniakkani assigiinngitsuni nunatsinni ulluinnarni inooqatigilernikuuagut. Naak maani inuiaqatigiit nutartigaasut ilinniakkat pisariaqartitaat tamaasa nunatsinni neqeroorutigisinnaanngikkaluarlugit - neqeroorutigisussaanaagillu, ilinniakkat assigiinngitsorpaaluit qaffasissutini assigiinngitsuni neqeroorutigisarpagut.

Inuiaqatigiit piinnarlugit ilinniagaqartariaq-anngilagut. Misissuinerit assigiinngitsorpassuit soorlu takutikkaat, ilinniarsimassuseq qaffakkaangat inuit nalinginnaasumik nuannaarnerulerlutillu peqqinnerulersarput. Aamma ilinniakkap qaffasissusia, suliffissaqarneq illussaqaarnerlu ataqatigiittorujussuupput.

Aammali kikkut tamarmik peqataatinneq-annginnerat paasiartuinnarparput, unammilligassarlu annertooq tassaniippoq. Inuusuttut affaasa missaannaat meeqqat atuarfiat naammassereerlugu ilinnialertarput. Aasallu tamaasa inuusuttut nuannaarlutik ilinniarnertuunngortartut ilaat amerlavallaartut angusinngitsoortaramik, amigartumik angusaqarnerup malitsigisaanik, qaffasinnerusumik ilinniartitaanernik ilinniagaqarsinnaajunnaartarput. Ilinniarsimassutip qaffannera aamma ullumikkut ilinniarusuttut qinigassaasa amerlinerat ajunngikkaluaqisoq assiliaq nuannerpallaanngitsumik ilaqarpoq. Nunarujussuarmimi nunassissimavugut - nunarsuarmi qeqertat annersaanni - inoqarfinnili siammassissuni najugaqarluta amerlanngeqaagut. Immikkoortuni amerlanerni

sulisussanik ilinniarsimasunik amigaateqarpugut pisariaqartitsinerullu tamatuma ukiuni aggersuni annertusiartornissaa naatsorsuutigineqarpoq. Kiisalu ilinniagaqarsinnaasut tamarmik peqataatinneqarnissaat aamma pingaaruteqarpoq.

Taamaattumik ilinniartitaaneq ullumikkut aatsaat taamak pingaartigilerpoq, nunatsinnilu ilinniarfiit ineriartornermut malinnaalluartaqarput. Meeqquerivinnit Ilisimatusarfimmu - ilinniarfinni pisortat sulinerminni aamma inini ilinniartitsivinni ilinniartut, lærlingit ilisimatusartullu ilinniartinneranni ilinniartitsisut alapernaatsuunermik, paasiniaasarnermik naleqqussarsinnaassuseqarnermillu pissuseqartassapput.

Ilinniartitaanermut periusissiaq 2024-30 aqutugalugu meeqqat inuusuttullu suli amerlanerusut angajoqqaaminnut naleqqiullutik qaffasinnerusumik ilinniagaqarnissaat Naalakkersuisut qulakkeerusuppaat, tamannalu inuiaqatigiinni ilinniarsimassutisip tamarmiusup kivinneqarnissaanik kinguneqassaaq. Siunertaq kusanartuuvoq, aatsaalli tamarmik isummamut tapersersuippata tamanna iluatsissinnaasoq Naalakkersuisut nalunngilaat; peqatigiilluta meerartagut pitsaanerpaanik periarfississagigut inuutissarsiutigisinnaasaminnik ilinniagaqarnissaannut.

Ilinniartitsinermut periusissiap tigulluarneqarnissaa Naalakkersuisut neriuutigaa, Inatsisartunilu partiit akimorlugit suliniutit politikikkut suleqataaffigineqassasut, taamaattoqarpammi ukiuni aggersuni ilinniartitaanermi periusissiaq eqqissilluni suliarineqassaaq ilinniartitaanermilu pilersaarutit inuusuttortatsinnut iluaqutissanngorlugit piviusunngortinneqassallutik. Nunatsinni ilinniartitaanerup qaffatsinneqarnissaanut sulinerikkut ilungersuuteqartunut tamanut ilinniartitaanermut naalakkersuisutut naggasiillunga qujassuteqarusuppunga.

Aqqaluaq B. Egede
Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut,
Timersornermut Ilageeqarnermullu
Naalakkersuisoq

2 Aallaqqaasiineq

Silarsuaq sukkasuumik allanngoriartorpoq, teknikkikkullu ineriartornikkut periarfissat nutaat pilersinneqartarput. Innuttaasut nalinginnaasut kiisalu suliffeqarfanni sulisut nutaanik piginnaasaqarnissaat annertuumillu naleqqussarsinnaanissaat periarfissat nassatarisarpaat. Tamannalu naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiisummi “Nunarput inuilu pillugit” (2022)-mi imatut siunnersuutigineqarluni allassimavoq:

“Inuiaat kalaallit nunarsuarmioqataasut unammillersinnaasullu ilinniartitaanerup aaqqissugaanerani qitiussapput.”

Ilinniartitaanermi politikikkut anguniagaq tamanna periusissiami matumani tunngaviuvoq.

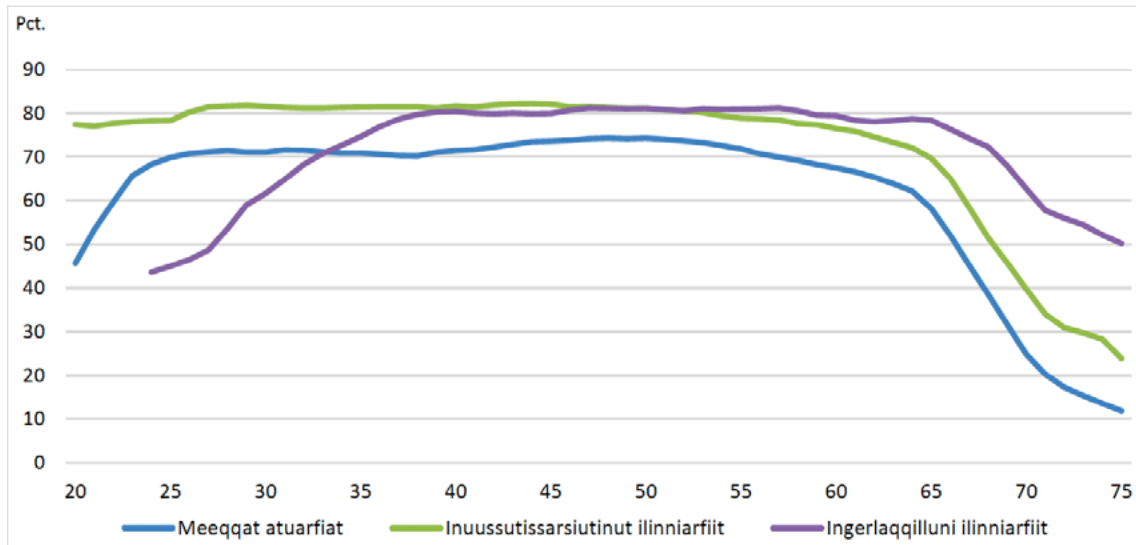
Ullumikkut immikkoortuni tamani suliffeqarnermi sulisut ilinniarsimasut amigaataapput, ukiunilu 5-10-ni aggersuni 1960-ikkunni inunngortut amerlasuut suliffeqarnermit tunuartussaapput, taamaattumik sulisussanik pisariaqartitsineq annertuseriaannartussaavoq. Kiisalu 2023-mi 16-29-nik ukiullit 11.000-iusut 2050-imi 9.500-nut appariarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattumik inuusuttut amerlanerpaat ilinniagaqarnissaat pingaaruteqarpoq kiisalu kingornatigut suliffeqarnermi peqataalernissaat.

Takusassiaq 1-imi 2-milu ersersinneqarput ilinniarsimassutsip qaffasissusiata suliffeqarnermut inuillu ataasiakkaat inuunertik naallugu isertitaannut annertuumik sunniuteqartarpoq. Tamanna inuit ataasiakkaat ilaqutariillu aningaasaqarnerannut pingaaruteqarpoq. Sapaatip akunneranut agguaqatigiisillugu nal. ak. sulisup akissarsissutigisartagaanut aamma sulisinnaasunik pisariaqartitsinerup angunissaanut qitiuvoq.

Taamaattumik ilinniartitaaneq nunatsinni pingaartillugu 2005-imit iliuuseqarfigineqalermat tamanna assigiinngitsunik tunngaveqarpoq, aamma 2006-imi EU-lu peqatigiinnissamik isumaqatigiisummi ilinniartitaaneq ukkanneqalerpoq. 2005-imilli ilinniartitsinermut periusissianik tallimanik assigiinngitsunik ukkataqartunik Naalackersuisut saqqummersitsisimapput.

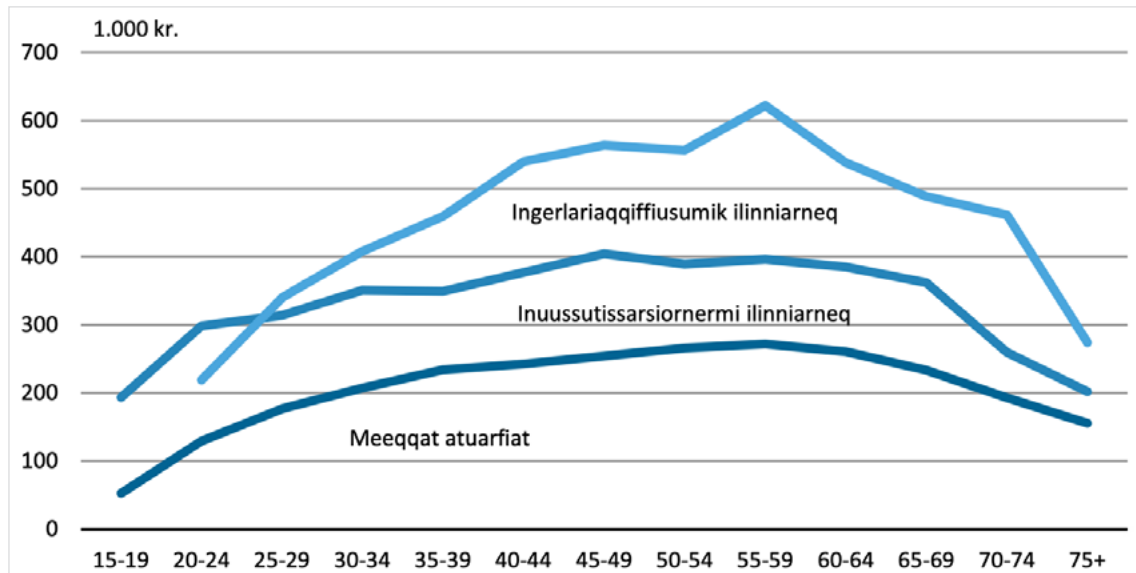

Takusassiaq 1: Ilniarsimassutsip qaffasissusiata aamma suliffeqarnermut attuumassuteqarnerup ataqatigiinnerat (2021)

Najoqqutarineqartoq: Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit aamma Naatsorsueqqissaartarfik

Takusassiaq 2: Inuit ataasiakkaat agguaqatigiissillugu isersitaat ukiorisanut ilinniakkallu qaffasissusaanut immikkoortillugit, 2022

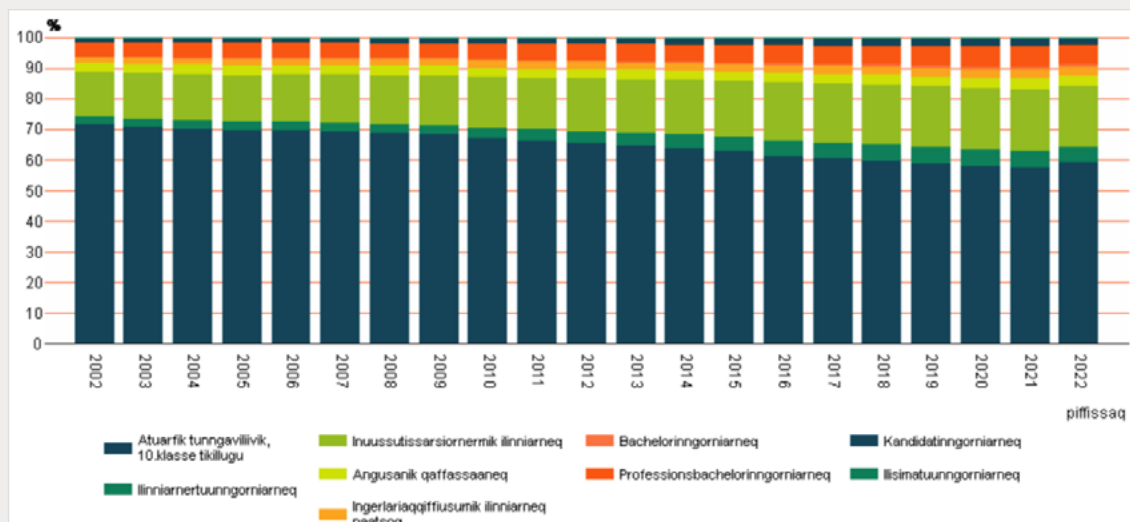
Najoqqutarineqartoq: Naatsorsueqqissaartarfik

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_IN_IN20/INXPI104.px/

2.1 Killiffik ukkatassallu qitiusut

Soorlu takusassiaq 3-mi ataaniittumi ersersinneqartoq inuiaqatigiit ilinniarsimassusaat ilinniakkamik naammassinnittunut naleqqiullugit annertunngikkaluamik pitsanngoriartuaarsimavoq. Tamatumunnga peqqutaataapput siornatigut ilinniartitsinermut periusissiani pingaarnersuisarnerit kingunerisaat. Taamatut 2022-mi 59 %-it meeqqat atuarfiat qaffasinnerpaamik ilinniakkatut naammassisimavaat, 2002-mili kisitsit taanna 71 %-iulluni.

Takusassiaq 3: Inuiaqatigiinni ilinniagaq naammassisaq qaffasinnerpaaq (16-74-inik ukiullit) ilinniakkap qaffassusianut piffissamullu naleqqiullugit

Najoqqutarineqartoq: Naatsorsueqqissaartarfik

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROD.px/

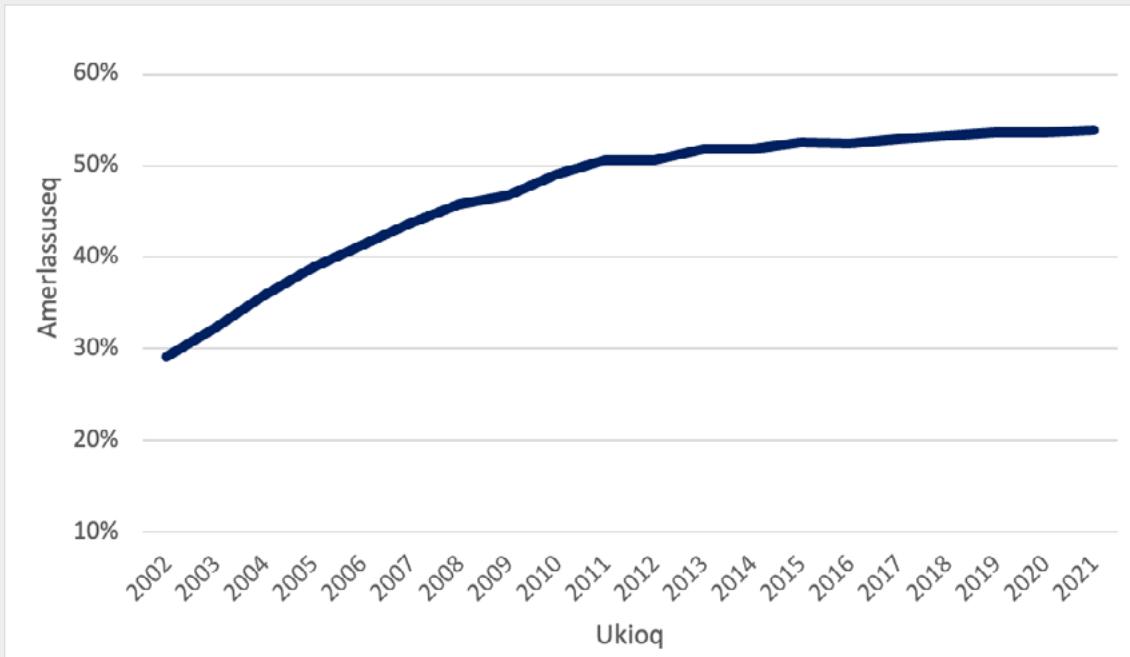
Periusissiamili kingullermi 2015-imeersumi anguniakkat anguniarnerat kigaassimavoq. Anguniarneqarluni 2030-mi 30-35-nik ukiullit 70 %-iisa inuusutissarsiuataasinnaasumik ilinniakkamik naammassisaqarsimanissaat. Tamassuma maannakkut anguneqarsinnaannginnera quppernerup tulliani Takusassiaq 4-mi erseqqissivoq. 2002- 2011-mut pitsaasumik ineriartortoqariarluni 2011-2022-mut 55 %-imik apparluni ingerlalluarunnaarpoq (2020-2021-mi coronamik nappaalanerup sunniutaa ilisimaneqanngilaq, ukiumili kingullermi appariarnermut pissutaasinnaavoq).

Ineriartorneq nunap tamarmi iluani assigiinngissuteqarpoq, ilinniartitaanermilu pissusilersorneq suaassuseq tunngavigalugu annertuumik assigiinngissuseqartarpoq. Pissutsit taakku periusissiami immikkut allaaserineqarput.

Periusissiami matumani ilinniartitaanermi siuariarnissamut kinguarsaataasut annertunerpaat ukkataqarniarlugit ilinniartitaanermi tamarmi killiffiit, siunissamut kisitsisitigut naatsorsuinerit aamma paasiniaaqqissaarnerit suliarineqartut tunngavigineqarput.

Takusassiaq 4: 34-39-nik ukiullit ilinniarsimassutsikkut ineriartornerat

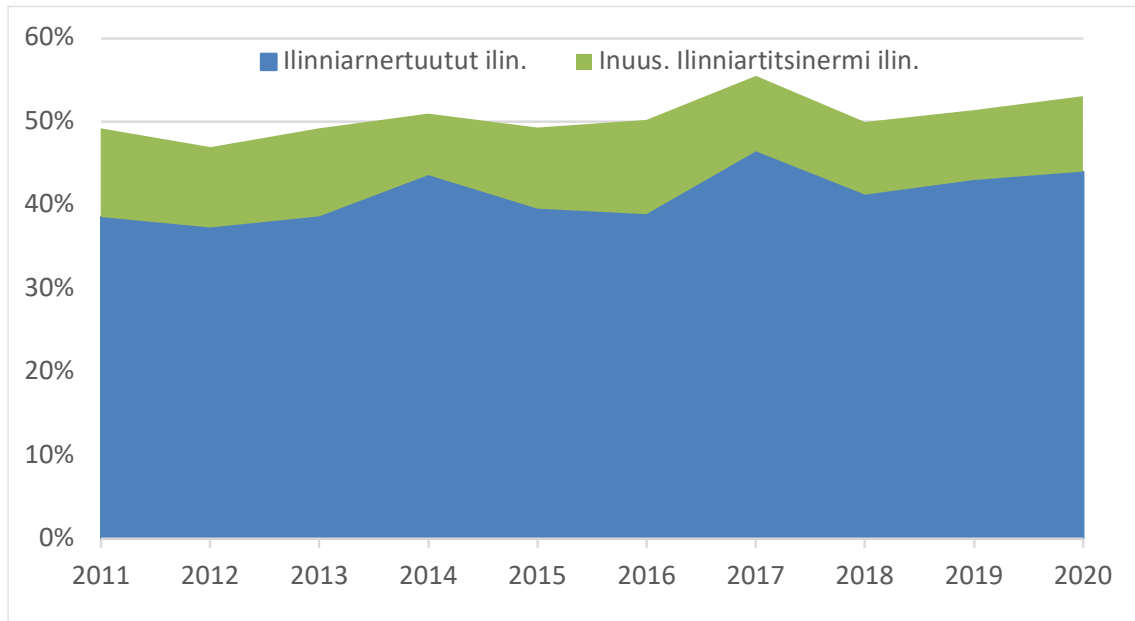

Najoqqutarineqartoq: Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROF.px

Taanna ilutigalugu periusissiap sunniuteqarnerpaatut naatsorsuutigineqartut, ilinniartitaanermut pitsaanerpaamik sunniuteqartussat tullerriaassavai, aamma anguniakkap anguneqarnissaanut pivusorsiornerpaatut qulakkeerinnissinnaasutut nalilerneqarsimasut. Tamanna suliniutini atugassarititaasut tunngaviusut pillugit immikkoortumi tunngavilersorneqassaaq isumaliutersuutigineqassallunilu.

Inuusuttuaqqat ilinniagassaannik inuusuttut pivusumik toqqaanissamik periarfissinneqarnissaat ilinniarsimassutsip qaffanneqarnissaanut tunngaviuvoq. 2005-imilli periusissiap siulliup atuutilerneranit tamassuma unaminartinneqarluni aaqqiiffigineqarnissaa iluatsinneqarsimangilaq. Takusassiaq 5-imersinneqarpoq meeqqat atuarfianni naammassinermut ukiut marluk qaangiunneranni ilinnialertartut annikitsuinnarmik amerliartorsimasut. Taakkulu ilaat ikittuaraannaat inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerni ilinnialertarput.

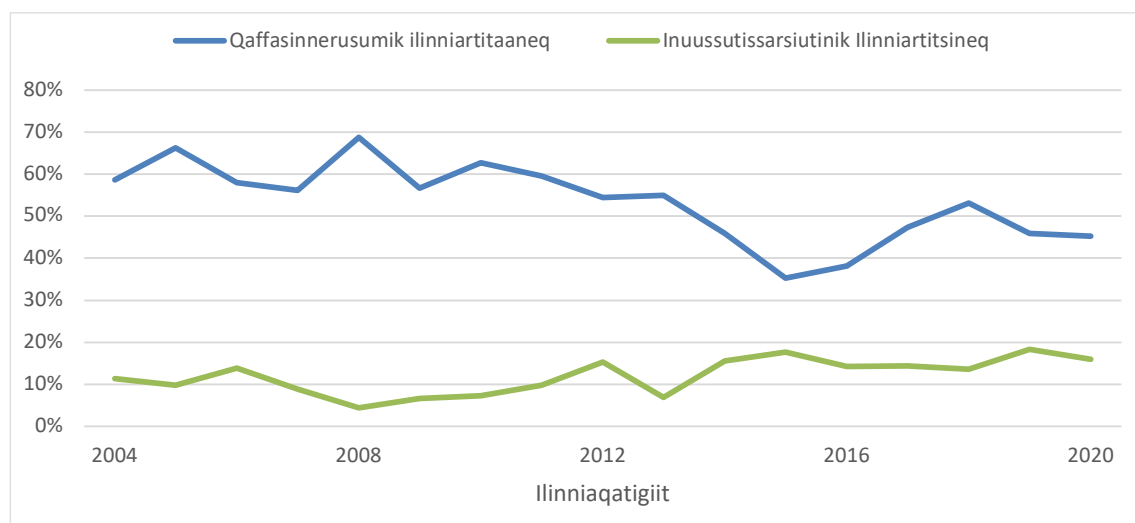
Takusassiaq 5: Meeqqat atuarfianni naammassinermit ukiut marluk qaangiunneranni ilinnialersartut amerlassusaat; ukioq naammassiffik 2011-2020

Najoqqutarineqartoq: Naatsorsueqqissaartarfik
<https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=UD&version=202310>

Taamaattumik atuarfik inuusuttuaqqallu ilinniarfiinut ikaarsarneq periusissiami immikkut ukkatarineqassaaq, takuuk immikkoortoq 5.1 aamma 5.2

Takusassiaq 6: Qaffasinnerusumik ilinniarfinni imaluunniit inuusutissarsiutiniq ilinniarfinni ukiut marluk iluanni ilinniartunngorsimasut amerlassusiat, 2004-2020

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup nammineq takusassiaa Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup takusassiai aallaavigalugit
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX/
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD70/UDXTRGU1.px

Meeqqat atuarfiannit ikaarsaariarneq ilinniarusuttunut taamaallaat unaminartoq-artanngilaq. ilinniarnertuunngorniarnermik naammassinninnerup kingorna ukiut marluk iluanni qaffasinnersumik ilinniakkamik ilinniagaqalerlutik 43 %-ii aallartipput, takuuk takusassiaq 6. [Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup saqqummersitaa 2020 Ilinniarnertuunngorniarnimmit qaffasinnersumik ilinniartitaanermut alloriarneq naapertorlugu qaffasinnerusumik ilinniartitaanernik imalluunniit inuussutissarsiutinik ilinniartitsinernik aallaritaqartut 80 %-imit 58 %-imut 2008-mit 2020-mut ikileriarput.](#)

Taamaattumik ajornartorsiut taanna periusissiami immikkut ukkanneqassaaq, tak. immikkoortoq 5.3.

2.2 Ilinniartitaanermi piginnaangorsaanermilu suliniutini tunngaviullutik atugassarititaasut

Nunatta sanarfineqarneranut tunngaviusut ilinniartitaanermut periusissiap aallaavigisariaqarpai. Sananeqaatit allangortinneqarsinnaasut sananeqaatillu ukiut ingerlaneranni allangortinneqarsinnaasut ilaatigut periusissiap piviusunngortinneqarneratigut.

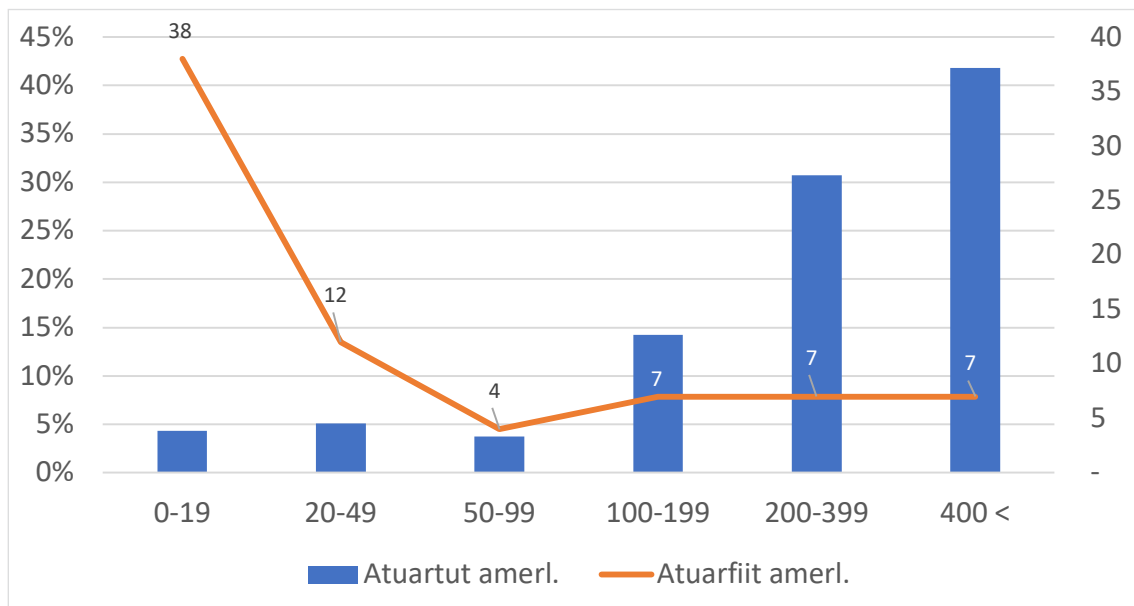
Immikkut uku erseqqissarneqassapput periusissiamilu sammineqassallutik:

- Immikkoortut allat assigalugit nunatsinni ilinniartitaaneq kingulerussimammat sulisut ilinniarsimasut amigaataapput. Sulisut piginnaasaqartut amigarnerat pisortat sulisullu akornanni malunniuppoq. Taamaattumik atuarfiup kingornatigut ilinniarfinni sulisussanik avataaneersunik ingerlaavartumik atorfinitsitsisoqartarnissaa pisariaqarpoq.
- Aningaasaqarnikkut imaluunniit sulisoqarnikkut nukissat killeqarnerat tunngavigalugu ilinniartitaaneri inuiaqatitta pisariaqartitaat tamaasa neqeroorutigisinnaanngilagut. Taamaattumik ilinniartut ilaasa nunatta avataani ilinniagaqartarnissaat imaluunniit ilinniakkap ilaanik ingerlatsisarnissaat suli pisariaqartinneqassaaq.
- Oqaatsinik arlaqartunik piginnaasaqarneq – meeqqat amerlanerpaat kalaallit oqaasii ilitsoqqussaralugit oqaaseraat, meeqqalli atuarfiata kingornatigut ilinniarfinni amerlanerni oqaatsit atornerqartut tassaagajupput danskit oqaasii imaluunniit oqaatsit pingajorisaat. Taamaattumik taamatut pisoqartillugu ilinniartup ilinniartitsisullu kulturiisa assigiinngitsut naapittarnerisa alaatsinaannerulernissaat pingaaruteqarpoq.
- Nuna isorartooq inoqarfinnilu amerlasuuni siammassissunilu nunassittarneq, atuarkitsunik atuarfeqarneq, tamarmillu meeqqat atuarfianni minnerpaamik atuartitsinermik minnerpaamik neqeroorsinnaasariaqarlutik.

Atugassarititaasut tunngaviusut meeqqat atuarfianni malunnaateqarnerusarput, siammasissumillu nunassittarnerup kiisalu angissutsikkut assigiinnginnerujussuup kingunerisarlugu ukiut tamaasa meeqqat atuarfiini 75-iusuni meeqqat 700-t missaasa atuartunngortarnerat, taamaattumillu atugassarititaasut assigiinngitsorujussuusarput, tak. Takusassiaq 7:

- Atuartut amerlanerpaat inoqarfinni anginerusuni atuarfimmi angisuumi atuartunngortarput, atuarfiillu affaasa atuartut 5 %-ii taamaallaat atuartuutigisarpaat, taakkulu najugaqarfinni mikisuni kisimiillutik imaluunniit atuartut allat peqatigalugit atuaqatigiinni atuartut annerit peqatigalugit atuartinneqartarput.
- Amerlanerit atuarfinni ilinniarsimasunik ilinniartitsisoqarlutik atualertarput, atuarfinnili allani, pingaartumik atuarfinni mikisuni ilinniarsimasunik ilinniartitsisunik amigaateqartuni atualertarlutik, takusassiaq 11 takuuk.

Takusassiaq 7: Atuartut amerlassusiat atuarfiit atuortoqassusiat malillugit immikkoortiterlugit

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiat 2021 (najoqqutarisat paarlatsillugit)

Nunatsinni meeqqat atuarfiini 75-ini atuartut 85 %-ii atuarfinni 21-ni atuartuupput, atuartulli 300-t missaat atuarfinni 38-ni 20-t inorlugit atuartoqartuni atuartuullutik.

Najugaqarfinni mikisuni mikinerpaanilu atuartitsinerup naammaginaruunissaa qulakkeerumallugu inoqarfinni anginerusuni atuartunut angerlarsimaffinnik kommunit pilersitsisarnerat nalinginnaavoq. Aappaatigulli meeqqat anginerit 13-14-inik ukioqarlutik meeqqat atuarfianni atuarnertik nangillugu angerlarsimaffiminniit nuullutik aallartarnerat siusippallaarsorinarpoq.

Ukiuni kingullerni ungasissumit atuartitseriaatsimik atuineq pitsaasunik misilittagaqarfivoq, atuartitseriaaseq taanna atorlugu atuarfimmi mikisumi atuartut ilinniartitsisutut ilinniarsimasunit ilinniartinneqartarput. Tamanna ilinniartitsisumut ilinniarsimangitsumut najukkami peqataasumut immaqa iluaqutaasarpoq.

Atuartunut angerlarsimaffinnut aamma ungasissumit atuartitseriaatsimut tunngasut meeqqat atuarfiat pillugu immikkoortumi ersarinnerusumik allaaserineqarput. Inuiaqatigiit agguataarnerisa allanngornerat, siusinnerusukkut taaneqartoq, pisortat ingerlataanni suliffeqarnikkut pisariaqartitsinermut pingaartumillu utoqqarnik isumaginninnermut peqqissutsimullu sunniuteqassaaq. Namminersortut ingerlataannut ilinniakkatigut nikissinnaassuseqarnerup annertunerulernissaa aamma pisariaqartinneqassaaq, namminersorlutik

inuutissarsiutit ilaanni sulisussanik amigaateqarneq ullumikkut annertusiartormat, taassumalu kingunerisaanik avataanit sulisussanik tikisitsisoqartarluni. Inuussutissarsiutilli allat ilaanni ukiuni aggersuni sulisussat ikilinissaat ilimanarpoq, aalisarnikkut inuutissarsiummi suliffeqarnissaaq killeqalertussaagunarmat tunisassiornermi pitsanngorsaanerit iluarsaaqqinnerillu nassarisaannik. Taamaattumik immikkoortortat iluanni immikkoortortanilu allani ilinniagaqaaqqinnissap ukiuni aggersuni annertusinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Periusissiami tamarmi siunnerfiit pingaarnerit tallimat ukupput:

- Meeqqat atuarfiat - ilinniartitaanermi alloriarfiit pingaartut siulliit
- Inuusuttuaqqat ilinniartitit ikaarsaariarneq
- Ilinniarnertuut ilinniartitaanermi ingerlaqqinneq ajortut
- Sulisunik tamanik ilinniartitseqqiineq piginnaanngorsaaqqinnerlu
- Immikkoortut akimorlugit suliniutit

3 Ilinniartitaaneq pillugu takorluugaq siunertarlu

Periusissiaq takorluukkamik tungaveqartoq ilinniartitaanermi suliniutinut tamanut najoqqutassiivoq, siunissamullu kissaatigut, sinnattugut angujumasagullu nalunaarsorpai. Uuttorneqarsinnaasunik takorluukkamat anguniagaqarpoq. Siunertami allaaserineqarput iliuuseqartussat akunnerminni pisariaqartunik pissusilersornissaat, takorluugaq piviusunngorteqqullugu aamma takorluukkami siunertaq sulinermi eqqortinneqaqqullugu.

3.1 Ilinniartitaaneq pillugu takorluugaq anguniagarlu

Ilinniartitaaneq pillugu takorluugaq tassaavoq:

- *Ilinniagaqarnissamut piginnaanngorsarnissamullu inuit tamarmik assigiimmik periarfissaqassapput.*
- *Ilinniartitaanerup piginnaanngorsarnerullu pitsaassusaat qaffasissuussaaq ilinniartitaanermilu pilersaarusiornermi inuiaqatigiit pisariaqartitaat isiginiarneqassapput.*

Inuit tamarmik oqaasiinnaanngitsukkut ilinniagaqarnissaminnut periarfissinneqarnissaat takorluukkami kissaatigineqarpoq. Aamma ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu inuuneq naallugu tungaviulluni periarfissaassaaq, tamannalu inunnut ataasiakkaanut, suliffeqarfimmut inuiaqatigiinnullu piumasaqarpoq.

Takorluukkani anguniakkat pingaarnerit ukuupput:

- Ilinniartitaanerup pitsaassusiata annertusarnissaa, taamaaliornikkullu inuiaqatigiinni pigissaarneq, atugarissaarneq maattussuseqarnerlu qulakkeerneqassalluni.
- Ilinniartitaanermi naligiinnginnerup annikillisinneqarnissaa, nukik inuiaqatigiinnik ataqatigiissitsisoq annertusarniarlugu.
- Ilinniartitaanermik suliaqarnermi naammassisaqarsinnaaneq annertusarniarlugu.

2030-p tungaanut takorluukkani anguniagaa:

- Ukioq 2030-mi minnerpaamik innuttaasut 57 %-ii nunatsinni ilinniartitaanermut atassuteqartut ilinniakkamik

inuussutissarsiutigisinnaasaminnik naammassisaqarsimassapput – 35-39-nik ukiullit akornanni uuttuineq aallaavigalugu.

Takorluukkani anguniakkanut suliniutinik piviusunik ilanngussisoqarsinnaanngitsoq maluginiarneqassaaq, tassami anguniagaq tamanut atuulluni qaffasippallaarmat – taamaattumik ilinniartitaanermi anguniakkani immikkuullarissuni tungaviusunilu anguniagaq suliniullu aatsaat ataqatigiissinneqassapput.

3.2 Ilinniartitaanermut siunertaq

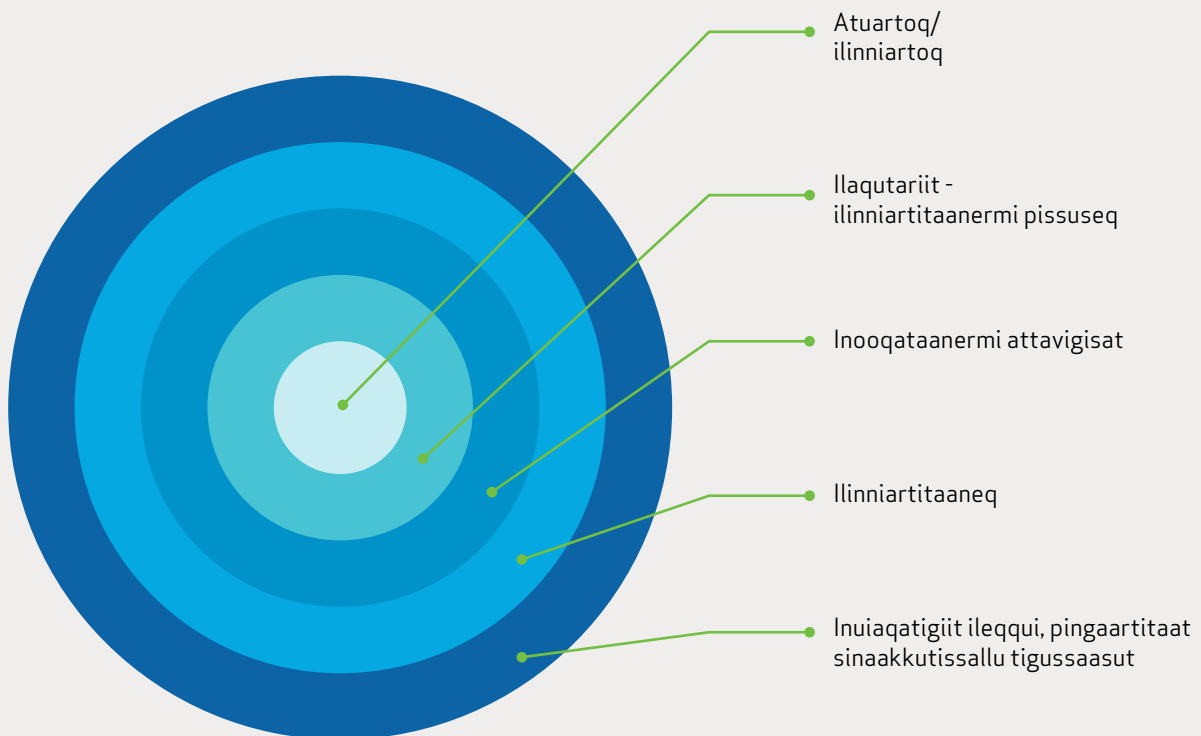
Ilinniartitaanermut siunertaavoq:

- Soqutigisaqartut pineqartut peqataatillugit, pitsaassuseq aamma aalajangiinerni annertuumik ammasuuneq ukkataralugu angusassamik toraagaqarlutik sunniuteqarluartumillu Naalakkarsuisut sulipput, takorluukkap eqqortinneqarnissaanut ilinniartitaanermi suliaqartut ajunnginnerpaanik periarfissinneqaqqullugit aamma ilinniartitaanermi takorluukkani anguniakkat anguneqaqqullugit.

4 Ilinniartitaanermik piginnaangorsaanermillu inerisaanermut attuumassuteqartut pingaaruteqartullu

Immikkoortuni tullinguuttuni siunniussat tallimat allaaserinnginneranni, ilinniartitaanermut suliasaqarfik ilinniagaqartullu ilinniartitaanerup iluani ingerlanissaat annertunerusumik immikkoortinnagit ataqatigiittumillu isiginiarnissaata akuerineqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taakku pissutsit avataaneersut ilaat pingaaruteqangaarmata sinaakkusiussanut aallaaviupput. Pissutsit ilaat aallaqqaasiinermi suliniutini tunngaviullutik atugassarititaasutut allaaserineqarput.

Takusassiaq 8: Ilinniartitsinermit piginnaangorsaanermillu ineriartortitsinermit sinaakkutissat aalajangiisuusut takusassiarineqarneri

4.1 Inooqataanermut tunngassuteqartut

Toqqissisimaneq, isumassuineq asanninnerlu meeqqap alliarthonerani aalajangiisuusarput, meeqqallu atugarissaarnera meeqqap ilinniarsinnaaneranut annertuumik sunniuteqartarluni. Ilaqutariit amerlasuut meeqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissineqartut Angajoqqaat meeqqaminnik sumiginnaasarnerat akiorniarlugu nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarut 2020-2030 (2020)-mi ilaatigut erseqqissarneqarput. Taamaattumik ilaqutariit ilaat meeqqamik toqqissisimanissaannut isumassorneqarnissaannullu tunngatillugu unammilligassaqarput, taakkulu tarnikkut imaluunniit/aamma inooqataanikkut toqqissisimannginnermik eqqorneqarajunnerupput. Aamma taakku atuartaanerit, soorlu ilikkagassatigut atuaqatigiinnilu atuaqataasunut tunngassuteqartutigut, akornusersinnaavaat.

Pisunik immikkut ittunik aallaaveqarsinnaasunik, soorlu toqusoqarneratigut ilaqutariinniluunniit avittoqarneratigut, kikkulluunniit inooqataanermi atugarissaannginnermik eqqorneqarsinnaaapput. Meeqqat, inuusuttut inersimasullu eqqugaanissaminut qanittut ataatsimut

isiginnittumik periaaseqarnikkut pisortat arlaqartut inuup/ilaqutariit avatangiisianni suliaqarnerisigut ikiorluarneqarsinnaasut misilittakkat takutippaat.

Inooqataanikkut suliniutinik tulluurtunik sunniuteqarluartunillu iluatsittumik piviusunnngortitsineq meeqqanut ilaqutariinnullu annertuumik pitsaasumillu sunniuteqassaaq, taamatullu ilinniartitsinermut periusissiami anguniakkat anguneqarnissaannut iluaqutaassalluni.

4.2 Kulturimut oqaluttuarisaanermullu tunngassuteqartut

Kulturimut oqaluttuarisaanermullu tunngassuteqartut, taakkulu ilinniartitaanermut ilaatinneqarnissaat sunniuteqarnissaallu isumaliutigineqarsimanerat meeqqap perioriarthoneranut sunniuteqartarput.

Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat piginnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni, nunattalu akuersissutigisimasaani, immikkoortoq 29 imatut siunnersuuteqarpoq:

Naalagaaffiit peqataasut isumaqatigiissutigaat meeqqamik ilinniartitsinermi siunertaassasut

- inuttut piginnaasatigut, piginnaaneqarnikkut aamma tarnikkut timikkullu pisinnaasaat naapertorlugit meeqqap periarfissai pitsaanerpaamik inerisarneqassapput;
- inuit piginnaatitaaffiit kiffaanngissuseqarnissamullu piginnaatitaaffinnut aamma Naalagaaffiit Peqatigiit Pilersinneqarneranni Isumaqatigiissummi allassimasunut tunngavinnut ataqqinnineq inerisarneqassaaq;
- meeqqap angajoqqaavinnut, taakku nammineq kulturikkut kinaassusaannut, oqaasiinut pingaartitaannullu, meeqqap nunagisaani aamma nunap meeqqap nagguigisaani pingaartitanut aamma kulturinut meeqqap nammineq kulturianit allaanerusunut ataqqinnineq inerisarneqassaaq;
- inuianni tamani, inuiaassutsikkut, naalagaaffitsigut upperisaqatigiinnikkut immikkoortuni aamma inuit nunat inoqqaavinnut ilaasuni ikinngutiginneq paasinnineq, eqqissineq, akaarinnineq, suiaassutsini naligiinneq anersaaralugu meeraq akisussaassuseqarluni inuiaqatigiinni kiffaanngissuseqartuni inuunermit piareersarneqassaaq;
- pingortitamut ataqqinninnerup inerisarneqarnissaa.

Immikkoortumi matumani immikkoortoq 28-milu allassimasut imatut paasineqassanngillat inuit ataasiakkaat imaluunniit kattuffiit ataannernissaannut aamma ilinniartinnik aqutsisinnaaneranut kiffaanngissuseqarnermut akuliuttoqarniarloq. Tamatigullu immikkoortup matuma immikkoortuani siullermi tunngaviit siunnersuutigineqartut aamma naalagaaffiup inatsisaanni malit-tarisassat nammineerluni paasinninnissamut annertuumik periarfissisut ilinniartit taamaattut tamatigut innimigisassavaat.

Isumaqatigiissutip eqqortinneqarnera pillugu Danmark peqatigalugu nunarput akuttunngitsunik nalunaarusiortarpoq. Nalunaarutit tallimassaanni 2016-imi nalunaarusiornikkut tamanna kingullermik pivoq. Meeqqat illersuisuat 2016-imi nalunaarusiorpoq imatut taaguuteqartumik: "NALUNAARUSIAO FN 'p Meeqqat Pisinnaatitaaffiisa Ataatsimiititaliaanut (CRC)" (MIO, oktober 2016) ataatsimoorussamik nalunaarusiaavoq, paasissutissat annertunerusut isumaqatigiissutip eqqortinneqarneranut tunngasut meeqqallu illersuisuannit pingaartut nalilerneqartut sammineqarput. Isumaqatigiissutip aalajangersagai kulturimut oqaluttuarisaanermullu tunngassuteqartut eqqortinneqarnerusut MIO imatut erseqqissaavoq:

"Inooqataanikkut kulturikkullu tunuliaqutarisat apeqqutaatinnagit meeqqat ilinniartitaanermut assigiimmik pisinnaatitaanerat tassaavoq immikkoortoq sillimatinik annertunerusunik anguniagaqarlunilu inerisaanermik suli pisariaqartitsisoq. Meeqqat pineqartut naammaginatut peqataatinneqanngillat, aamma periusissiat iluuseqarnissamullu pilersaarutit amigaataapput inooqataanermi kulturikkullu assigiinngitsuunerat aallaavigalugu ajornartorsiummik aaqqiinermi."

Naalagaaffiit Peqatigiit oktober 2017-imi nalunaarusiamut akissuteqarlutik arlalinnik innersuussivoq, taakkulu politikikkut suliarineqarput. Inatsisartuni aalajangiinerit (UKA 2019 aamma UPA 2020/35) tunngavigneqarput. Taakku tunngavigalugit Naalakkersuisut 2022-mi suliaa "Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata malinneqarnissaanut iliuusissatut pilersaarut 2023-2030", tassanilu immikkoortoq qulaani taaneqartoq pillugu ilaatigut ima allaqqavoq:

"Ilinniartitaanermi ineriartortitsinermilu pisariaqartinneqartut pingaarnert pingasut tassaapput Atuartitsinermi pitsaassuseq tamanullu ilinniarnermi avatangiisit pitsaasut, Ataatsimoorneq aamma Sunngiffimmi sammisassat."

Meeqqat atuarianni atuartitsinerup pitsaanerulernissaanik iliuusissatut qulakkeerinnittussat arlaqarput. Tamanna meeqqanut immikkut pisariaqartitsisunut, assersuutigalugu atuartunut atuarnermik

allannermillu ajornartorsiuteqartunut, annertunerusumik ukkataqarnissamut aamma atuuppoq. Tamatuma saniatigut meeqqat ulluinnarni inuunitsinni atugaanerujartuinnartunut IT-mut teknologimullu paasinninnissaannut patajaatsumik tunngaviliinissamik aamma ukkataqartoqarpoq."

Ilinniagaqartut kulturikkut tunuliaqutaasa inooqataanikkullu avatangiisiisa atuartitsinermik pilersaarusionermi, piviusunngortitsinermi naliliinermilu annertunerusumik ilaatinneqarnissaat taamaattumik pisariaqarpoq. Tamannalu periusissianut iliuusissatullu pilersaarutitut piviusunngortinneqarsinnaaqqullugu ilanngunneqassaaq.

Pingaartutullu eqqaamaneqassaaq isumaqatigiissut meeqqanut allamik kultureqartunut aamma atuummat, kisitsisimmi takutippaat ukiuni makkunani pingaartumik Asiamit nuuttut amerliartornerat. Nuna tamakkerlugu 2018-imi ukiup sisamararterutaani siullermit 2023-mi ukiup sisamararterutaani siullermit kisitsisit 423-mit 1237-mut amerleriarsimapput, taakkulu affaasa missaat Nuummi najugaqarput, sinnerinilu amerlanerit kommunini allani inoqarfinni annerni najugaqarput. Inuiaqatigiit katitigaanerannik ineriartorneq aallaqqaasiinermi allaatigineqartoq naapertorlugu sulisinnaasut amerlanerulernissaannik pisariaqartitsineq annertunerulissaaq, ineriartornerullu taassuma ingerlaqqinnissaa naatsorsuutigineqarluni.

Inuiaqatigiit tamarmiusut ilinniarsimassutsimikkut qaffannissaat ilinniartitaanermi takorluukkami anguniagassaammat meeqqat inuusuttullu suli amerlanerusut angajoqqaamik ilinniagaannik qaffasinnerusumik ilinniagaqartariaqarput. Tamanna oqaluttuarisaaneq naapertorlugu arlaleriarluni pisimavoq, tak. takusassiaq 3. Ilinniarsimassutsikkut qaffasinnerusumut pisoqassappat ilinniartitaanermi ileqquliutiinnakkanit aniguisassaq piumasaqaataavoq, taannalu nunatta ineriartornissaanut pingaaruteqarluinnarpoq.

Tamanna iluatsissappat ilinniartitsinermut periusissiaq manna taassumalu piviusunngortinneqarnerani, meeqqanut inuusuttunullu immikkut pisariaqartitsisunut suliniuteqarnissaq annertusarneqassaaq, taakkumi ilaat amerlaqisut meeqqat pisinnaatitaaffiit isumaqatigiisummi immikkoortoq 29 naapertorlugu pisinnaatitaaffeqarnertik iluaqutigingilaat. Pissutsit taakku immikkoortoq 5.5.1-imi annertunerusumik sammineqarput.

4.3 Meeqqat suli atualingitsut

Meeqqat tunngaviusumik piginnaasaqalersinneqarnissaannut suli atualingitsunut suliassaqarfik pingaaruteqarpoq, meeqqat atuarfianni aallartilluarnissamut pingaartumik. 2023-mi Naalakkersuisut meeqqat suli atualingitsut pillugit periusissiaq akuersissutigaat: "Meeraaneq nalitooq 2023-2030".

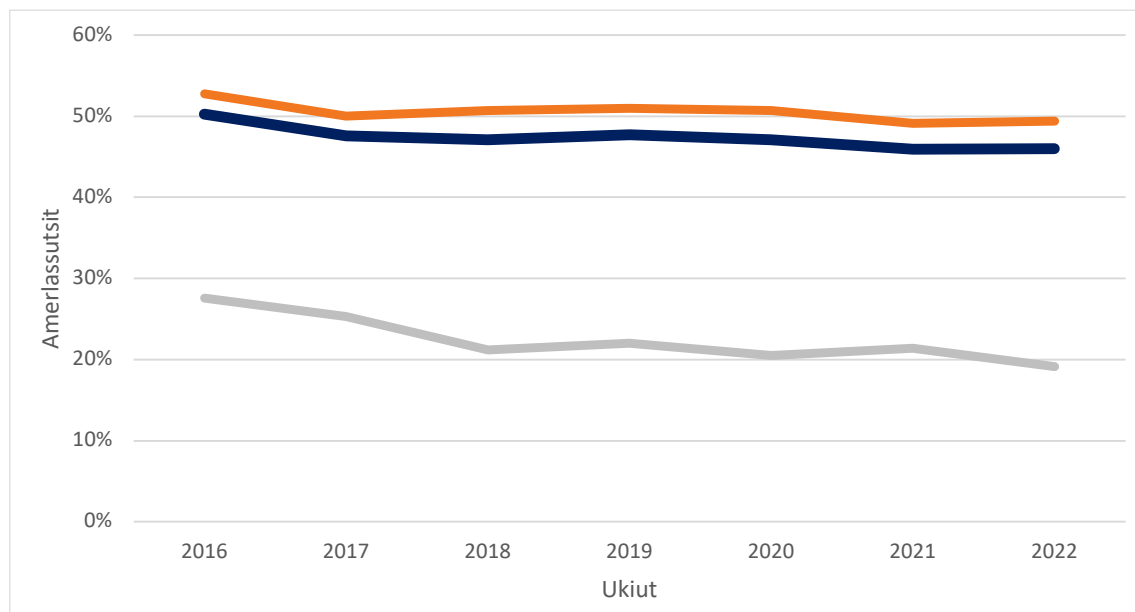
Tassunga siuleqummi allassimavoq: "*Ulluunerani neqeroorutit pinguarnermut atugarissaarnissamut*

siuariartorfittut ineriartorfittullu atorpeqassapput. Pinnguarneq immi naleqartorujussuuvoq, atugarissaarnissamullu, nuannaarnissamut, ineriartornissamut ilinniarnissamullu pingaaruteqartorujussuulluni. Meeqqat pinngualeraangata inuuneq naallugu ineriartornissamut ilinniarnissamullu tunngavissat siulliit ilaat tunngavilerneqartarpoq. Ulluunerani neqeroorutit meeqqap pitsaasumik imminut maluginiartarnissaminut, alapernaatsuunissaminut isumassarsiullaqqissuunissaminullu tunngavissap pilersinnissaanut tapeeqataassapput".

Aamma immikkoortumi 3-mi ilinniartitaaneq pinginnaangorsarnerlu pillugit: "*Ulluunerani neqeroorutini sulisut pisinnaasallit amerlanerit meeqqami pineqartumi pitsaassutsimut qaf-fasinnerusumut annerusumillu atugarissaarnissamut tapeeqataassapput.*"

Sulisut ilinniarsimasut amigaataangaatsiarnerat inoqarfiillu akornanni naligiingitsoqarnera takusassiap 9-p takutippaa.

Takusassiaq 9: Meeqqat atualingitsunik perorsaaneramik iliniagaqartut amerlassusaat

Najoqqutarisaaq: Naatsorsueqqissaartarfik, 2023

Pineqartooq periusissiaq taassumalu piviusunngortinneqarnerata sunniutai periusissiap saniatigut immikkut isumagineqarpoq, ilinniartitsinernullu periusissiap eqqortinneqarnissaanut tunngaviuvoq pingaaruteqartooq. Meeqperivinni aamma ulluunerani neqeroorutini piukkunnassuseqartunik sulisussanik amigaateqarnerup takutippaa ilinniartitsinermut periusissiap piginnaangorsarneq pillugu suliniutinut tunngatillugu atorluarneqarnissaata pingaaruteqarnera. Siunnerfiit sisamaanni annertunerusumik sammineqassaaq.

4.4 Nunassittarnerup pissusia inuiaqatigiillu ineriartornerat

"Pisariaqartumik iluarsartuussineq – Nuna tamakkerlugu pilersaarusiorneq" (2023)-mi soorlu allaaserineqartoq, inoqarfinnut annerusunut, pingaartumillu inoqarfiit pingaarnersaannut nutserneq erseqqissorujussuuvoq.

Qulaani taaneqartutut nutsertoqaraluartoq nunassittarnerup siammasissutut isikkoqarnera assersuutitut Islandimut Savalimmiunullu naleqqiullugu suli malunnaateqarpoq. Tamanna ilinniartitaanermut unammilligassanik arlalinnik pilersitsivoq, tassami meeqqanut suli atualingitsunut neqeroorutinik atuarfinnillu inoqarfinni tamani ingerlatsineq ingerlaannartussaammat.

Unammilligassat imatut allaaserineqarsinnaapput: annikitsuni ingerlatani ajoqutit ilisimasaqarfinni avatangiisit annikitsuniittut, ilinniaqatigiit (holdet) ikittut, ukioqatigiinngitsunik atuartitsineq, atuartumut ataatsimut naleqqiullugu ilinniartitsisunik amerlavallaanik atuneq. Taanna ilutigalugu inoqarfinnut mikisunut ilinniarsimasunik atorfinitsitsiniarneq ajornakusoorpoq. Tamatuma kingunerisaanik inoqarfinni amerlasuuni matematikkimik, danskit oqaasiinik aamma tuluit oqaasiinik atuartitsinermik immikkut ilinniarsimasut ilaatigut amigaataapput.

Inoqarfik apeqqutaatillugu meeqqanut suli atualingitsunut peqataasartut amerlassusaat assigiinngitsorujussuupput. Tamanna meeqqat atuarfianni atuartunngornissamut piareersarnissamut naleqqussarsinnaanermullu tunngasutigut piumasaqarpoq.

Inuusuttut amerlasuut inuutissarsiuteqarnissamut suliffeqarnissamullu periarfissaqarpiannngitsuniipput, taamaattumillu ilinniartitaanermi suliffeqarnermilu periarfissanit nunatsinniittunit killilimmik toqqaannartumik isumassarsisitaasinnaallutik. Immikkut ilitersuinissamik tamanna ilinniartitaanermut inuusutissarsiutinullu piumasaqaateqarpoq sungiusarluni suliffissaqarnissaq taassumalu kingorna atorfininnissaq eqqarsaatigalugit.

Inoqarfiit siammasinnerisa kingunerisaanik inuusuttut amerlasuut angerlarsimaffitik qimallugit ilinniariartorlutik aallartarput, pingaartumik meeqqat atuarfiata kingornatigut. Tamanna ilinniartitaanermut arlalinnik piumasaqaateqarpoq, pingaartumik inuusunnerusut eqqarsaatigalugit, soorlu toqqissisimanartunik avatangiiseqarluni atuartunut angerlarsimaffeqarnissamut ilinniartunullu inissiaqarnissamut, tamanna immikkoortoq 5.1-imi annertunerusumik sammineqarpoq.

Ukiuni kingullerni ungasissumit atuartitseriaaseq pitsaasumik inerisaaffigineqarpoq. Paasissutissanik nassiussinermi aqquqip annertussusaa, qarasaasiami programmitigut il.il. aamma ilikkarnassutsikkut annertusiartortumik qulaani ajornartorsiutinut ungasissumit atuartitseriaaseq aaqqiissutissannngoriartorpoq.

4.5 Teknikkikkut ineriartorneq

Nunarsuatsinni tamani teknikkikkut ineriartortoqarpoq, annikinnerulluni annertunerulluniluunniit avataanit malunniuttarluni. Periarfissat unammilligassallu ineriartorneq nassatarisaasa ilinniarnermi sammisassat kisiisa sunnerneq ajorpaat. Nalinginnaasumik inuiaqatigiit ineriartorneq annerusumik sunnertarpaa suullu piginnaasat piumaneqarnersut, immikkoortut assigiinngitsut iluaniittut, soorlu peqqissutsimut aalisarnermullu tunngasut.

Tamanna naleqqussarsinnaassusermik piumasaqarpoq aammalu ilinniartitaanermi annertuumik pilersaarusernermut ilinniakkanut tamanut assigiinngitsunik qaffasissuseqartunut, immikkoortunilu ataasiakkaani ullumikkut siunissamilu pisariaqartinneqartuni allanik ilinniaqqinnertigut pikkorissarnertigullu suliniuteqarnissanut tunngatillugu. Silassorissuusuaq, qarasaasiat atorlugit inuup eqqarsarsinnaassusia assilillugu eqqarsaatersuusiorneq, teknikkikkut ineriartupiloornermut assersuutissatsialaavoq,

taanna sulisoqarnermi immikkoortunut arlaqartut sunniuteqariartuinnarpoq, ilinniakkanillu nutaanik pisariaqartitsineq kinguneralugu. Teknikkikkut ineriartorneq ilinniartitaaneq akkerliittunik assigiinngitsunik sunnerpaa. Teknikkikkut ineriartorneq ilinniartitaanermi neqeroorutitik ataatsimut katiterineq taassumalut akkerlia kingunerisinnaavaa.

Imarsiornermik ilinniartitaanerit assersuutaalluarsinnaapput, taakkumi ukiuni kingullerni inuutissarsiorfiit suleqatigalugit qarasaasiakkut umiarsuarnik aqunermik sungiusaatit akisuut atulersimavaat. Aqunermik sungiusaatit ilinniakkani assigiinngitsuni pisariaqartinneqarput. Ilutigisaanillu teknikkikkut ineriartorneq ungasissumit atuartitseriaaseq pitsaasumik periarfissippaa, taannalu pingaarnerusutigut ilinniartitaanernik siammasissumut inissiinissaq periarfissillugu, takuuk immikkoortoq 5.5.3.

5 Periusissiami siunniussat pingaarnert tallimat

Takorluukkap anguniarnerani ineriartortitsineq angusaqarluarsinnaaneq pilersinniarlugu uani periusissiami, soorlu siornatigut allaatigineqartutut, siunniussat pingaarnert tallimat Naalakkersuisut saqqummiuppaat, taakkulu imminnut ataqtigiipput:

- Meeqqat atuarfiat, ilinniartitaanermi alloriarfiit pingaartut siulliit
- Inuusuttuaqqat ilinniarfiinut ikaarsaariarneq
- Ilinniarnertuut ilinniartitaanermi ingerlaqqinneq ajortut
- Sulisunut allanik ilinniartitseqqiineq piginnaangorsaanerlu
- Immikkoortut akimorlugit suliniutit

Immikkoortuni tullinguuttuni siunniussat pingaarnert tallimat immikkut tamaasa imatut ilusilerlugit suliarineqarput:

- Siunertaq aamma takorluugaq
- Tunuliaqutaasut aamma unammilligassat pingaarnert
- Immikkoortunut allanut ataqtigiinneq
- Periusissiami immikkoortumut anguniakkat
- Malittareqqinninneq aamma iliusissanik pilersaarutit
- (ataatsimut isiginninneq)

Periusissiami aamma iliusissanik pilersaarutini unammilligassat atuarneranni ajornartorsiutit pingaarnert ukkatarineqassapput. Taamaattumik immikkoortuni asserneqarsinnaasarput kommunini amerlasuuni ilinniartitsisut ulluinnarni annertuumik sulinerat ilinniartitaanerup pitsaasumik piukkunnaateqartumillu tunniussaqaarnissaa anguniarlugu.

5.1 Siunniussaq 1 – Meeqqat atuariat, ilinniartitaanermi alloriarfiit pingaartut siulliit

Atuartumit inuiaqatigiinnillu isigalugu meeqqat atuarianni pitsaasumik ineriartortoqarpat ilinniartitaanermut tamarmut pitsaasumik sunniuteqassaaq.

Siunertaq aamma takorluugaq

Meeqqat atuariannut inatsisip siunertaani erseqqissumik nassuiarneqarpoq atuartup atuariimmit pissarsiaqarnissaanut suut piumasarineqarnersut, takuuk ataani allassimasoq.

Atuariup siunertaa tunngavialu

§ 2. Atuariup angerlarsimaffik suleqatigalugu pisussaaffigaa

- 1) ilikkagassanik pisinnaasassanillu pisariaqartunik tamanik atuartoq inooqataanikkut tunuliaqutai apeqqutaatinnagit pissarsitissallugu,
- 2) atuartup piginnaasai ineriartortissallugit, peqqissutsikkut, inooqataanikkut misigissutsitigullu inerikkiartorneq ilaatillugu,
- 3) atuartup toqqissisimasumik namminersortumillu inooqataalernissaanut peqataassalluni,
- 4) tatisimaneqanngitsumik isumaliorsinnaaneq akaarinninnerlu atuartumi siuarsassallugit,
- 5) atuartut akornanni aamma ilinniartitsisut atuartullu akornanni akisussaaqatigiinneq suleqatigiinnerlu nukittorsassallugit kiisalu,
- 6) atuartut immikkut pisariaqartitallit immikkut isiginiarneqassasut.

Imm. 2. Atuariup ilikkartitsiniarnermini avatangiisit peqqinnartut toqqissisimanartullu neqeroortigissavai, taamaasiornermigullu atuartup namminersortumik eqqarsarsinnaanera, akuersaaginnarani nammeneq isummersinnaassuseqarnerminik piginnaassusai, isummaminik, nammeneq isiginnittaatsiminik misigissutsiminillu oqaatiginnissinnaassuseqarnera kiisalu anguniakkaminik angusiniarsinnaassutsimigut, allangortitseriarsinnaassutsimigut, tunniussimassutsimigut pilersitseriarsinnaassutsimigullu piginnaasai siuarsassallugit.

Imm. 3. Atuariup atuariarnermini atuartoq piginnaasassanik, suleriaatsinik atuagarsornikkullu piginnaasassanik iluaqutaasussanik pissarsinissamut periarfississavaa, taakkununga ilaatinneqassapput atuartup piginnaasaminik ineriartortitsisinnaanissaa, ilinniagaqarnissamut inuutissarsiutitaarnissamullu piareersarnek kiisalu tamatigoortumik saqqummiusseriarsinnaaneq oqaatsinillu piginnaasat tamatigoortut.

Imm. 4. Atuariup ulluinnarni ingerlatsinini sulininilu imatut sinaakkusersussavaa, atuartoq immiut naleqartinnerminik, immiut tatiginnerminik, suleqateqarsinnaassuseqarnerminik, akisussaassuseqarnerminik inunnullu allanut ataqqinninnerminik ineriartortitsisinaalersillugu.

Imm. 5. Atuariup suliadini tamani atuartup inuiaqatigiinni kinaassutsiminik, kulturiminik pingaartitaminillu paasinninnerminik ilisimasaminillu ineriartortitsinissaa tunngavilissavaa, inuiaat allat kulturiinik ilisimasaqarnera paasinnissinnaaneralu ineriartortissavaa, oqartussaaqataanermik eqqarsartaatsimut iseriartuartinneqarnissaa isumagissavaa kiisalu oqartussaaqataanerminut, pisinnaatitaaffeqarnerminut, pisussaaffeqarnerminut inuiaqatigiillu ineriartornerannut pinngortitamullu naleqqussarniarnerminut atuartup nammeneq akisussaaqataanerminik paasinnissinnaanera ineriartortissallugu

Periusissiap matuma suliarineqarneranut atatillugu, meeqqat atuarfianni suliaqartut pingaarnerit tamaasa peqataatillugit oktober 2023-mi suleqatigiittoqarpoq. Suleqatigiinnermi meeqqat atuarfianni unammilligassat pingaarnerit aamma taakkununga aaqqiissutissanik siunnersuuteqarnissaq ukkatarineqarpoq. Aamma suleqatigiinnermi meeqqat atuarfiannut takorluugaq suleqatigiinni sammineqarpoq, suleqatigiinnermilu pilersinneqartup suleqatigiissitaliap takorluukkamik erseqqissumik allataqartussap suliaq nangippaa.

Naalakkersuisut qujallutik allataq allangortinnagu meeqqat atuarfiannut takorluukkatut ikkunneqarnissaa toqqarpaat, tassanimi immikkoortoq 4-mi pissutsit meeqqat atuarfiata meeqqanut tunniussaqaarnissaannut tunngasut ilaattimmit.

Takorluugaq

Atuarfimmii meeqqat tamarmik siunissamat qaamasumut tunngavissinneqarlutik pitsaasumik atuartinneqartassapput.

- *Meeqqat atuarfiat peqataatitsissaaq, nutaaliortuussaaq alapernaannermullu aqqutissiuussissaaq.*
- *Meeqqat atuarfianni atuartut pingaarnerussapput, meeqqallu tamarmik atuartitsinermit kulturimik aallaaveqartumik pisinnaatitaaffeqarput, tassani atuartut iluatsitsinitik ilinniarfigisassavaat.*

Tunuliaqutaasut aamma unammilligassat pingaarnerit

Meeqqat atuarfiannut inatsit ingerlaavartumik oqallisigineqarsimavoq. Siunertaata nalitsinnut tulluartaunera amerlasuunit suli isumaqatigineqarpoq, meeqqat atuarfiata atuartut ataasiakkaat ilisimasassanik inooqataanermilu ilisimasassamik sunik ilikkartittassaneraat. Danmarks Evalueringsinstituttip (EVA)-p tamanna aamma inernerat: [Meeqqat atuarfiannik naliliineq 2015.](#)

Naliliinermilu alaatsinaattariaqartut arlaqartut aqqinneqartussallu tikkuarneqarput inatsisip siunertaata imarisaa sulinermit piviusunngortinneqassapput. Taakkulu ilinniartitsisunngorniarnermi, kommuninit pisortanillu qitiusunit misilinneqartarsimagaluarpupput. Taassuma naliliinerup kingornatigut meeqqat atuarfiannik tamarmiisumik annertunerisumik naliliisoqaqqissimangilaq. Ataanilu takuneqarsinnaasut ajornartorsiuutit naliliinermi allaaserineqartut suli atuuqput, aamma innersuussutillu annertuutitigut suli piviusunngortinneqarsimangillat.

[Ilinniartitsinermit periusissiami kingullermi 2015-imeersumi ilaatigut atuarneqarsinnaavoq:](#)

- *“Naalakkersuisut maluginiarpaat, meeqqat atuarfiannik iluarsartuusseqqinneq sumiiffippassuarni aatsaat qanittukkut piviusunngortinniarneqalersoq. Piviusunngortitsiniarnerup naammassinissaata qularnaarneqarnissaa kissaatigaarput, aamma kissaatigaarput – kommunit suleqatigalugit – nunaqarfanni atuarfiit aamma atuartunut angerlarsimaffiit immikkut piviusunngortitsiniarnermi isiginiarneqarnissaat. Pingaartuuvoq iliuusissatut pilersaarutit pisariaqartut suliarineqarnissaat aamma siunissami ilinniartitsisut suliffimminni pikkorisusaannut nammineersinnaanerannullu inissaqartitsisoqassasoq.”*
- *“Naalakkersuisut kissaatigaat atuarfimmii pitsaassuseq qaffasissuussasoq qulakkeerumallugu nunat tamat misilitsitsinerinut naleqqiunneqarsinnaasut misilitsitsinerit atulernerqassasut. Taakkuupput siunissami atuarfiup ineriartornerani sakkussat.”*

- *"Unammilligassatta annertuut ilagaat nunatsinni atuarfinit tamanut ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik pissarsiniarnerup ajornakusoortuunera. Taamaamat atuartut tamarmik pitsaanerpaamik atuartinneqarnissaannik pisariaqartitsineq iliuuseqarfiginiarlugu aqqiissutissanik allanik ineriartortitsinissamullu periarfissanik ujaasisariaqarpugut."*
- *"Meeqqat atuarfiat kommunit akisussaaffeqarfigivaat, taamaammallu takorluukkatta anguniakkattalu kommunit qanimut suleqatigalugit piviusunngortinneqarnissaat Naalakkersuisut kissaatigaat."*

2017-imi ilinniartitaanermik tamarmiusumik iluarsaaqqinnermik suliaq annertooq piareersarlugu taamani Naalakkersuisuusut aallartippaat, meeqqat atuarfiannit inuusuttuaqqat ilinniarfiinut ikaarsaartarneq ukkataralugu. Januar 2020-mi taamani Naalakkersuisuusut suliaq tamanna pillugu nalunaarusiaq imatut taaguuteqartoq saqqummersippaat: *"Ilinniartitaanerup aqqiissuussaanaera eqaatsoq ataqatigiittorlu"*, taannalu Naalakkersuisusunut aamma Inatsisartut Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliaanut innersuussutininik amerlasuunik saqqummiussivoq.

Meeqqat atuarfiannut innersuussutit ilaat taaneqarsinnaapput:

- *"Innersuussutigineqassaaq kommunit allaffissornikkut ataatsimoorullugu ingerlatsivissaannik pilersitsisoqassasoq, taassumalu akisussaaffigissavaa kommunit atuarfeqarnermut ingerlatsiviini allaffissornikkut kivitsinissaq."*
- *"... Innersuussutigineqarpoq tunggaviusumik Atuarfimmil eqaatsumik pilersaaruserneq pinngitsoorani atugassaalersinneqassasoq."*
- *"Ilinniartitsisup ukiut atuartitsiviusut siulliannit arfineq pingajuannut atuartitsineranik ikiorsinissaq siunertarlugu atuartitsinermit ikiortinik aqqiissuussisoqassasoq innersuussutigineqarpoq. Ilinniartitsisut ilinniarsimasoq perorsaannikkut ilikkagassatigullu akisussaassaaq."*
- *"Innersuussutigineqarpoq atuarfiit pisortaannut ilinniaqqinnerit maannakkut ingerlanneqartut ukkanneqarnerulissasut, pinngitsooratillu ilinniarneqartalissasut aalajangerneqassasoq, taamaalillutik atuarfiit pisortaasa piginnaasatik ingerlaavartumik*

annertusiartortittassagaat inerisaanerup piviusunngortitsinerullu tungaatigut."

- *"Innersuussutigineqarpoq soorlu Canadamit Danmarkimillu ilinniartitsisunik atuartitsisutini tuluit oqaanik aamma danskit oqaasiinik ungasissuniittunik ilinniartitsisinnaasunik aamma danskit oqaasiinik ungasissuniittunik ilinniartitsisinnaasunik ukiut atuartitsiviusut siulliannit arfineq pingajuannut immaqalu aamma Atuaqqinnermi ilinniartitsisinnaasunik atorfinitsitsisoqassasoq. pingajuannut immaqalu aamma Atuaqqinnermi ilinniartitsisinnaasunik atorfinitsitsisoqassasoq."*

Ilinniartitsisut ungasissumit atuartitseriaaseqarlutik atuartitsinissaannik innersuussinerit Qeqqata Kommunianit malinneqarput, Napasullu Atuarfiani atuartut ungasissumit *"The Granny Cloud"*-ikkut atuartinneqarlutik. Taakku tuluttut atuartinneqarput, tassaavorlu nunarsuarmut tamarmut suliniut isorliunerusuniittunut akeqanngitsumik neqeroorutigineqartartoq. 2022-mi suliniut matuneqarpoq, misilittakkalli katersorneqarmata nunatsinnili ungasissumit atuartitseriaatsimut periusissiasami atorneqarsinnaapput.

Ilinniartitsinermut periusissiaq 2024-mi suliarinerani 2023-mi ukiakkut meeqqat atuarfianni suliaqartut arlaqartut peqataatillugit ataatsimiinnerillu ilaqartut ingerlanneqarput, siulianilu taanneqartoq suleqatigiinneq ilaammat ajornartorsiutit annertunerpaat periusissiami sammineqartussat erseqqissarneqarput. Ataatsimiinnerni suleqatigiinnermilu pissarsiat siuliani periusissiani naliliinernilu anguniakkanut piviusunngortinneqarsimangitsunut sanilliunneqarput, taakkunanilu erserpoq meeqqat atuarfiat killiffinni assigiinngitsuni sulii unammilligassaqartoq.

Ajornartorsiutit assigiinngisitaartuupput, taakkunungalu ataasiakalaarlugit aqqiissutissanik nassaassaqaqqanngilaq. Ajornartorsiutit arlalinnik katitigaapput taakkulu meeqqat atuarfiata aqqiissugaaneranut allaat siaruassimallutik. Immikkoortuni tulluuttuni unammilligassat pingaarnerit immikkut qulequtanngorlugit sammineqassapput.

Atuartoq pingaartilugu atuariullu atuartunik tamanik isumaginninnissaata naammassiniarnerani unammilligassat

Meeqqat atuariata siunertaraa meeqqat siunissaannik pitsanngorsaanissaq, tassanilu inuiaqatigiit ineriartorneranni peqataassallutik. Tamannalu anguniarlugu meeqqat ukiuni qulini atuartuussapput. Ukiut qulit ingerlaneranni atuartitsissutini amerlasuuni ukunani atuartinneqassapput: oqaasit tassaasut kalaallit qallunaallu oqaasii, pinngortitalerinermit atuartitsissutit soorlu uumassuseqartulerineq aamma fysik, matematikki aamma kulturimut tunngasut soorlu inuiaqatigiilerineq, oqaluttuarisaaneq upperisalerinerlu. Taakku saniatigut atuartitsissutit mernguernartut soorlu eqqumiitsuliorneq aamma assassorneq aamma timersorneq/silamiinneq. Atuartut ilinniartitsisumik atuartitsissummi pineqartumi atuartitsinnaasumit atuartinneqarnissaat piumasaavoq.

Tamanna assiliaavoq ulluinnarni angujuminaatsoq. Meeqqat atuarianni piviusoq meeqqamit isigalugu allaaneruvoq. Atuartut amerlavallaatigut misigisarpaat atuartitsineq meeqqat atuariannut aalajangersakkanut siunertanullu naammassinnissimangitsaq.

Nunatsinni misissuinermit aamma ph.d-nngorniarluni ilisimatusaatini (Lars Demant-Poort & Louise Pindstrup Andersen¹ kiisalu Mitdlârak Lennert²) atuartut isumaat erseqqissumik saqqummerput, taakkulu takutippaat atuariannut atuartitsineq ulluinnarni isumaqarpiangitsut atuartunit misigineqartartoq. Misissuinerit aamma takutippaat ulluinnarni atuartitsineq uteqqiinermit, nipangerluni issiatitaanermik, atuartitsissutini tamani atuartitseriaaseq allanngorarfeqanngitsaq aamma ilinniartitsisooq amerlanertigut atuartitsinissaminut piareersarsimarpasinngitsaq.

Ukiuni arlaqartuni atuartitsinermik malinnaalluni misissuinerit atuartut atuartitsinermi misigisartagaat ilumoortuusut, taakkunani atuartut atuartitsinermi misilittakkanik pilersitsinnaanerit pingaarnertinneqanngilaq, takuuk siuliani taaneqartoq meeqqat atuariannik 2015-mi naliliineq.

Isumaqatigiissutigineqartoq ajornartorsiut alaatsinaanneqartussaqaq alla pingaaruteqartorlu tassaavoq nukarlerni atuartitsissutit amerlavallaarnerat. Atuartitsissutit amerlavallaarnerat isumaqatigiissutigineqarpoq. Taassuma nassatarisarpaa sapaatip akunnerata ataatsip ingerlaneranni atuartut misigisarmassuk ukkanneqartussat allanngorarnerujussuat.

Oktober 2023-mi suleqatigiinnermi assiliaq taanna saqqummerpoq, tassanilu erseqqissarneqarlutik:

- Atuartitsinermi amerlanertigut atuartut tusarneqarneq ajortut ulluinnarni inoqarfimmi najukkaminni nunarsuarmilu sumiinnerisut.
- Unammilligassaataasa suliarinissaannut inissaqartitsinngitsugut.
- Meeqqat atuariat meeqqanut atuariunngitsooq, piffissarlu ilinniartitsisut atortagaat annertunerpaaq meeqqanuinnaq atorneqarneq ajortooq, kisiannili inersimasunut atuariannut pissuseqartoq, ilinniartitsisullu piffissaq atortagaat annertuallaq ataatsimiinnerit aaqqissuinnernullu atorneqartartoq.

Tassunga ilaavoq atuarianni ataasiakkani atuartut amerlassusiat assigiinngitsorujussuummat:

- atuartut amerlasuut ilaqutariinnit ilinniagaqarnermit misilittagaqanngitsunit kingoqqisuupput,
- ilaat atuariartorlutik atuartut angerlarsimaffiinnut nuussimapput,
- ilaallu ilaqutariinnit inooqataanikkut ajornartorsiuteqartunit aamma sumiginnaasunit, atornearluisimasunit innarliisimasunilluunniit kingoqqisuupput,
- allat innarluutiliupput,
- aamma nukappiaqqat niuarsiaqqallu assigiinngissuseqarput – ulluinnarni atuariannik pissutsinik inooqataanermit tunngatillugu.

1 Lars Demant-Poort & Louise Pindstrup Andersen: "Ikkagaqarneq nuannaalersitsisarpoq" aamma (2023) "A Lesson Is Most Exciting [When] the Teacher Typically Explains Complex Topics": A Student Perspective on Public Schooling in Greenland

2 Mitdlârak Lennert (2021): "The administrative context of the Greenland primary and lower secondary school system - a governance system misaligned with learning"

Nunarsuatsinni ilinniartitaanermi tamarmiusumi niviarsiaqqat nukappiaqqanit qaffasinnerusumik angusaqartarnerat takussaajartuinnarpoq.

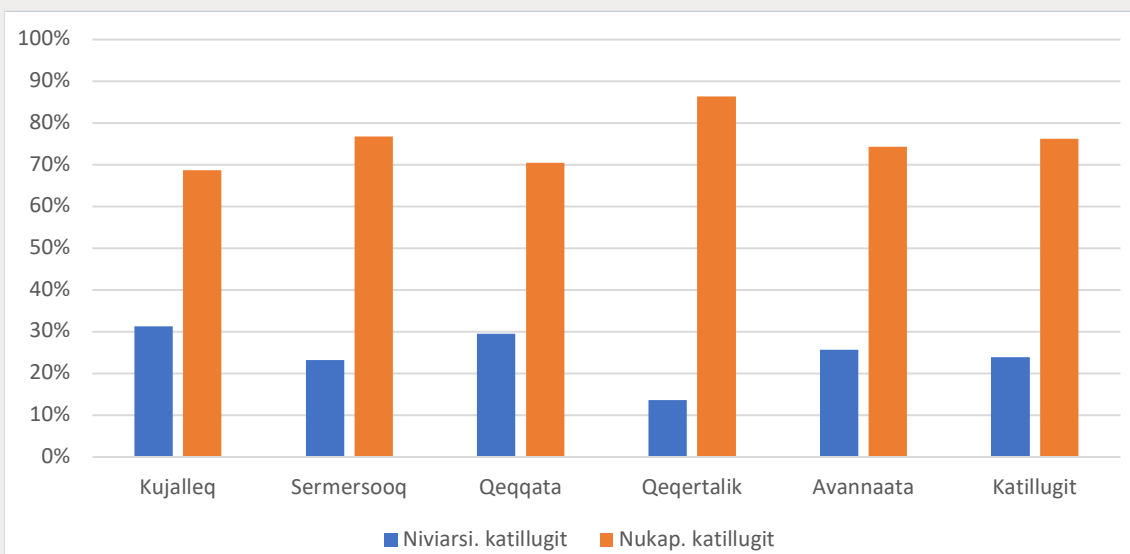
Nukappiaqqat niviarsiaqqanut naleqqiullutik atuarfimmi unammilligassaqaqarnerusarnerat immikkut atuartitsineq pillugu kisitsisitigut takusassiani erseqqareqaaq, nukappiaqqammi immikkut atuartitaasartut niviarsiaqqanut sanilliullugit marloriaammik amerlanerupput, tak. ataani ilanngunneqartut takusassiaq 1 aamma takusassiaq 10.

Najoqqutarisaq 1: Atuartut immikkut atuartinneqartartut (2022)

	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Niviarsiaqqat katillugit	20	104	13	9	28	174
Nukappiaqqat katillugit	44	343	31	57	81	556
Katillugit	64	447	44	66	109	730

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, 2023

Takusassiaq 10: Niviarsiaqqat nukappiaqqallu immikkut atuartinneqartartut procentinngorlugit - kommuninut agguataarlugit (2022)

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, 2023

Immikkut misissuinissamat innersuussinermut tunngavilersuutigineqartartut misissoraanni pissusilersornikkut, atugarissaarnikkut imaluunniit attaveqaaqatigiinnikkut ajornartorsiutillit nukappiaqqat niviarsiaqqanit tallimariaammik amerlanerusarput.

Taamaattumik aperisoqarsinnaavoq atuartut ilaat immikkut atuartitsinermut inissinneqartarnersut atuarfimmi sinaakkusiunneqartut iluaniissinnaangimmata. Atuarfiup, sionatigut taaneqartutut, atuartut ulluinnarni inuunermi misigisartakkamikkut killiffiini naapinniartangilai kisiannili piumasarisarlugu atuartitsinermut neqeroorutigineqartumut naleqqussassasut. Danmarks Evalueringsinstitut, Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat – naliliineq 2015, nuna tamakkerlugu misissuinerup takutippaa amerlanertigut pissutaasartoq atuartut inimi atuartitsiviusumi minuttini 45-ni nipangersimallutik issiasarnerat atuarlutik suliassiissutinillu suliagarlutik.

2018-2022-mut immikkut atuartitsinermi ineriartornerup takutippaa, nukappiaqqat imikkut atuartinneqartartut amerlanerusartut, naak 2022-mi atuartut immikkut atuartinneqartartut ikileriarsimagaluartut.

Atuartut ilaat amerlasuut atuarsinnaaneq ajornartorsiutigisarpaat, aamma tamatumuuna

nukappiaqqat atuarnermi unammilligassaqartut niviarsiaqqanit amerlanerupput. Akornutaasunut pissutaasut arlaqarsinnaapput, ilaasali naqinnernik ilisarsinnaannginneq (dysleksi) pissutigisarpaat. Naak atuartunut atuarsinnaanermik ajornartorsiuteqarsinnaasunut/naqinnermik ilisarsinnaanngitsuusinnaasunut (dysleksi) siusinaartumik paasineqarsinnaaqqullugit kalaallit oqaasii atorlugit paasiniaanermi atortunik inerisaasoqareeraluartoq, ullumikkut kalaallit oqaasii atorlugit akorngutip suussusivianik misissuineri atortunik/naqinnernik ilisarsinnaanngitsuunermut (dysleksi) misissuutunik peqanngilaq, taamaattumillu ajornartorsiutip annertussusivianik ersersitsinnaasunik kisitsisinik peqartoqarani.

Meeqqanut, inuusuttunut inersimasunullu naqinnernik ilisarsinnaanngitsuunut aamma atuarsinnaanermik allassinnaanermillu ajornartorsiuteqartunut ikiorsiinissamat innersuussutunik suliniutinillu aaqqiissutaasinnaasunik soqanngilaq. Inoqarfimmi najukkami nunalu tamakkerlugu innersuussutunik suliniutinillu peqartariaqarpoq. Aamma siunnersuutigineqartuni innersuussutini suliniutinilu piviusunngortitsineri iliuusissatut pilersaarut piffissalersuinissamullu pilersaarut ilaasariaqarpoq. Takuuk immikkoortoq 5.5.1.

Aqutsinermi atuartitsinermilu pitsaassutisimut tunngatillugu unammilligassat

2015-imi meeqqat atuarfiannik naliliinermi perorsaanikkut aqutsinerup amigaataanera erseqqissarlugit allaatigineqartut ilagaat. Ajornartorsiut suli atuuttoq ataatsimiinnerni suleqatigiinnermilu misigineqarpoq. Allaffissornikkut suliassat perorsaanikkut aqutsinnaaneq ipitittaraat piffinni arlaqartuni pisortat misigaat. Pisutsit taamaattut pitsaassusermik ukkassisoqannginneranik, pilersarusiornissamat, piviusunngortitsinermut naliliinermullu piffissakilliornermik kinguneqartarput. Pisortap atuartitsinermut pingaarnertut akisussaanerata ersarikkunnaarneranik tamanna kinguneqartarpoq.

Nukarlernut, akullernut annernullu alloriarfinnut immikkoortitsinerup atuartunik atuartuuneq tamakkerlugu ilinniartitsisup malinnaasinnaajunnaarneranik kinguneqartarpoq. Ilinniartitsisoq alloriarfinni arlaqartuni atuartitsisaruni sulinermit isumaqatigiissut 1. august 2021-meersoq maanna atuuttoq naapertorlugu alloriarfinni pineqartuni ataatsimiinnernut piffissalernerqartarpoq. Tamatuma kingunerisaanik ilinniartitsisoq atuartunik atuartitsiffissaminik ikilisaaffigineqartarpoq. Kiisalu kingunerisarlugi alloriarfiit akimorlugit ilinniartitsisup atuartitsissutit itisilerlugit ilinniarsimasai atuarfimmit iluaqutiginngitsoortarneri, taakkulu ilinniartitsisunut suleqatigiinnut pituttorneqarnermik aamma ilinniartitsisut taarsaannerannik inerneqartarlutik.

Qulaani taaneqartup atugaanerata piffinni amerlasuuni atuartitsinerup meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmi piumasaqaatinik eqqortitsinnginnera ersarissumik takutippaa, *"atuartitsineq allanngorartuussaaq, atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaannut piginnaariigaannullu naapertuuttuussalluni"* (Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 153. december 2012-imeersumi § 18).

Aamma ilinniartitsisut atuartitsissutit itisilerlugit arlaqartunik ilinniagaqarsimasut amigaataanerat paasineqarpoq. Pingaartumik atuartitsissutini pingaarnerni matematikkimik, qallunaat oqaasiinik tuluillu oqaasiinik atuartitsisinnaasunik.

Ungassisumit atuartitseriaaseq

Siunniussami uani kingusinnerusukkut ersersinneqartussami inoqarfinni minnerusuni ilinniartitsisunik ilinniarsisoqarnissaq ajornartorsiutaavoq. Piffinni taakkunani pitsaasumik atuartitsineq qulakkeerumallugu meeqqat pineqartut siunissaami periarfissaqarnissaat Naalakkersuisut pingaartillunnarfaat, taamaattumillu aaqqissuussamik ungasissumit atuartitseriaaseq tapertatut ajorneqartariaqarluni. Sapinngisamik ilinniartitsisut atuartitsissutunik pingaarnernik itisilerillutik ilinniagaqarsimasut, soorlu oqaasinik matematikkimillu, atornerisigut.

Meeqqat atuarfianni ungasissumit atuartitseriaaseq pillugu pitsaasunik misilittagaqarpoq. Amerlanertigut annikitsuinnaasarlutik inunnillu ataasiakkaanik aallaaveqartarlutik, aaqqissugaanatik tunngavissaaleqillutillu taamaattumillu nunap sinnerani iluaqutaalluarsinnaanatik. Piffiit ilaanni ungasissumit atuartitseriaaseq pingaartinneqanngitsutut ilinniartitsisut misigisarpaat, tunniussinnaasaatalu iluaqutissartai ukkanneqaratik.

Allaavorli KIVITSISA-mik suliniuteqarneq, aallarteqqaarami atuartitsinermi iPad-inik sakkooqarnissaq ukkatarisimagaluarlugu ungasissumit atuartitseriaasimut ukkataqarnissamat sangusimasooq.

Ilinniartitsisumik atuartut naapitaqaratik sivisuumik atuartinneqartunut kissaatigineqanngitsunik sunniutinik ilisimatusarnernik nassaassaqaanngilaq, kisiannili misilittagaqarfigineqarluni ungasissumit atuartitseriaaseqarneq inimi atuartitsivimmi atuartut allat atuartinneqartut peqatigalugit atuartitseqataasoq immaqa ilinniartitsisutut ilinniarsimanngitsoq peqataatillugu.

Internettikkut pikkorissaanerit qarasaasiakkullu isumasioqatigiinnerit pikkorissaanerillu ilinniartitsisut ilinniartullu qarasaasiakkut peqataatillugit (webinar) amerlasuunik neqeroorutunik nassaassaqaarpoq. Neqerooruteqartunut Ilisimatusarfimmi Ilinniarnermut Ilisimatusarfik, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik aamma siuliani taaneqartoq KIVITSISA ilaapput, ajoraluarmillu webinarinut ikittuinnaat peqataasarput.

Ilinniartitsisut sulinerat pillugu isumaqatigiisummiittunik aalajangersakkanik assigiinngitsunik paasinninnerit tamatumunnga pissutaanerat paasineqarpoq, ilinniartitsisut tamakkununnga peqataanerat ilinniartitsisut piffissamik atuinerannut qanoq ilaatinneqassanersoq.

Nunatsinni kommunit tallimaasut tamarmik Kivitsisami maannakkut suleqataapput, suliniummilu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Ilinniartitaanermut Ilisimatusarfillu qanittumut suleqatigineqarput. Kommunit assigiinngitsorujussuummata kommunimi ataasiakkaani Kivitsisap aqqissuunneqarnera assigiinngisitaarpoq. Suliniummut aningaasaateqarfiit angisuut sisamat tapiisutaat tunngaviliisuupput: Villum Fonden, Hempel Fonden, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål aamma Oak Foundation Denmark. Aamma takuuk <https://kivitsisa.gl/>

Ulluinnarni ilinniarnermi avatangiisinik pitsaasunik pilersitsiniarnermi unammilligassat

Ilinniarnermi ulluinnarni pitsaasunik avatangiiseqarnissaq ilikkarlunissamat tunngaviit ilagaat. Tamatumunnga annertuumik pinngitsoortitsisartut tassaapput pimmatiginninneq aamma timikkut annersaaneq. *"Pimmatiginninneq akiorniarlugu periusissiaq" (2022)-imi "HBSC 2018 - Kalaallit Nunaat" (2019)-imiittut kisitsisit pingaarnertit allaqqippai:*

- atuartut 35 %-iisa nalunaarutigaat qaammatini kingullerni marlunni pimmatigineqarsimallutik (2014-imit allanngorsimangilaq). Arnat angutillu assigiipput.
- Atuartut 30 %-iisa nalunaarutigaat allanik pimmatiginninnermut peqataasimallutik.
- Inoqarfinni mikisuni atuartut inoqarfinni anginerusuni atuartunit amerlanerusut pimmatigineqartarsimallutik nalunaarutigaat.

Pimmatiginninneq akiorniarlugu periusissiap suliarineqarnerani ajoraluartumik aamma paasissutissat saqqummerput ilinniartitsisunit, allanik ilinniagaqartunit aamma angajoqqaanit meeqqanut (MIO & SDU) pimmatiginnittoqartarsimasoq.

Inuit attaveqatigiittarfiinik atuineq annertoqq pisuulluni tarnikkut pimmatiginninneq ulloq unnuarluni pisinnaalersimavoq, tamatumalu ajornartorsiutit annertunerulersippai.

Siornatigut taaneqareersoq unammilligassaq alla tassaavoq atuartut ulluni atuarfiusuni qanoq misigisaqartarnersut amerlasuunimmi siviluallaatut, imaqarpiannngitsutut atuartullu inuuneranut soqutiginaateqanngitsutut misigineqartarmat. Taakkulu atuartut pimoorussinerannut ilikkagaqarnissaannullu pitsaanngitsunik sunniinngitsoorsinnaanngillat.

Ilinniartitsisut kattuffiata IMAK-ip nalunaarutaa malillugu, atuartut amerliartuinnartut piareersarsimanatik atuariatortarput unnuakkullu naammattumik sinissimanatik, taakkumi ilaat internettimi pinnguaatinik unnuaanakkut sammisaqarsimagamik. Atuartitsinerup pitsaassusaanut tamanna sunniuteqartarpoq.

Misissuineq Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) tassaavoq ilisimatusaatit akimorlugit inuusuttut peqqissusaannik atuagarissaarnerannillu Europami tamarmi Amerikamilu Avannarlerni misissuineq ingerlanneqartartoq Nunarsuaq tamakkerlugu peqqissutsimut kattuffiup (WHO) Europami allaffia peqatigalugu. 1994-imiilli nunarput arfineq marlussaanik 2018-imi peqataasimavoq. Misissuinerit kingornatigut atuarfintut peqataasunut nalunaarusiortoqartarpoq kiisalu nunatsinni kommuninut tallimaasunut nalunaarusiortoqartarluni. Taakku saniatigut nuna tamakkerlugu nalunaarusiortoqartarpoq aamma WHO peqatigalugu nunanut assigiinngitsunut nalunaarusiortoqartarpoq. Aamma takuuk <https://hbsc.org/network/countries/greenland/>

Atuarfiup ilusilerneqarneratigut atuartunut angerlarsimaffiillu unammilligassat

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup 2019-imi nalunaarusiorpoq, kommuninut apeqqarissaarneq tikeraarnerlu tunngavigalugit misissorneqarlutillu ilikkagassanut inooqatigiinnermullu tunngasut atuartut atuartunut angerlarsimaffinni naapittagaat pillugit.

Nalunaarusiami isornartut arlaqartut taaneqartut ukuupput:

Aaqqissuussineq

- Kommunerisami kommuninilu allani atuartunut angerlarsimaffiit assigiinngitsumik ingerlanneqarnerat.
- Atuarfinnik suleqateqarnerup pitsaaneruserinnaanera.
- Angajoqqaanut attaveqartarnerup pitsaaneruserinnaanera.

Piareersimaneq

- Atuartut inoqarfinit mikisuneersut illoqarfimmi atuartunut angerlarsimaffinniilersut ilaatigut arfineq marlunnik ukioqarsinnaasarput, meeqqalli amerlanerit illoqarfimmi atuartunut angerlarsimaffinnut ukiut atuarfiusut arfineq pingajuanni pisarput, taakkulu inerisimannngitsutut sulisunit taaneqartarput.
- Angajoqqaat atuartullu amerlasuut illoqarfimmi atuartunut angerlarsimaffinni najugaqarnissaminnut atuartuunissaminnullu piareersimasannngillat, piareersareersimasulli ingerlalluarnerusarlutik.
- Atuartut piumasaqaatinik malinninniarnertik ajornartorsiutigisarpaat.

Atuartunut angerlarsimaffimmi sinaakkutit, neqeroorutit aamma atuartunik naapigiaasinnaassuseq

- Atuartunut angerlarsimaffinni sulisut perorsaariaatsinik piviusunngortitsineq perorsaanermillu suliaqarneq ulluinnarni sulinerminni ajornakusoortittarpaat.

- Meeqqat meeqqanut angerlarsimaffinnut atuariartorlutik najugaqalersut alliatorminimi misigisatik oqaluttuarisarpaat, ilinniarsimasunillu sulisoqannginneq pissutaalluni atuartup angerlartitaanerannik kinguneqartarluni.
- Atuartut amerlasuut ikiaroorartunik atuisuusarput, qatsorsarneqarnissamillu neqeroorfigineqarneq ajorlutik.

Sulisut

- Ilaanni atuartunut angerlarsimaffinni sulisut taarseraattaqaat.
- Atuartunut angerlarsimaffinni sulisut amerlasuut ilinniarsimasuunngillat.

Aamma pineqartumi malittarisassaqaannginnera nalunaarusiami immikkut taaneqarpoq.

Nalunaarusiamut malittaritinneqarpoq [Atuariartortunut atuartut angerlarsimaffianiititsisarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat 17. december 2021-meersoq](#) atuutilersinneqartorlu 1. januar 2022-mi.

Nalunaarummi sammineqarput isornaatillit qulaani taaneqartut qulequttat uku ataanni:

- Atuartut angerlarsimaffiisa siunertaat saaffigineqartullu
- Perorsaanertaanut tunngasut
- Angerlarsimaffiit initaannut sinaakkutaasut
- Sulisut
- Najugaqartussanngortitsisarneq
- Piareersarneq, piviusunngortitsineq angerlarsimaffimmiinnermillu naggasiineq
- Illumi malittarisassat ileqqoreqqusanillu malittarisassat aamma malittarisassanik unioqqutitsisarnerit
- Najukkami nakkutiginninnerit malitseqartitsinerillu
- Nakkutilliineq pingaarneq.

Qulaani aalajangersakkat malinneqarnissaat qulakkeerniarlugu kommunalbestyrelse ukiumut ataasiarluni atuartunut angerlarsimaffinnut nakkutilliilluni nalunaarut malillugu pulaartassaaq. Nakkutilliilluni pulaareernerup kingornatigut kommunalbestyrelse nalunaarusiortassaaq, iluarsisariaqartunik tunngavissaqarluarluni suliaqarnissaaq qulakkeerniarlugu. Nakkutilliineq pillugu nalunaarusiami minnerpaamik misissorluarneqassaaq inerniliineqassaarlu qulaani taaneqartut pillugit, ilanngullugit nalunaarusiarineqassallutik pissutsit suut pitsanngorsarneqassanersut aamma iliuseqarfigneqassanersut.

Nakkutilliineq pillugu nalunaarusiaq kommunip nittartagaani saqqummiunneqarluni tamanut saqqummiunneqassaaq kingusinnerpaamik nakkutilliinermi qaammatit marluk iluanni. Kommunip nittartagaaneereersimassapput kingusinnerpaamik marts 2023-p naanerani. 2023-mi novemberip qeqqani takuneqarsinnaavoq taamatut iliuseqartoqarsimangitsoq.

Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat

Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat assigiingitsorpassuarnik katitigaavoq. Atuarfiup siulersuisuunut aalajangersakkat atuarfik pillugu inatsimmiipput, tassaniillutillu ataatsimoortitsilluni angajoqqaanik ataatsimiititsisarnerit aamma atuatoq ataaseq pillugu oqaloqatigiinnerit. Aamma ingerlaavartumik angerlarsimaffiup atuarfiullu akornanni oqaloqatigiinnerit atuaqatigiit pillugit atuartullu ataasiakkaat pillugit pisarput. Suleqatigiinnerit taaneqartut paasinninnermik paasisutissanillu illuatungeriinnut illuatungeriinnillu ingerlasartut sunnertarpaat atuartup oqaluttuarneratigut aamma atuarfimmil angerlarsimaffimmilu misigisat aqqutigalugit.

Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat pillugu nutaanik misissuisoqarnikuunngilaq, kisianni 2015-imi naliliineq atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinneranut immikkoortumik ilaqarpoq. Taassuma takutippaa suleqatigiinnerup suleqatigiinnginnerulluunniit ingerlaneranut isiginninnerit assigiingitsusuusut.

Angajoqqaanik peqataatitsineq pillugu allaaserisani isiginninnerit marluk ukuupput:

- Isiginninneq inerisaajumasooq, atuarfiup angerlarsimaffiullu akornanni qanittumik suleqatigiinneq qanoq pilersinneqarsinnaasooq tassani lu siunnersuutigineqarluni unammilligassat qanoq aaqqinniarneqassanersut.
- Isiginninneq isornartorsiuisooq, qanittumik suleqateqarnissamik apeqquusiisooq, ilaatigut tunngavilersuutigalugu suleqatigiinnerup inooqataaermit naligiinnginnerit annertusarsinnaammagit pissutigalugu angajoqqaat isumalluutimikkut naligiinnginnerat aamma meeqqamik atuarnerannut soqutiginninnerat assigiinngimmat.

Ajornartorsiut amerlasuunik teqeqqoqarpoq, pissutsit qanoq ittuunerannik ilisimatusarnikkut ilisimasat amigaataapput aamma atuartunut inooqataanikkut unammilligassaqartunik angerlarsimaffeqartunut suleqateqarneq pillugu. Assinganik atuarfiup siulersuisuisa atuarfinni qanoq sulinerannut ilisimasat ilisimatusarnermik tunngaveqartut amigaataapput. Aamma amigaataapput atuarfianni pisortat atuarfiullu siulersuisuisa sunniivigeqatigiinnerat atuarfiit angusaanni takuneqarsinnaanersooq.

Ilinniartitsisumit:

"Ilinniartitsisut oqaatigaat atuartitsinermit imaannaangitsunik unammilligassaqartarlutik meeqqat atuarnerannut akisussaaqataaertik angajoqqaat eqqortinneq ajormassuk. Ilinniartitsisut ilaatigut misigisarpaat angajoqqaarpasuit meeqqamik atuartitsinneqarnissamut piareersimanissaannut kajumissuseqarnissaanullu angajoqqaatut akisussaaffeqarnertik malittanngimmassuk. Atuarfimmi pisunut angajoqqaat peqataaerit killeqarpoq soorlu ataatsimiinnerni peqataaermit meeqqallu ilinniagassanik ikorneqarnissaannut il.il.

Angajoqqaanik:

Angajoqqaat arlaqartut taavaat ilinniartitsisut taarseraannerujussuat ilinniartitsisut oqaluserineq ajormassuk, ilinniartitsisut taarseraannerujussuat atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerannut ajoqutaasarmat. Ilinniartitsisut taarseraannerujussuisa atuarfiup ilisimatitsisarneranut suliniutaanullu kipisaqattaartitsilersarpoq. Atuarfiup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerat qajannarsisarpoq suleqatigiinnermit inuit ataasiakkaat isumalluutaasarmata. Angajoqqaat oqarpoq: "Iluatitsisutut misigisarpugut, ukioq ataaseq sinnerlugu meeqqat ilinniartitsisoqaraangata – maani ukiut marluk sinnerlugit klasselæreqarneq nalinginnaasuunngilaq." Alla oqarpoq: "Ilinniartitsisut nuukkaangata imaluunniit nutaamik atuarfik pisortartaaraangat suleqatigiinneq aallartinniaqqaartarpoq."

Najoqqutarisaaq: Danmarks Evalueringsinstitut: Kalaallit Nunaanni atuarfik – naliliineq 2015

Meeqqat atuarianni ilinniartitaanermut inuussutissarsiutinillu siunnersuisarneq

Meeqqat atuariat pillugu inatsisimmi aalajangersagaqarpoq ilinniagaqarnissamut suliffissatullu qinigassat pillugit akullerni angajullernilu atuartut siunnersorneqarnissaat atuariup pisussaaffigaa. Kiisalu iliuusissanik pilersaarutit inatsimmi aalajangersarneqarsimasutigut atuariup qulakkiissavaa atuartut atuariummik naammassilersut siunnessami ilinniarnissamut suliffissatullu anguniakkanik siunniussaqalersimanissaat, aamma taakku qanoq anguneqarnissaannut tunngatillugu anguniagaqassallutik.

Meeqqat atuarianni siunnersuineramik (ilitsersuinermik) suliaqarnerup iliuusissanillu pilersaarutit atuariup ilinniartitaanermut inuussutissarsiutinillu atuariup kingornatigut kommunini siunnersuinermi (ilitsersuinermi) ataqatigiinnissaat pingaaruteqarpoq. Atuariup naammassereernerani inuusuttut amerlasuut ilinnialertanginnerat eqqaamaneqartariaqarpoq. Taakku itersamut nakkarsinnaapput meeqqat atuarianni taassumalu kingorna siunnersuinerit (ilitsersuinerit) pitsaasumik ataqatigiissinneqanngippata. Naalakkersuisut kommunit suleqatigalugit ilinniagaqalernissamut piareersimangitsut pillugit inuutissarsiutinut ikaarsaartarnissaq pillugu ingerlatsinissaq pilersinniarpaat taassumalu kingornatigut naliliiffiginarlugu.

Meeqqalli atuarianni siunnersuisarnerup assigiinngisitaarpallaarnera malunnarpoq, aamma siunnersuisarnerup atorfianani suliassanut ilaaginnarnera ukiunilu ingerlasuni sulisutigut taarseraaffiunera ajornartorsiortitsisarpoq. Aamma iliuusissanik pilersaarutit pitsaassusiisa allanngorarnerat misilittakkat takutippaat, siunnersuinermi (ilitsersuinermi) ingerlariarfimmut tullinguuttumut elektronikkikkut naqitanngorlutilluunniit ingerlaqqinngitsoortartut.

Inoqarfinnilu mikinerni ilinniartitsisussaqaqarnarneq ilinniartitsisullu siunnersuisinnaasut amigaataammata unammilligassaqaqarpoq. Aamma inoqarfiup mikinerata kingunerisaanik suliffeqarneq annikitsuinnaammat suliffiit takuneqarsinnaasut amigaataapput, aamma suliffissat ikittuinnaanerit atuartunut ataasiakkaanut periarfisseerpiarsinnaanngillat nunamilu tamarmi periarfissanut tarrarsorfiulluarsinnaanatik.

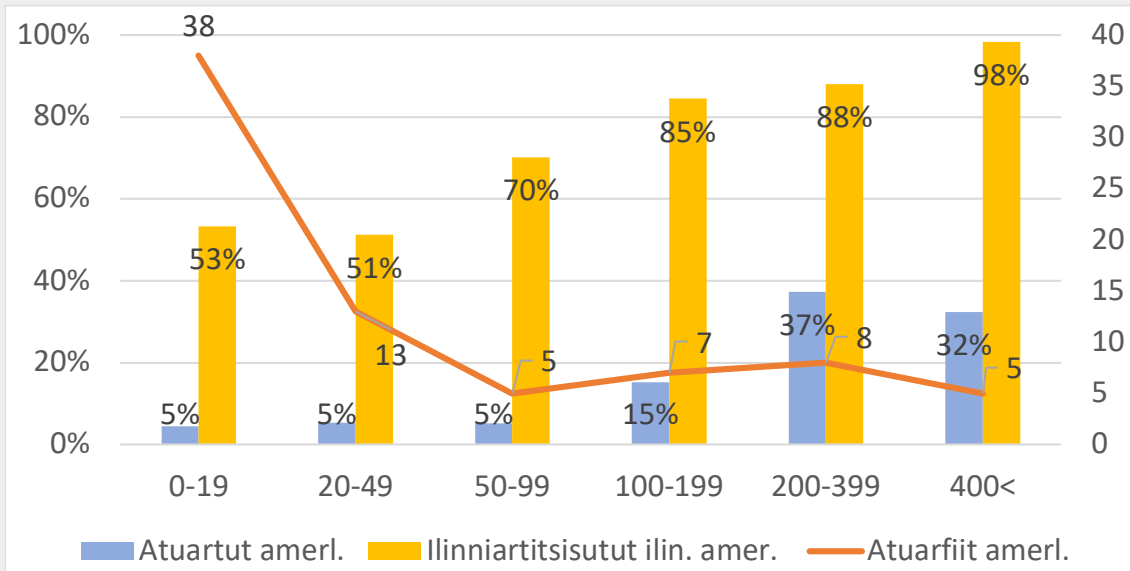
Siunnersortissaaleqineq kisimi unammilligassaangilaq, aammali apeqqutaavoq ilinniagaqarnissamut suliffeqarnermilu qinigassat inoqarfinni mikisuni isumagineqarsinnaanersut, nunammi sinnerani suliffeqarnissamut periarfissanik takutitsisinnaanngimmata.

Meeqqat atuarfianni aaqissuussinikkut sillimmaqarnikkullu unammilligassat

Siuliani taaneqareersutut nunatsinni atuartunut atugassarititaasut assigiinngitsorujussuupput. Aallaqqaasiinermi takusassiaq 8-mi atuarfiit angissusiinut atuartut immikkoortiterneqarnerannut takusassiaq ilinniartitsisut ilinniarsimasut atuarfinnut immikkoortiternerannik ilagaanni, tak. Takusassiaq 13, erseqqissivoq atuarfiit mikisut ilikkagassatigut pitsaasunik avatangiiseqarnissamikkut unammilligassaqtut.

Takusassiaq 11: Atuarfiit angissusii naapertorlugit atuartunik immikkoortiterineq, kiisalu atuarfiit angissusii naapertorlugit ilinniartitsisunik perorsaasunillu ilinniarsimasunik immikkoortiterineq.

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, Tabulex-imeersut kisitsisit, 2021

Takusassiaq 11-ip takutippaa atuarfinni minnerni taakkunani atuartitsisut ikittuinnaanerat, affaatalu missaannaat ilinniagaqarsimasut. Atuarfinni anginerusuni ilinniarsimasunik ilinniartitsisoqarniarneq pitsaaneruvoq. Najoqqutarisaq 2 naapertorlugu 2022-2021-mi atuarfik ataaseq atuaqatigiinni atuartut agguaqatigiissinneranni atuartut 20 qaangersimavaat.

Najoqqutarisaq 2: Atuaqatigiit agguaqatigiissillugit 2020-2021

Atuaqatigiit agguaqatigiissillugit	5-10	11-15	16-20	20-t sinnerlugit
Atuarfiit amerlassusiat	7	12	3	1

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat 2020-2021

Allaffissorneq

Meeqqat atuarfianni isumalluutit annertuallaarsorinartut allaffissornermut atorneqartarput. Ingerlatsiviit tallimaapput, kommunit immikkut ataatsimik ingerlatsiveqarlutik, meeqqat atuarfianut inatsimmi § 43 naapertorlugu allaffissornikkut suliassat isumagineqartarput. Atorfinitsinerit, soraarsitsinerit aamma atuarfeqarfiup atuartitsineq pillugu aqqissuussaanaera sinaakkuserneqarnissaalu suliassanut ilaapput. Katillugit 7.400-t missaannaanik atuartoqarnera eqqaamaneqassaaq.

Nakkutilliineq

Meeqqat atuarfiinik nakkutilliinissaq atuarfik pillugu inatsimmi aalajangersarneqarpoq, assinganillu aqqissuussaaneq allaffissornikkut oqimaatsaq nakkutigineqartussallu amerlasuut aalajangersarneqarlutik:

- Naalackersuisut pisussaaffeqarput inatsit malillugu kommunit ingerlatsinerannik nakkutilliisallutik.
- Kommunalbestyrelse kommunimi atuarfeqarfimmu inatsisitigut akisussaavoq, atuarfinnillu ingerlaavartumik nakkutilliisalluni.
- Atuarfinni siulersuisut atuarfimmi ingerlatsineq nakkutigissavaat.
- Atuartut tamarmik unammilligassaqaarnissaat tunaartaralugu atuarfiup pisortaa pilersaarusiornissamut akisussaassaaq.

Nakkutilliineq iluatsittumik ingerlanniarlugu atuarfiup pisortaa ukiumoortumik pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortassaaq, meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmi § 49 naapertorlugu nalunaarusiap imarissavai ukiumi atuarfiusumi kingullermi nukarlerni akullernilu misilitsinnerni angusat, angajullerni inaarutaasumik misilitsinnerni angusat, iliuusissanik pilersaarusiornit, agguaqatigiissillugu klassini atuartut amerlassusiat, piffissaq atuartitsinermut atorneqartartoq, napparsimanerit pillugit naatsorsuinerit, piffissaq vikarinut atorneqartoq, atuartunik atuarunnaartussanik

ilinniagaqalernissaq inuussutissarsiummillu toqqaanissaq pillugit siunnersuinerup (ilitsersuinerup) annertussusia aamma siuliani taaneqartup pitsaassuseq pillugu nalunaarusiornit malitseqartinneqartinnera. Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiata aalajangersimasumik ilusiligaanngillat, ilisimatitsissutigineqartut naapertorlugit kommunimit kommunimut assigiinneq ajorput. Atuarfinni ingerlatsineri elektronikkikkut atortorissaarut, Tabulex atuarfinni assigiinngitsumik annertussuseqartumik iluaqutissat atorneqarpoq. Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiata aammattaaq kommunit nittartagaanniinngillat, kommuni ataaseq eqqaassanngikkaanni. Pissutsit taamatut ittut unammilligassanik arlalinnik kinguneqarput:

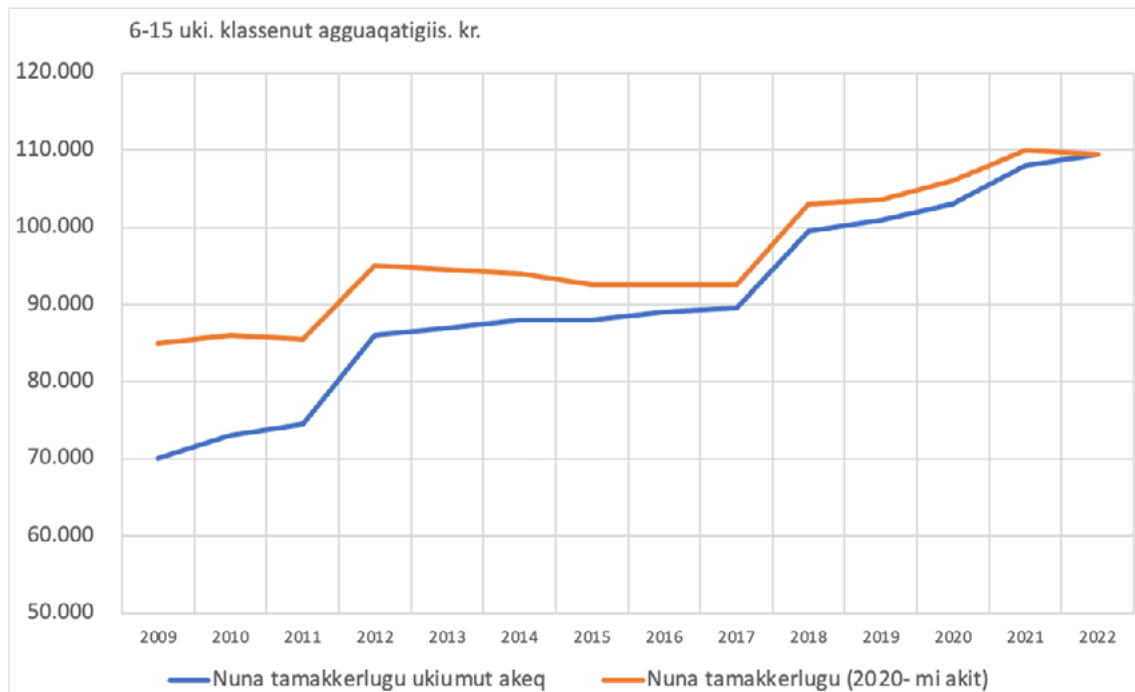
- Atuarfinni pitsaassuseq pillugu suliaqarnermi ammasuunissaq amigaatigineqarpoq.
- Inerisaanermi aallaaviit assigiinngitsuupput, pingaartumik Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmik ilinniartitsisunngorniarnermillu suleqateqarnermi.
- Nalunaarutigineqartartut naatsorsueqqissaarnikkut suliarineqarnissaanni taamaalillunilu nuna tamakkerlugu immikkoortortamik nakkutilliinissami.

Nalunaarusiata pillugit suliaqartut tiguisussallu akornanni aqqissuussaasumik oqaloqatigiittoqarneq ajorpoq, angusat naleqqussaannut atuarfinnillu suliassanik inerisaanermut qanoq atorneqarsinnaanersut. Tamanna annertusarneqartarpoq qitiusumut oktoberimi nalunaarusiarineqartartut "Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiat" kingusinaarunneqartarmata taamatullu ilillutik soqutiginaassusiat annikillisarlutik.

Aningaasaqarnikkut isumalluutit

Illutat taakkulu ingerlanneqarnerat kommunit ataasiakkaat isumagisassaraat. Namminneq akileraarutinit isertitaqarnermikkut aamma Nunatta Karsianit ataatsimoortumik tapiissutitigut kommunit aningaasalersorneqartarput. Kommunip ingerlatai, inatsisit atuuttut isiginiarlugit, ukiumoortumik aningaasaliissutissat kommunit nammineq pingaarnersiugassarai, soorlu meeqqat atuarfianut inatsimmiittut.

Takusassiaq 12: Kommunit atuartumut ataatsimut ingerlaavartumik aningaasartuutaat aamma akit aalajangersimasut, 2009-2022

Najoqqutarineqartoq: Paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut qanganisangortut 2009-2017 aamma 2018-2022, Kommune Kujallermi naatsorsuutiniq missingersuutiniq taperlugit.

Malugeqqusaq: Paasissutissat amigaataapput (naatsorsueriaatsit allanngortinneqarmata) 2017-ip 2018-illu akornanni. Annertuseriarneq takusassiami takutinneqartumit annikinnerusinnaavoq. Kommunit agguataarnerat 1.1.2018 allanngortinneqarpoq taannalu 2018-imi 2017-imut naleqqiullugu immikkut aningaasartuutiniq nassataqarsimasinnaavoq.

Tamatuma kingunerisaanik aningaasaqar-nikkut isumalluutit atuarfinit utaq aningaasaliissutigineqartartut kommunimit kommunimut assigiinngissuteqarsinnaapput, aamma kommunip ataatsip iluani inoqarfimmit inoqarfimmut. Takusassiaq 12-imi takuneqarsinnaasutut nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsilluni atuartumut ataatsimut aningaasartuutit 29 %-inik qaffariarsimapput. Tamatumunnga sunniuteqartoq tassaavoq atuartut ikiliartornerat, atuartummi ikiliartoraluartut atuaqatigiit (klasse) imaluunniit ilinniartitsisut ikilisinneqarsimangillat. 2022-mi kommunini atuartumut ataatsimut aningaasartuutit 87.000 kr.-t missaannit 135.000 kr.-t missaannut annertussuseqarput. Assigiinngissuseq atuarfinni anginerni atuartut amerlanerunerannik tunngaveqarnerusutut nassuiarneqarsinnaavoq, tamannali aamma kommunit pingaarnersiuerisa assigiinnginnerannik nassuiarneqarsinnaavoq.

Illuutit tungaasigut aamma assigiinngitsoqarpoq. Naak ukiut ingerlaneranni nutaanik atuarfiliolunilu iluarsartuussisoqaraluartoq atuartut, ilinniartitsisut sulisullu illuutitut ullutsinnut naleqqukkunnaarsimasunut suliaqartariaqartarput. Nuna akimorlugu pitsaassuseq assigiinngitsuuvoq, tamanna aamma kommunit killeqarfiit akimorlugit pingaarnersiuerinik tunngaveqarsinnaavoq.

Aqqissuussaernerup malittariuarnissaa pillugu unammilligassat (nalullugit ilisimasavut)

Immikkoortuni siuliiniittuni soorlu ersittoq, immikkoortut arlaqartut pillugit uppernassusilinnik paasissutissanik tunniussaqaarsinnaaneq ajornartorsiutaavoq, ukunani:

- Atuartut atuanngitsoorneri,
- Atuartut atugarissaarnerat, pingaartumik atuariartortunut atuartut angerlarsimaffiitut tunngatillugu
- Ilinniartitsisussaqaarniarneq - amerlassuseq aamma atuartitsissutinik piginnaasaqarneq, aamma atuartitsinerup piviusunnigortinneqartup atuartitsissutinillu piginnaasaqarnerup sanilliunneqarnerat,

- nal. ak. piviusunnigortinneqartut amerlassusiat aamma imarisaallu inatsimmi piumasaqaatinut naapertuunnersut,
- ungasissumit atuartitseriaatsip atorneqarneranut sunniutaanullu uuttuut takutitsisinnaasoq,
- meeqqat immikkut atuaqatigiinni atuartinneqartut angusaannut paasissutissat aamma meeqqat nakorsamit nappaateqarnermikkut allagartaqartut pillugit paasissutissat, taassumalu ataani atuartut ajoqutaasa suunerannik uppernassusilinnik paasissutissat,
- atuartut inaarutaasumik misilitsinnernut peqataangitsut amerlassusaat (aamma tamatumunnga tunuliaqutaasut).

Immikkoortoq taanna immikkoortoq 5.5.5-mi sammeqqinneqassaaq

Atuarfimmuut meeqqat isiginninnerat

Meeqqat atuarfimmuut isiginninnerat ilanngunniarlugu ilinniartitaanermut periusissiamik suliaqarneq sioqullugu Nakuusa-mik oqaloqateqarneq pisimavoq. Quppernermi tulliani allaffissami sisamanik teqeqqulimmi oqaaseqaatit pingaartut atuartitsinermut, unammilligassanut aamma peqataatinneqarnermut inuusuttuaqqat Nakuusa-mi oqaaseqartartut isiginninnerat tulleriissillugit allaatigineqarput. Taakku tulluarlutillu iluaqutaapput, periusissiallu anguniagaanik ukkatassaanillu suliaqarnermi ilaatinneqarsimallutik.

“Atuartitsineq pitsaasoq

Meeqqat isumaannut ilaavoq, klassep ilinniartitsisua pimoorussoq tutsuiginartorlu atuartitsinermut pitsaasumut pingaaruteqartartoq. Toqqissisimaneq, piomassuseqarneq klassemilu ataqaatigiilluarneq atuartitsinermi pitsaasunik misigisaqarnissamut aamma sunniuteqarluartarput. Atuartullu arlaqartut pingaartippaat suliasat peqatigiilluni ilinniartitsisoq ikiortigalugu aqqiiffigineqartarnissaat.

Atuartitsinermi unammilligassat toqqissisimanginnerlu

Klassemi toqqissisimaneq atuartitsinermi meeqqat pitsaasumik atuartitsinermik misigisaqarnissaannut atassuteqarpoq. Nipiliorneq, eqqissisimanginnerneq aamma klassemi atuaqatit akornanni ajornartorsiuteqarneq toqqissisimanginnermik pilersitsisinnaavoq. Meeqqap ataatsip oqaatigaa, meeqqat ilaat nipilungaartarmata ilinniartitsisup piffissap ilaa taakkununga atortaraa. Inuttut ajornartorsiutit, misigisanit kingunerlutsitsinerit aamma ilaqtariinni annaasaqarnerit atuartitsinermi ukkassisinneq sunnertarpaat. Meeqqat ilaasa oqaatigaat, nammineq inuunerisami pisimasut ilinniartitsisoq aamma sunnersinnaasaraat, taakkulu inimit atuartitsiffiusumut eqqunneqarsinnaasarlutik. Meeqqanik oqaluusseriaaseq sunnerneqarsinnaavoq, isumalunnikkut, nikallunganikkut imaluunniit ukkassinnaarnikkut. Meeqqap oqaatigaa, klassemi atuaqatit piomassuseerullutik ilinniarunnaartartut ajornartorsiutinik eqqorneqaraangamik. Taakku saniatigut meeqqat arlaqartut oqaatigaat ilinniartitsisunik amigaateqarneq ajornartorsiuterujussuusoq. Tamatuma kingunerisarpaa ilinniartitsisut taarsaannerujussuat imaluunniit ilinniartitsisumik ataatsimik atuartitsissutini assigiinngitsuni ilinniartitsisoqartarneq.

Inip atuartitsiviusup avataani atuartitsineq

Atuarfiup avataani ilaat atuartinneqartarsimapput, allallu sungiusarlutik sulisarsimallutik, taakkulu ilikkarfiulluarnerat meeqqat oqaatigaat. Nalinginnaasumik meeqqat oqaatigaat atuartitsineq inimi atuartitsiviusumi taamaallaat ingerlanneqartarmat.

Meeqqat atuartitsinermi peqataatinneqarnerat

Nalinginnaasumik meeqqat oqaatigaat atuartitsinermi peqataatinneqarneq ajorlutik. Meeqqalli ilaat peqataatinneqartarsimapput, peqataatinneqarnerlu soqutiginnilerneramik kinguneqartarpoq.

Atuartut ilinniartitsisullu akornanni pissutsit

Ilinniartitsisoq pitsaasoq tassaatinneqarpoq malinnaalluortoq, tusarnaarsinnaasoq, oqaloqateqallaqqissoq, malussarissaq, alapernaatsoq paasinnittorlu. Meeqqat ilaasa ilinniartitsisoq ataasiinnaq toqqissinartutut misigisarlugu nalunaarput.

Inimi atuartitsiviusumi atuarfimmilu illutanut tunngasut

Meeqqat tamarmik atuarfimmik silaannalunna oqaatigaat. Peqqissutsip aamma ilinniarnep ajortumik sunnerneqartarnera misigisarpaat. Silaannalunneq pissutaalluni napparsimaneq, niaqorlunneq aamma ukkataqarsinnaanerup annikinnerulerneru misigisarpaat.

Siunissamut pilersaarutit

Meeqqat siunissamut pilersaarutit isumaliutigaat, taakkununga ilaalluni Danmarkimut angalaneq, AFS-erluni angalaneq, efterskolemum atuariartorneq imaluunniit timersorluni timersuummik aalajangersimasumik ukkataqarneq. Atuarfimmi siunissamut pilersaarutit oqaluuserineqartarput.”

Immikkoortunut allanut ataqatigiinneq

Siornatigut taaneqartut meeqqanut atuarfiannut immikkoortortaarfik atuartut atuartalernissamut piareersimassusiannut pingaaruteqartumut, meeqqat sulii atuannngitsunut immikkoortortaarfiannut, atassuteqarpoq.

Inunnik isumaginninnermut immikkoortortaarfiup qanitarai, pissutsit assigiingitsut:

- Meeqqat akornganni atugarissaannginneq, angerlarsimaffimmi ajornartorsiutit kingunerisannik, meeqqallu ajornartorsiuteqalernissaannik kinguneqarsinnaasut.
- Ilinniartitsisut akornganni atugarissaannginneq, meeraanermit misigisat kingunerisaannik imaluunniit kingusinnerusukkut pisimasunit kinguneqartitsinikkut.

Peqqissusermut immikkoortortaarfiup qanitarai, pissutsit assigiingitsut:

- Peqqissutsimut immikkoortortaarfik qanitaraa ukunatigut: Tarnip nappaataanik suussusersiniaanissamut, misissuinissamut katsorsaanissamullu ajornartorsiortitsisut, sulisut tarnip nappaataanik misissuinissamut pisinnaasaqartut kingornatigullu tapersersuisinnaasut/ ikiorsiisinnaasut inuit eqqarsartaatsimikkut atugarissaanngitsut aamma/imaluunniit tarnip nakorsaanit nappaatinik suussusersiniaasinnaasut ullumikkut annertuumik amigaataanerit pissutigalugu.
- Meeqqat inuusuttullu tusaasamikkut ajornartorsiuteqarsinnaasut aamma assingalik ajornartorsiuteqarput.

Suliffeqarnermut immikkoortortaarfik:

- Inaarutaasumik misilitsinneq anguniarlugu atuartitsineq, inuusuttut amerlasuut inaarutaasumik misilitsinneq suliffeqarnermut immikkoortortaarfiup ataani naammassisarpaat. Suliasaq taanna ilinniartitaanermut naalakkersuisoqarfiup ataaniittariaqarpoq.
- Iliussissanik pilersaarutit atuartut

atuarfimmik naammassisunut tunngasut Majoriamit tiguneqartarput. Taakkulu atuartut 18-it inorlugit ukioqarsimappata meeqqat atuarfiata ataaniittariaqarput.

Periusissiornermi anguniakkat aamma immikkoortumi uuttuutit takutitsisinnaasut

Qulaani taaneqartut unammilligassat tunngavigalugit meeqqat atuarfiannut anguniakkat pingaarnerit pingasut taakkunungalu uuttuutit kisitsisitigut suleriarnissamullu takutitsisut saqqummiunneqarput. Taakku tunngavigalugit ajornanngitsumik suleriartoqarsinnaanngussaaq siuariarnerit pilersaarutigineqartut eqquunnersut eqquutinngippatalu tamatumunnga suut peqqutaanersut.

Anguniakkat pingaarnerit tassaapput anguniakkat pingaarnerutinneqartut. Kisitsisinnorlugit anguniakkat (uuttuut takutitsisoq) aamma suliap ingerlannerani anguniakkat tassaapput anguniakkat pingaarnerit anguneqarnissaannut uuttuutigineqartussat.

Periusissiami siunniussani tallimaasuni iluseq taanna atornerqarpoq.

Meeqqat atuarfiannut immikkoortortamut anguniakkat pingasuusut ukuupput:

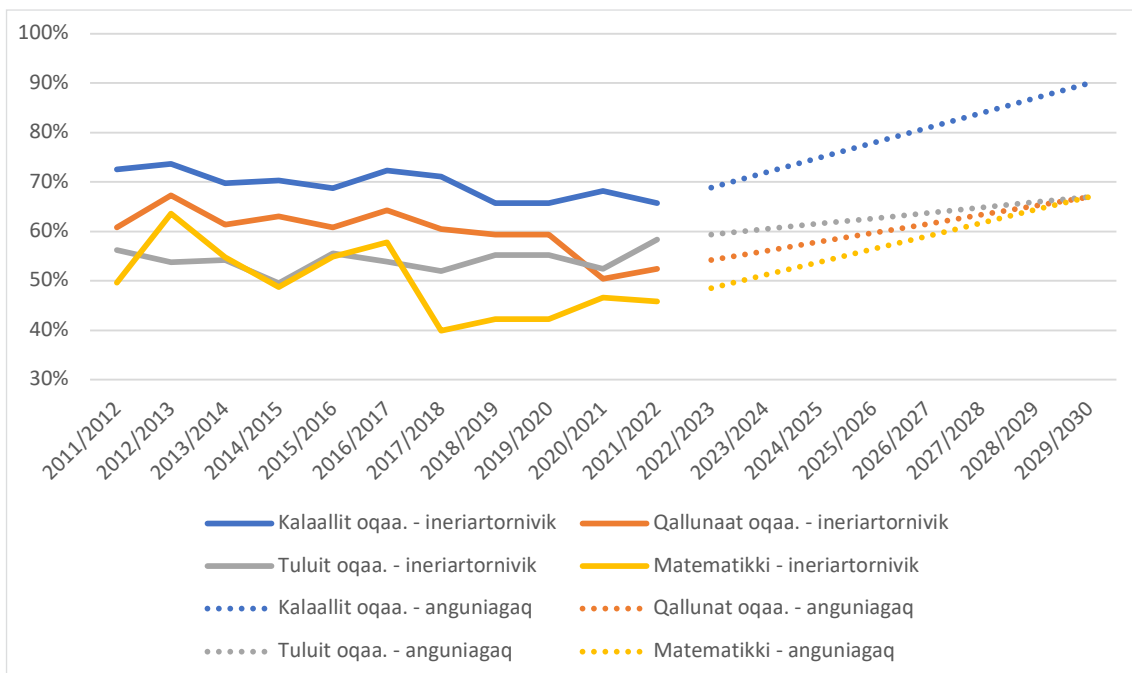
- Meeqqat atuarfianni atuartut inaarutaasumik misilitsinnermi inuusuttuaqqat ilinniarsiinut toqqaannartumik ingerlaqqissinnaanngorlutik angusaqartassapput.
- Atuartut tamarmik pitsaassuseqarluartumik atuartinneqartassapput.
- Sulisoqarnikkut aningaasaqarnikkullu isumalluutit immikkoortortami tamarmi atornerqartartut sunniuteqarnerussapput, aamma akisussaaffiup immikkoortunut agguataarneqarnera ersarinnerulissaaq.

Meeqqat atuarfiannik naammassinninnerup kingorna atuartut ikippallaat ilinniartitaanernut ingerlaqqittarput	
Anguniagaq pingaarneq 1.1	Meeqqat atuarfianni atuartut inaarutaasumik misilitsinnermi inuusuttuaqqat ilinniarfiinut toqqaannartumik ingerlaqqissinnaangorlutik angusaqartassapput
Uuttuut takutitsisoq 1.1.1	Meeqqat atuarfianni inaarutaasumik misilitsinnermi minnerpaamik 2-mik angusaqarneq atuartitsissutini toqqaarneqartuni (matematikki, kalallit oqaasii, qallunaat oqaasii, tuluit oqaasii)(tak. takusassiaq 13) arnanut angutinullu aamma ukioqatigiinnut immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 1.1.2	Ilinniartitsisunik perorsaasunillu ilinniarsimasunik atuartut atuarinneqarsimasut amerlassusiat
Uuttuut takutitsisoq 1.1.3	Meeqqat atuarfianni ilinniartitsisut ilinniarsimasut amerlassusaat (ilinniartitsisut perorsaasullu) – arnanut angutinullu immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 1.1.4	Atuartit inaarutaasumik misilitsinnermut peqataasut amerlassusaat arnanut angutinullu immikkoortillugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.1	Ilikkagassatut pilersaarutit nutaat suliarineqarnissaannut pilersaarusiortoqareerpoq – nukarlerni sap.ak. atuartitsissutit ikililugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.2	Meeqqat atuarfianni nalileeriaatsit nutarterneqareerput, taamaasillutillu ilikkagassatut anguniagassanut, atuartitsinermut inuiaqatigiillu piumasaannut naapertuullutik
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.3	Siunnersuinermi (ilitsersuinermut) suliassat assigiissaarneqarput, angajullernilu pingaartumik tiguisissat peqataatillugit – siunnersuisutut sulineq isumagisassaajunnaarluni atorfinngussaaq
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.4	Siunnersuinermut (ilitsersuinermut) akisussaaffik – meeqqat atuarfiata atuartut/ inuusuttuaqqat 18-inik ukioqalernissaat tikillugu malittarisassavai
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.5	Meeqqat atuarfiata kingornatigut ilinniagaqarnissamut suliffissatullu inuusuttunut qinigassat pillugit periarfissat suliniutillu aamma attaveqatigiinnissamut pilersaarutit inuutissarsiutit peqatigiiffiillu peqatigalugit ersarissarneqarput politikikkullu akuersissutigineqarlutik
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.6	Atugarissaarneq pillugu ingerlaavartumik uuttuinerit suleriaqqinnerillu meeqqat atuarfianni eqqunneqareerput – atuartut sulisullu pillugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.7	Atuarfiit pisortaasa perorsaanikkut siulersuinissamut piffissaqarnerulernissaat pillugu pilersaarutit suliarineqareerput, takuuk atuarfik pillugu inatsimmi § 48
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.8	Ilinniartitsisunut pikkorissaanerit ilinniaqqinnerillu pisariaqartitsinermik tunngaveqartut ilinniartitaanermullu Aqutsisoqarfimmut nunatsinnilu neqerooruteqartut allanut ataqatigiissaarneqarput ussassaarnermi nalunaarnermilu isaavik ataaseq atorlugu
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.9	Angajoqqaanik suleqateqarneq toqqaannartumik qanoq nukittorsarneqarsinnaanersoq aamma pineqartumut innersuussutit piviusunngortinneqarnissaannut ilisimatusarnikkut misissuineq piviusunngortinneqareerpoq
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.10	Nalunaarut nutaaq akuersissutigineqareerpoq, tassani nalunaaruteqartarneq aamma allaffissornikkut tamanut atortorisaaq (Tabulex) assigiissaarneqarpoq
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.11	Atuarfimmit naammassinninnissaq sioqqullugu inuutissarsionerimut tunngasut ingerlatat aallartinneqareerlutillu naliliiffigineqareerput

Immikkoortut mikisut ilikkagassatigut mikisunik avatangiiseqartut pitsaasumik atuartitsinissamut ajornartorsiortitsisut	
Anguniagaq pingaarneq 1.2	Atuartut tamarmik pitsaassuseqarluartumik atuartinneqartassapput
Uuttuut takutitsisoq 1.2.1	Nal.ak. ilinniartitsisumit ilinniarsimasumit atuartitsiffiqineqartut amerlassusiat - najuunnikkut imaluunniit ungasissumut atuartitseriaaseqarnikkut
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.2.1	Meeqqat atuarfianni ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup tamarmiusup piviusunngortinnissaanut pilersaarut suliarineqarlunilu akuersissutigineqareerpoq - immikkoortumi misilittakkat ilaatillugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.2.2	Ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup tamarmiusup piviusunngortinnissaanut pilersaarut piviusunngortinneqareerlunilu ingerlalereerpoq
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.2.3	Meeqqat atuarfiannik avataanit naliliisoqareerpoq atuartitsinermik pilersaaruserneq aamma piviusunngortitsineq, atuartut angusaat kiisalu atuartut aamma ilinniartitsisut pillugit paasisstissanik misissueqqissarneq ukkataralugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.2.4	Suliaq nangillugu ilinniartitsisunngorniarneq avataanit naliliiffiqineqarpoq atuartitsinermik pilersaaruserneq aamma piviusunngortitsineq, atuartut angusaat kiisalu atuartut aamma ilinniartitsisut pillugit paasisstissanik misissueqqissarneq ukkataralugit
Immikkoortumut tamarmut akisussaaffiup aqqqissugaanera immikkoortunut assigiinngitsunut amerlasuunut oqartussaaffinnullu immikkoortinneqarsimavoq	
Anguniagaq pingaarneq 1.3	Sulisoqarnikkut aningaasaqarnikkullu isumalluutit immikkoortortami tamarmi atorineqartartut sunniuteqarnerulernissat anguneqassaaq, aamma akisussaaffiup immikkoortunut agguataarneqarnera ersarinnerulissaaq (5.5.4 assigaa)
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.3.1	Immikkut soqutigisallit peqataatillugit suleqatigiissitaq pilersinneqareerpoq aqqqissuussinerup akisussaaffiillu immikkoortiternissaannut nalimmassaanissaq pillugu isummerfissaq saqqummiuppaa (nalunaarusiaq tunniunneqarpoq 2024-mi) (piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.4.1 assigaa)
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.3.2	Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmi ukiup ingerlanissaanut pilersaarut pilersinneqarpoq aqutsisoqarfiup nakkutigisassai pillugit, tamatumani lu malitseqartitsineq pillugu kommuninik oqaloqateqartarnissaq ilanngullugu

2030-mi anguniagaq: 2030-mi meeqqat atuarianni naammassisut karakteri E-mik qaffasinnerusumilluunniit kalaallit oqaasiini, qallunaat oqaasiini, tuluit oqaasiini aamma matematikkimi allattariarsornermik misilitsinnermi taama tullerillutik 90 %-ii, 67 %-ii, 67 %-ii aamma 67 %-ii angusaqassapput (Uttuut takutitsisoq 1.1.1).

Takusassiaq 13: Ukiuni pineqartuni meeqqat atuarianni naammassisut tamarmik karakteri E-mik qaffasinnerusumilluunniit angusaqarsimasut atuartitsissutini misilitsinnermi kalaallit oqaasiini, danskit oqaasiini, tuluit oqaasiini aamma matematikkimi.

Najoqqutarineqartoq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik,
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD45_UD4530/UDXFFK.px

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarut tassaavoq

Qulaani uuttuutit takutitsisut aamma piviusunngortitsinerni uuttuutit takutitsisut atorlugit Naalackersuisut qulakkiissavaat meeqqat atuarfianni ataqatigiissunik suliniuteqarnissaq malittarinneqqinnernik ilaqartunik anguniakkat anguneqarsimanersut meeqqat atuarfiata pitsaanerusup anguniarnerani meerartatta pisariaqartitaannut tulluarsakkamik.

Ullumikkut aqqqissuussinermi immikkoortoqarfiit ataannittut pisussaaffeqarlutik suleqatigiinnissaat pisariaqarpoq.

Qulaani taaneqartut anguniakkat aamma uuttuutit takutitsisut ulluinnarni sulinermi assigiinngitsut sakkussat atorlugit pisassapput:

- Inatsisartut aqutugalugit inatsisinik allanngortitsinerit
- Naalackersuisut nalunaarutitik akuersissuteqarnerisigut
- Suliniutit pingaarnersiorneqartut
  - Ilinniartitaanermut Naalackersuisoqarfimmi
  - Kommunini
  - Ilisimatusarfimmi (Ilinniartitaanermut Ilisimatusarfimmi)
- Suliniutit immikkoortut akimorlugit suleqatigalugit
  - pisortat ataaniittut immikkoortoqarfiit allat
  - allat avataaneersut attuumassuteqartut soorlu peqatigiiffiit pisortat avataaniittut.

Meeqqat atuarfiannik pitsanngorsaalluni suliassaq siornatigut allaatigineqartut assigiinngitsunik katitigaavoq, immikkoortut akimorlugit, piffimmit piffimmut allanngorartuulluni aamma suliaqartut amerlasuut kalluarlugit.

Periusissiami anguniakkat piviusunngortinnerannut taamaattumik piffissaq sivisoq atorneqassaaq. Suliamut ilisimasaqarneq aamma ataatsimut isiginninneq aallaavigineqassapput piffissamik isumalluutinillu pingaarnersiuermi.

Qulaani taaneqartut piviusunngortitsinerni uuttuutit takutitsisut piviusunngortinneq-arnissaannut pilersaarutit erseqqarinnerusut ukiumoortumik ilinniartitaanermi iliusissatut Naalackersuisut pilersaarutaanni allassimassapput, taakkulu aamma peqateqarnissamik isumaqatigiissuteqarnermut tunngatillugu EU-mut agguanneqartassapput.

5.2 Siunniussaq 2 – Inuusuttuaqqat ilinniarfiinut ikaarsaariarnej

Siunertaq aamma takorluugaq

Pingaarnersatut anguniagaq, inuiaqatigiinni ilinniarsimassutsip qaffannissaa, anguneqassappat pingaaruteqarluinnarpoq inuusuttut sulii amerlanerusut meeqqat atuariata naammassereerneratigut ilinniakkamik aallartitaqarnissamik toqqaasarnissaat, periarfissinneqartarnissaat aamma kaammattorneqartarnissaat. Taannalu peqatigalugu siunissami inuusuttuaqqat ilinniarfiinut immikkoortoq aaqqissuunneqartariaqarpoq ilinniarfissaaleqineq annikillisinniarlugu naammassisaqartartut amerlisarniarlugit pingaartumillu inuiaqatigiit pingaarnerni sananeqaatimikkut pisariaqartitaat eqqarsaatigalugit.

Takorluugaq

Inuusuttagut ilinniakkamik, suliamik imaluunniit piginnaangorsaaneramik tulluurtumik aallartitaqarsimassasut

Tunuliaqutaasut aamma unamilligassat pingaarnerit

Meeqqat atuariata kingornatigut ilinniarfiinut sanarfineqarneratigut inuusuttuaqqat ilinniarneruunngorniarmik ilinniagaqalernissamut piareersaataasumik ilinniarlutik imaluunniit inuusutissarsiuutaasumik inuusutissarsiuutinik ilinniartitsinerni aallartissasut kissaatigineqarpoq.

Meeqqat atuariannik naammassinninnerup kingornatigut, ukiut marluk qaangiunneranni, 50 %-it taamaallaat inuusuttuaqqat ilinniarfiini ilinniarneruunngorsimasarput, soorlu takusassiaq 5-imi takuneqarsinnaasoq. Ukiut marluk qaangiunneranni 50 %-iusut ilinniarneruunngorsimasunit, 80 %-it ilinniarneruunngorniarmik ilinniarneruunngorsimasarput, 20 %-illu inuusutissarsiuutinik ilinniartitsinerni ilinniarneruunngorsimasarput.

Inuusuttut inuusuttuaqqat ilinniarfiini ilinniagaqartut akornanni kisitsisitigut takussutissaniilertartut, ukiuni arlalinni

ilinniarfiinut qimassimareerlugu, piviusut tamanna takutippaat. Unikkallarnermut nammineq kissaatigineqartarpoq imaluunniit pisut allat nassatarisarpaat, tamannalu immikkoortumi kingusinnerusumi allaatigineqassaaq. Siusinnerusukkut taaneqartut procentit takusassiaq 5-imeersut takutippaat tamanna inuusutissarsiuutinik ilinniartitsinerni ajornartorsiut annertunerusoq, tamannalu ilinniartitsinerni pineqartuni ilinniarfiinut agguaqatigiissillugu ukiuisigut aamma takuneqarsinnaavoq. Naatsorsueqqissaartarfimmeersoq *"2022-mi inuusuttunut ilinniarfiit"* (2023) naapertorlugu agguaqatigiissillugu 20-nik ukiullit ilinniarneruunngorniarmik aallartissasarput, inuusutissarsiuutinik ilinniartitsinerni aallartissasartut agguaqatigiissillugu 26-nik ukioqartarput.

Taamaattumik siunnerfimmi matumani inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerit immikkut ukkanneqassapput. 15-17-inut ukiullit pillugit immikkut unammilligassaqarpoq, taakkumi meeqqat atuariannik naammassisaqarnerup kingornatigut piviusut naapertorlugit ilinnialernissaminut periarfissaqanngimmata. Tamatumunnga pissutaasut ukuupput:

- Sungiusarluni suliffissat amigaataapput, pingaartumik inoqarfinni mikinerusuni.
- Sungiusarluni suliffiit ilinniartut 18-it qaangerlugit ukioqartut piumanerusarpaat, taakku inersimanagerusutut nalilerneqartarmata kisimiillutillu suliffeqarfiup biiliinik ingerlatsisinnaanngorsimasarmata.
- Amerlasuut isumaqartarmata inatsisitigut piumasaqaataasooq inuusuttut sungiusarlutik sulisut 18-inik ukioqalereersimanissaat.

Taaneqartoq kingulleq imarsiornerup iluani taamaallaat inatsisitigut piumasaqaataavoq, tamannalu ilinniartunngornissamut piumasaqaatini immikkut allassimalluni.

Taassuma saniatigut ilinniakkami Issittuni Sanaartortumi (Arktisk Bygningsarbejder) piumasaqaataavoq qinnuteqartup biiliinik ingerlatsisinnaanermut allagartaqassasoq. Tamatum kingunerisaanik suli 18-inik ukioqalersimangitsoq ilinniartunngorsinnaanngilaq. Tamanna akunnattoortitsivoq, tassami assersuutitut ilinniagaq taanna sivikinnerusooq inuusuttuaqqanut ilinniartitaanertut ingerlasinnaanngilaq atuariannik naammassisut toqqaannartumik ilinniarfigisinnaanngimassuk.

Taamaattumik Naalakkersuisut isummerfigissavaat ilinniartunngortussanut piumasaqaat taama ittoq ilinniartitaanermut pilersaarutini allaqqassanersoq, imaluunniit inuusuttuaqqanut ilinniartitaanernut, inuussutissarsiutinik ilinniartitsineritut, piumasaqaatit kinaassusersioratik tamanut atuuttunik tunngaveqassanersut. Inuusuttuaqqat meeqqat atuariannik naammassisaqareernerminni Ilinniarnertuunngorniarnermik imaluunniit ukioq

ataaseq efterskolernermik toqqaasinnaanerat qularnanngitsumik ilinniarnertuunngorniarnermik inuusuttuaqqat amerlanerit toqqaasarnerannik kinguneqartarpoq.

Ajornartorsiut inuusuttuaraannarnut atuutinngilaq aammali inuusuttunut 20-kkunni ukioqalereersunut atuuppoq, inuusuttuaqqat inuusuttullu 16-25-nut ukioqartut ilinniartitaanermi suliffeqarnermilu inuusuttut angusaqarfigiumasat-nik taaneqartarput. Inuusuttut angusaqarfigiumasat pillugit misissueqqissaarnerit nalunaarusiallu arlallit suliarineqartarput, taakkulu ilinniartitsinermut periusissiami aallaavigineqartarput.

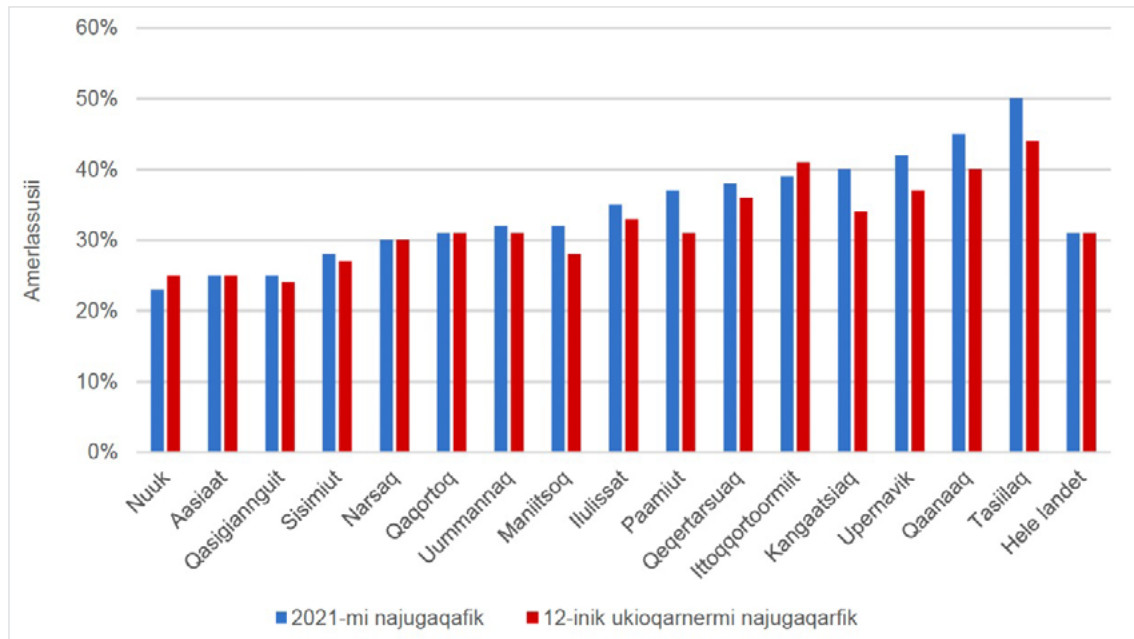
Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi tamanna qulequttatut pingaartut ilaavoq, tassanilu ilaatigut allassimalluni:

“Inuusuttut sullitassat misissoqqissaarneranni takuneqarsinnaavoq meeqqat atuariata kingorna ingerlariaqqinnissamut assigiinngitsunik ilungersunartoqartoq, tamannalu ilaatigut inatsisitigut aqqissuusaanikkullu iliuuseqarnikkut kiisalu ilinniartoqarfinni aporfissat assigiinngitsut eqqarsaatiginerisigu iliuuseqarfigineqarsinnaavoq.”

Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi pilersaarut aqqanilinnik immikkoortoqartumik pilersaarummik ilaqarpoq, siunertaalluni inuusuttut angusaqarfigiumasat ikilisinneqarnissaat. Immikkoortut inuusuttuaqqat ilinniartitaanernun tunngassuseqartut periusiami matumani ilanngunneqarput. Aamma Naalakkersuisut aalajangiipput, suliffeqarnermi iluarsaaqqinnermut atatillugu kommunini produktionskolenik pilersitsisoqassasoq. Nalunaarusiami *“Kommunini produktionskoletoq ingerlataqarnissaq pillugu Naalakkersuisunut innersuussutit 2023”*-mi allaaserineqarput ajornanngitsumik ikaarsaariarnerit produktionskolemit inuussutissarsiutinik ilinniartitsineritut. Suliassaq tamanna ilinniartitaanermi suliffeqarnermilu pilersaaruisornermi nanginneqassaaq.

Nuna tamakkerlugu inuusuttut angusaqarfigumasat pillugit kisitsisit nunap immikkoortuini assigiingissuteqartorujussuunerat, taamaattumillu pilersaarusionermut pingaaruteqarluarnerat takutinneqarpoq. Takusassiaq 14-imi nunap immikkoortuini inuusuttut angusaqarfigumasat amerlassusiat takutinneqarput.

Takusassiaq 14: 16-25-inik ukiullit 2021-mi ilinniakkamik ingerlatsinngitsut imaluunniit suliffeqanngitsut amerlassusiat immikkoortillugit (1) nunap immikkoortua najugarisaq aamma (2) 12-inik ukioqarnermi najugarisaq.

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik (Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2)

Suliffeqarnermut ilinniartitaanermullu immikkoortortat arlaqartutigut marloqiusamik ullumikkut ingerlatsiffiupput, sualummik ilinniartitaanermut tunngasutigut. Assersuutitut inatsisitigut ingerlatsinermullu tunngasutigut soorlu Inaarutaasumik Misilitsinnernut (Meeqqat Atuarfianni Inaarutaasumik Misilitsinnerit) tunngasutigut, sungiusarluni sulineq aamma ilitersuisarneq pillugu suliniuteqarneq.

Ilinniartunut inissiat

Ilinniartunik inissianik amigaaqarneq, naak ukiuni amerlasuuni nutaanik sanaartortoqaraluartoq, sulii ajornartorsioortitsivoq ilinniartut ilinniartitaanerni aallartinnissaannut imaluunniit inoqarfimmi allamiittumi ilinniartunut inissiami initaarnissaanut ilinniagaqalersinnaanissaannullu. Aamma assersuutissaqarpoq ilinniartut ilinniakkamik ingerlataqartut sungiusarluni sulinermit ilinniarfimmuut ilinniarartornermi ilinniakkaminnik taamaatsiinnartariaqartarnerat. Nuummi tamanna ingammik ajornartorsiutaavoq, neqeroortitsinermi 2023-mi taamaatiinnarneqarsimavoq neqeroorutit tiguneqartut akisuallaarnerat tunngavigalugu.

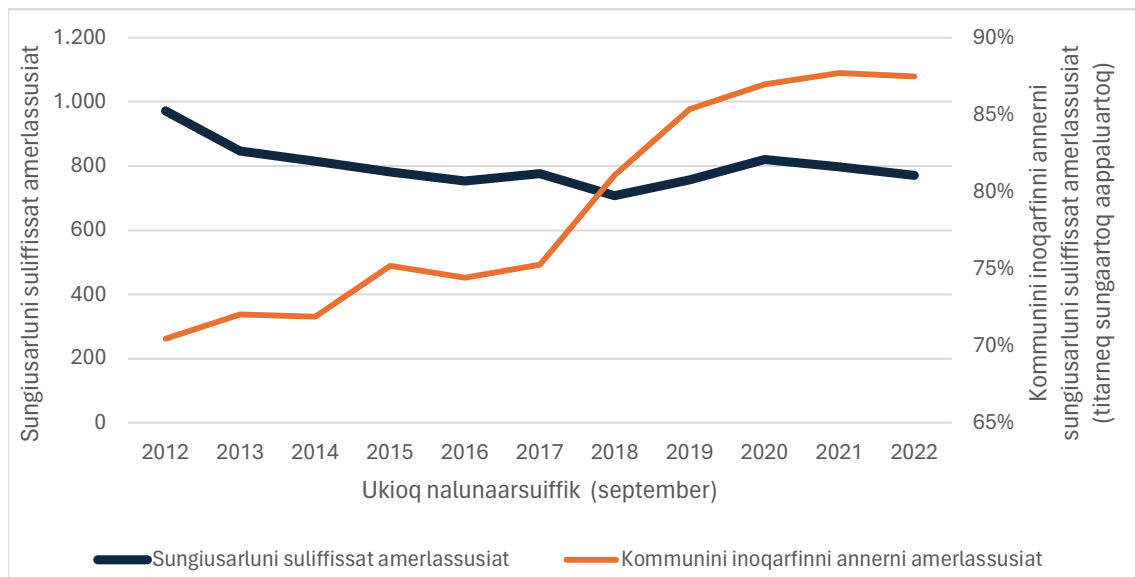
Sungiusarluni sulineq

Kinguarsaataasartut allat tassaapput sungiusarluni suliffissat. Ukiut qulit ingerlaneranni sungiusarluni suliffissat 22 %-inik ikileriarlutik 950-init 743-nut 2022-mi ikileriarput (suliffeqarfii Namminersorlutik Oqartussanit sungiusarluni suliffinnut tapisisartut). Taanna ilutigalugu

kommunini inoqarfinni pingaarnerni sungiusarluni suliffiit amerliartorput soorlu takusassiami 15-imi tamanna takuneqarsinnaasoq.

2020-mi Inatsisartut inatsit "Ilinniartut sungiusartullu atorfinitsinnerini suliffiit pisortanilu oqartussat inuiaqatigiinni akisussaaffeqarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat", nr. 17 27. november 2020-meersoq akueraat. Kingusinnerusukkat Naalakkersuisut nalunaarut atulersippaat "Ilinniartut sungiusartullu atorfinitsinnerini smiley atorlugu aaqqissuussineq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat", nr. 5 16. april 2022-meersoq. Inatsit nalunaarullu killilimmik atornerqarput imaluunniit ingerlanneqarami atornerqarput.

Takusassiaq 15: Sungiusarluni suliffissat katillugit taakkulu ilaat kommunini inoqarfinni annerniittut

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup nammineq suliaa Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai naapertorlugit https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6030/UDXLDI.px

Ilinniarfiit illutaat

Inuussutissarsiutinut ilinniartitsinerit aamma inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerup iluani pikkorissaanerit pillugit inatsisartut inatsisaannik allangortitsinermit kingullermit sungiusarluni suliffissamik nassaaqqaanngikkaluarluni ilinniartunngornissaq ajornarunnaarpoq. Taanna periarfissanngorpoq tunngavigalugu ilinniakkanut pineqartunut ilinniartitaanermut pilersaarummut ilanngunneqassasoq aamma Naalackersuisunit akuersissutigineqassasoq.

Tamatumunga tunngaviusaaq ilinniartitsisinnaassusermik naammattumik peqarnissaq, soorlu ilinniartitsisutigit, ilinniartunut inissiaqarnikkut illutatigullu, ilinniarfimmi sungiusarluni suliffiusussani. Aqunermik sungiusaatit qarasaasiat atornerulernissaannik aamma kinguneqarsinnaavoq. Ilinniartunullu inissiat eqqarsaatigissanngikkaanni ilinniarfinnik sanaartornissamut immikkoortumut pilersaaruteqanngilaq, ullumikkullu aningaasanut inatsimmi immikkoortitsisoqarsimannilaq ilinniarfillionernut imaluuniiit aqunermik sungiusaatini pisinissamut.

Ilitersuineq aamma sungiusarluni suliffissanik sulissussineq

Majoriami suliffeqarnermut aamma ilitersuisarnermut piginnaanngorsaanermillu suliat siornatigit naliliiffigineqarsimapput. Naliliineq taanna ilutigalugu 2019-imi ilinniartitaanermut suliffeqarnermullu immikkoortumi ilitersuinermit sulineq tamarmiusoq naliliiffigineqarpoq. Naak naliliineq pillugu nalunaarusiami innersuussutit ingerlateqqinneqaraluartut ilitersuisarnermit suliami anguniagaq annertussuserlu eqqarsaatigalugit unammilligassaqarpoq. Qitiusumik ilinniarfiit ukiuni arlaqartuni uparuaasarsimapput ilinniarnermut ilinniakkamillu naammassinninnissamut ilitersuinermit aamma Majoriami sungiusarluni sulineq pillugu isumaginninnermik akisisussaaffeqarneq ilinniarfinit tiguneqartariaqartoq.

Inuusuttut angusaqarfigiumasat assigiinngitsuummata inuusuttut killiffiat eqqorlugu naapinnissaannut isumaginninnissaq imaannaanngitsuvoq. Tunngavii, pisariaqartitaat unammilligassaallu assigiinngitsorujussuupput. Taamaattumik inuusuttut ilinniarlutik aallartinnissaminnut ajornartorsiuteqartarnerat amerlasuunik peqquteqartarpoq. Ilitersuinermit aamma ikaarsaariarnermut tapersuullunilu annertuunik assigiinngitsunillu suliniuteqarnissamik piumasaqartarpoq. Inuusuttut unammilligassanut isiginninneri ilanngunniarlugit lsumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalackersuisoqarfik oktober 2023-mi inuusuttunut angusaqarfigiumasanut inoqarfinit mikinerusuneersunut ataatsimiititsivoq. Allaffissami unammilligassat periusissiamut pingaaruteqartut suleqatigiikkuutaarluni sulinerni inuusuttunut attuumassuteqartut taaneqartut tulleriissaarlugit allattorneqarput. Periusissiami anguniagaliornermut ukkatassaanillu suliaqarnermut oqaatigineqartut tulluartaullutillu iluaqutaapput.

"... ilinniarsimasunik ilinniartitsisunik amigaateqarneq ajornartorsiutaavoq, ilinniagaqarnissamullu sunniuteqarpoq."

"Inuit oqaatsinik piginnaasaqartut ugartorpaat, siunnersuutigalugulu qallunaatut oqaasillit aamma tuluttut oqaasillit annertunerusumik ilinniartitsisarnissaat."

"Suleqatigiit arlaqartut oqallinneranni isumaqatigineqarpoq inoqarfimmit mikisumeersuuneq pissutaalluni ilinniagaqarnissamut piareersimanissaq ajornakusoortorujussuusinnaammat, inoqarfinnilu mikisuni suliffeqarnermut ilinniarfissanullu ilitersuutunik amigaateqartoqarmat. Atorsinnaasunik paasissutissanik nammineerluni ujaasinermut piffissarujussuaq atortarpaat innersuussutigaaullu inuusuttunut inoqarfinit mikisuneersunut ilitersuinermi atortussat amerlanerusariaqarnerat."

"Soqutigineqarnertik qujamasuutigaat misigigamikku tusaaneqarlutik paasissutissanillu pingaaruteqartunik tunineqarlutik sumut ilinnialernissamut isumaliuteqarnerminni atorsinnaasaminnik. Ilinniartitaaneq pillugu paasititsiniaalluni angalaneq naleqqunnerusoq isorliunerusunullu anngussinnaasoq ugartorpaat, taamatut aqqissuussinerni iluatsitsinikkut "ikittunnguit" periarfissinneqartarmata."

Najoqqutarisaq: Inuusuttunut ataatsimeersuartitsineq Sisimiuni, 2023. Isumaginninnermut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermt Naalakkersuisoqarfik.

Immikkoortunut allanut ataqtigiiinneq

Inuusuttut angusaqarfigiomasat ikilisarneqarnissaat ajornaatsuinnaangilaq, suliniutit assigiinngisitaartuusariaqarmata pisariaqartinneqarmallu ilinniartitaanermut sinaakkusiussat iluaniinnaangitsoq suliarineqarnissaat.

Inuusuttut angusaqarfigiomasanut ullumikkut suliniutunik assigiinngitsunik neqeroortissaqarpoq aamma inuusuttunut navianartumiittunut soorlu NUIKI, Tsiu tsiu, Mind Your Own Business kiisalu kommunini atuarfinnik suliffilinnik pilersitsisoqartarluni, aamma takuuk 5.5.1-imi allaffissaq.

Suliassaqarfinnut Naalakkersuisoqarfiit suliniutit ingerlappaat, aamma namminersortut suliffiit aamma peqatigiiffiit peqataapput aningaasaliinernut, suliniutit inerisarnerannut aamma piviusunngortinneqarnerannut.

Sungiusarluni suliffissanik pissarsiniarnermi pingaartumik suliniutunik tapertassanik piviusunngortitsisoqassaaq, takuuk Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2. Tassani ilaapput pisortat ingerlataannut aamma suliffeqarfinnut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunut piumasarineqartoq sungiusarluni suliffissanik akuerineqarsinnaasunik aalajangersimasunik amerlassuseqartunik sungiusarfissatut pilersitsinissaq atuinissarlu. Aamma inooqataanermut piumasaqaatit, ilinniartoqarnissamut piumasaqaatit, pisortat neqeroortitsinerinut ilaatinneqartalissapput.

Periusissionermi immikkoortumi anguniakkat

Inuusuttuaqqat ilinniarfiinut ikaarsaarnermi anguniagaapput:

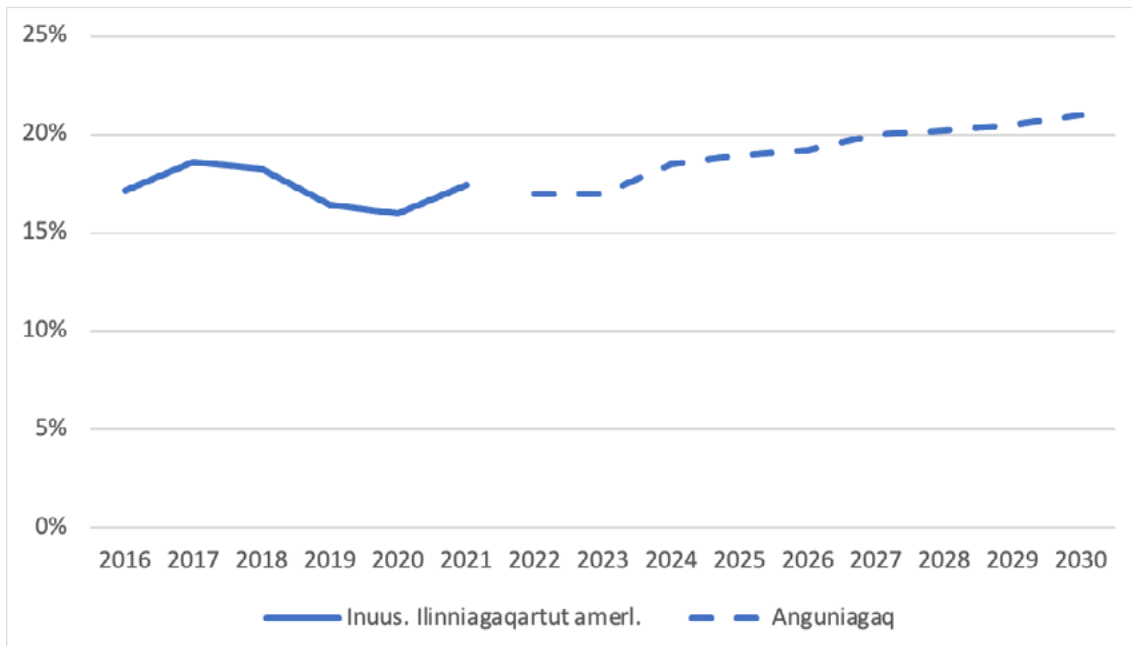
- Inuusuttuaqqat amerlanerusut meeqqat atuarfiata kingorna inuusuttuaqqat ilinniarfiini ilinniagaqartalissapput.
- Ilinniartunut inissianik imaluunniit sungiusarluni suliffissanik amigaateqarneq pissutigalugu ilinniakkamik naamassinngitsoortoqartassanngilaq.

Atuarfimmit naammassinerup kingornatigut inuusuttut ikippallaartut inuusuttuaqqat ilinniarfiini aallartitarpur amerlavallaallu inuusutissarsiutinik ilinniartitsinerne kingusippallaamik aallartitarlutik	
Anguniagaq pingaarneq 2.1	Inuusuttuaqqat amerlanerit meeqqat atuarfiata kingorna inuusuttuaqqat ilinniarfiini ilinniagaqartalissapput
Uuttuut takutitsisoq 2.2.1	Inuusuttuaqqat 16 - 18-inut ukiullit inuusuttuaqqanut ilinniarfiini ilinniartuusut -ilinniarnertuunngorniarfinni inuusutissarsiutinullu ilinniarfinni naatsorsorneqartut arnanut, angutinut ukiorisanullu immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 2.1.2	Meeqqat atuarfianni ukioqatigiit ukiut marluk qaangiunneranni inuusuttuaqqat ilinniarfiini aallartissimasut amerlassusaat - ilinniarnertuunngorniarfinnut inuusutissarsiutinik ilinniarfinnut, arnanut angutinullu immikkoortillugit 2030-mi anguniaq: 2021-mi 39,7 %-imit 2030-mi 46,0 %-imut qaffassasoq
Uuttuut takutitsisoq 2.1.3	18-inik ukiullit ilinniakkamik naammassisaqarsimasut imaluunniit suli ilinniartuusut (efterskolet ilanngullugit) amerlassusaat arnanut angutinullu immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 2.1.4	24-25-nik ukiullit inuusutissarsiutigineqarsinnaasumik ilinniagaqarsimasut amerlassusaat 2030-mi anguniagaq: Minnerpaamik 24-25-nik ukiullit 21 %-ii inuusutissarsiutigineqarsinnaasumik ilinniagaqarsimassapput
Uuttuut takutitsisoq 2.1.5	Inuusutissarsiutinik ilinniartitsinermi ilinniartut amerlassusaat arnanut, angutinut ukiorisanullu immikkoortillugit
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 2.1.1	Qitiusumik ilinniarfinni pineqartuni 15-17-inut ukiulinnut tunngaviumik ilinniartitsinerup pilersinnissaanut politikkikkut isummerfissiaq naammassineqassaaq
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 2.1.2	Tunngaviumik ilinniartitsineq neqeroortigineqarluni aallartereerneqassaaq qitiusumik ilinniarfinni pineqartuni
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 2.1.3	Isummerfigineqarpoq ilinniartunngornissamut piimasaqaatit inuttarsiuinngitsut tamanut ukioqatigiinnut atuttut inuusutissarsiutinik ilinniartitsinerne atulersinneqarnissaat. Taamaassimappat tamanna piviusunngortinneqarsimassaaq.
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 2.1.4	Inuusutissarsiorfiit aamma peqatigiiffiit il.il. peqatigalugit aamma politikkikkut akuerineqarsimasoq suliniutinut attaveqatigiinnissamullu pilersaarut inuusuttut ilinniartitaanikkut inuusutissarsiornikkullu periarfissaannik ersarissaaniarluni suliarineqarpoq (piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 1.1.4-mik malinnittoq).

Ilinniartunut inissianik imaluunniit sungiusarluni suliffissanik amigaateqarneq pissutigalugu ilinniakkamik naammassinngitsoortoqartassanngilaq	
Anguniagaq pingaarneq 2.2	Ilinniartunut inissianik imaluunniit sungiusarluni suliffissanik amigaateqarneq pissutigalugu ilinniakkamik naammassinngitsoortoqartassanngilaq
Uuttuut takutitsisoq 2.2.1	ilinniartunut inissianik amigaateqarneq pissutigalugu ilinniagaqarniarlutik qinnuteqartut akuerineqanngitsut amerlassusaat
Uuttuut takutitsisoq 2.2.2	Sungiusarluni suliffissamik amigaateqarneq pissutigalugu ilinniagaqarniarlutik qinnuteqartut akuerineqanngitsut amerlassusaat
Uuttuut takutitsisoq 2.2.3	Sungiusarluni suliffissat akuerineqarsimasut amerlassusaat- inuussutissarsiorfinnut immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 2.2.4	Sungiusarluni suliffissat atorneqartut - inuussutissarsiorfinnut immikkoortillugit
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.1	Ilinniartunut inissianik sanaartornissamat immikkoortumut pilersaarut, ilinniartitaanermi pisariaqartinneqartut suliarineqarnissaat akuersissutigineqarpoq (aamma takuuk siunnerfik 5)
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.2	Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit ilinniarfiliornermut immikkoortumut pilersaarut, ilanngullugit ilinniarfimmi sungiusarluni suliffissanut aamma aqunermik sungiusarnermit ilinniartitsinermit atugassat suliarineqarlutillu akuersissutigineqarput
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.3	Ilinniartunut inissianik sanaartornissamat immikkoortumut pilersaarut, ilinniartitaanermi pisariaqartinneqartut suliarineqarnissaat akuersissutigineqarpoq (aamma takuuk siunnerfik 5)
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.4	Naalackersuisoqarfiiit oqartussaaffiik allanngortitsinissamik pisariaqartitsineq isummerfigineqarpoq allannguutissallu piviusunngortinneqarsimallutik
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.5	Ilitsersuinermit suliaq Majoriamit nuunneqarsimavoq qitiusumillu ilinniarfinnut meeqqallu atuarfianut nuunneqarsimalluni - inuusuttut tikillugit 18-inik ukioqalereersimasunik ilitsersuineq Majoriamiiginnassaaq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.6	Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit inatsit nutaaq akuerineqarsimavoq. Pisariaqartitsineq naapertorlugu inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit ilinniartitaanermi pilersaarusiorneq piviusunngortinneqarsimavoq maannakkumut siunissamullu immikkoortuni pineqartuni suliffeqarnikkut misissueqqissaarnerit missingersuutillu tunngavigalugit.
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.7	Ilinniakkamik nutaanik pilersitsinermit suleriaaseq allanngortinneqarsimavoq inuussutissarsiutinillu ilinniartitsinermit neqeroorutit suliffeqarnermit pisariaqartinneqartunut piaartumik naleqqussarsinnaanngorsimapput.
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 2.2.8	Sungiusarluni sulinermit isumaginniffiit qitiusumik ilinniarfinni tamani pilersinneqarsimapput - suliffeqarfinnut, sulisussanik tiguisartunut aamma Majorianut piffimmi sungiusarfissanik nassaarniarlutik

2030-mi anguniagaq: **Innuttaasut 24-25-nik ukiullit minnerpaamik 21 %-ii inuussutissarsiutaasinnaasumik ilinniakkamik naammassisaqarsimassapput, taamaalillutillu ilinniartitaanermut toqqaannartumik ikaarsaarsimassallutik.**

Takusassiaq 16: 24-25-nik ukiullit inuussutissarsiutaasinnaasumik iliniagaqarsimasut amerlassusaat ukiut naapertorlugit nalilerneqartut ilinniartitaanermut toqqaannartumik ikaarsaarsimasut.

Najoqqutarineqartoq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4040/UDXUMG7.px

Malittarinneqqinneq aamma iliuusissatut pilersaarut

Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi allaqqavoq "Nunami ilinniartitaanerit inuussutissarsiutitta ingerlataqarfinnilu pingaarnerni aaqqissugaanikkut pisariaqartitsinerit annertunerusumik sammitinneqassasut Naalakkarsuisut kissaatigaat."

Inatsisartut 2024-mi upernaakkut ataatsimiinnerani Naalakkarsuisut naatsorsuutigaat inuussutissarsiutit ilinniartitsinerit aamma inuussutissarsiutit ilinniartitsinerup iluani pikkorissarnerit pillugit inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussaqaassallutik.

Ilinniartaanermi politikikkut takorluukkat suliniutillu, soorlu inuiaqatigiinnut ajornartorsiutit isornartorsiuisunik sungiusarluni suliffissat aamma inuusuttut angusaqarfigumasat aamma qitiusumik ilinniarfiit suliaat pillugit aaqqiinarnissaq inatsisissatut siunnersuutip siunertaraa. Tamanna naammassiniarlugu aqutsinerit aaqqissuussineq

allangortinniarneqarpoq, ilinniarfiup ingerlanneqarneranut, ineriartorneranut suliaanullu Naalakkarsuisut naalakkisinnangortillugit.

Inatsisip akuersissutigineratigut aamma sungiusarluni sulinerit isumaginniffiit pilersinneqassapput qitiusumik ilinniarfini 2025-mi januarimi atulersussanik. Aamma ilinniartitaanernik nutaanik pilersitsinerit suleriaaseq allangortinneqassaaq ilinniartitaanermi neqeroorutit suliffeqarnermut piaartumik naleqqussarsinnaangorlugit.

5.2.1 Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerne pissutsit allat

Atugassarititaasut tunngaviusut ataanni aallaqqaasiinermi taaneqartutut ilinniagaqarusullutik qinnuteqartut amerlasuut ilaat unammilligassaqarput oqaatsit ilinniartitsinerne atornerqartut aamma ilinniakkani amerlasuuni qallunaat oqaasii atorlugit ilinniutit allassimammata.

Qitiusumik ilinniarfiit ilaqartut ilinniutit kalaallisut nutsersimavaat aamma inuussutissarsiortfinni ilaqartuni ilinniartitsisut kalaallisut oqaaseqartut sulisortaarismavaat.

2024-mut aningasanut inatsimmut isumaqatigiissummi partiit ukkatarisimavaat pisariaqartitsineq naapertorlugi ilinniartitaanikkut piginnaanngorsaanikkullu pilersaarusiorneq aamma suliniuteqarneq.

Tassani isumaqatigiissummi ilaatigut allassimavoq:

“Aalisarnermut immikkoortumi ataqatigiissumik ilinniartitaanikkut piginnaanngorsaanermillu ilinniartitaanermik pilersaarusiortnermut, tassungalu piviusunngortitsinermit atatillugu. Paasissutissiisutiginerqartut naapertorlugit ilinniarfiit, naalakkersuisoqarfiit attuumassuteqartut kiisalu aalisarnermik inuussutissarsiortuni akimuisumik suleqatigiinnikkut qulaajaanerit ingerlanneqarsimapput. Tamanna nalunaarusiamik kaammattuutit sukumiisumik arlalinnik imaqartumik ineqarpoq. Siusinnerusukkut aningaasanut inatsimmi suliamut tassunga aningaasaliisoqarsimavoq, soorluttaaq ilinniartitaanermut periusissiasap atugassanngortinneqarnissaanut aningaasaliisutit killilimmik atornerqarsinnaassasut.

Ukiuni aggersuni kaammattuutit piviusunngortinnissaannut, aalisarnermilu immikkoortup ineriartorneranut politikikkut anguniakkani aningaasanik allanik pisariaqartitsisoqalersinnaavoq, tassani kilisaatini aqumiut annertunerusumik sulisorineqarnissaasa qulakkeernissaa ilanngullugu.

Ukiuni arlalinni erseqqisumik anguniakkap taassuma angunissaanut politikikkut ersarissumik kissaateqarneq tunuliaqutaralugu, maanna

tamatuma sukumiisumik marloqiusamillu suliniarnikkut piviusunngortinnissaa aningaasanik inatsimmi isumaqatigiisuteqartut pisariaqartuutippaat:

- *Inuttalersuinerneq nalunaarut, kilisaatini aqumiuni aqumiunut tunngatillugu nunaqavissumik sulisoqarnermik piimasaqaatinik maleruagassiuussisoq allanngortinneqassasoq, taamaalilluni maanna 60%-imit 90%-imut qaffanneqarluni.*
- *amerlanerit imarsiornermik ilinniakkani attuumassuteqartumik aallartitsillutillu naammassinninnissaat, aamma*
- *umiarsuaatileqatigiit ilinniartunik pilersaarutaannik, maannamut iluatsilluareersunik, ullumikkulli pilersaarutinut sulisunik peqataatitsiniarnerne ajorluartumik unammillernartoqartitsisunik ikorfartuineq.*

...

Tassunga peqatigitillugu ilaatigut sanaartornermi, utoqqarni paaqutarinninnermilu immikkoortumi takornariartitsinerneq immikkoortumi pisariaqartitanik aallaavilimmik ataqatigiissumik ilinniartitaanikkut piginnaanngorsaanikkullu ataqatigiissumik ineriartortitsinissamik pisariaqartitsineq tikkuarneqarsinnaavoq. Pilersaarusiortnerup taassuma siuarsarnissaanik, tassungalu atatillugu soqutigisaqartumik attuumassuteqartumik pisariaqartinneqartumik suleqatigiinnissamik qulakkeerinissamik Naalakkersuisut kaammattorneqarput, tassani immikkoortuni pineqartuni qitiusumik atuisut akuutinnerat ilanngullugu.”

Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut 2023-mi novemberimeersumi aamma allassimavoq:

“Ilinniakkat peqqinnissamut tunngasut piaarnerpaamik pitsanngorsaavigineqassapput, tamatumali sunniutai siusinnerpaamik ukiut tallimat missaat qaangiuppata aatsaat maluginiarneqarsinnaalissallutik. Ilinniakkani peqqinnissamut tunngasuni ilinnialertartut naammassartullu amerlinissaannut tunngatillugu anguniagaqarneq pillugu peqqissutsimut oqartussat ilinniartitaanermilu oqartussat suleqateqarnissamut pisussaaffeqassapput. Tassunga atatillugu ilinniartitaanerit ataqatigiissakkat ullumikkut siunissamilu peqqinnissaqarfiup pisariaqartitassai naapertorlugit suleqatigiinnit pilersaarusionerqartariaqarput.”

Qulaani allassimasut Naalakkersuisut pingaarnertut anguniagaannut isumaqataapput, tassaasooq pisariaqartitsineq tunngavigalugu ilinniartitaanikkut pilersaarusionerup qulakkeerneqarnissaa aamma ilinniartitaanermi akimmiffiit peerneqarnissaat. Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-miippoq immikkoortoq taamatut qulequtaqartoq.

Immikkoortumi erseqqissarneqarpoq, nunatsinni inuussutissarsiutit immikkoortullu pisariaqartitaat ilinniartitaanerni annertunerusumik tunngavigineqarnerulissasut Naalakkersuisut kissaatigigaat. Qulaani taaneqartunut ataqatigiissunik pisariaqartitsinerlu tunngavigalugu immikkoortunut ilinniartitaanernut pilersaarusionerqartassaaq.

Ilinniartitaanermut periusissiap piviusunngortinneqarnerani siunissami ilinniartitaanermut pilersaarutit ilanngunneqartassapput, aamma takuuk piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 2.2.6.

5.2.2 Ilinniarnertuunngorniarfinni pisutsit allat

Ilinniarnertuunngorniarneq, GUX, inoqarfinni sisamani neqeroorutigineqartarpoq taperneqartarlunilu ungasissumit atuartitseriaaseqarnermi e-GUX-imi, taanna najukkamit malinnaaffigineqartarpoq. Ilinniarnertuunngorniarfinni tamani ullumikkut

inissanik atorineqanngitsunik peqarpoq. Ilinniartitaanerit qaffasinnerusumik ilinniartitaanernut piareersarfiupput namminerlu inuussutissarsiuteqalernissamut ilinniarnernunik.

2021-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni Inatsisartut peqqusinerisigut nalunaarusiaq suliarineqarpoq "Avannaata Kommunianni Kommune Qeqertalimmilu ilinniarfinnik ilinniarfinnik pisariaqartinneqartunik periarfissanik kingunerisinnaasaannillu qulaajaaneq pillugu nassuiaasiaq» qulaajaqquneqarluni Ilulissani ilinniarnertuunngorniarfimmik pilersitsineq naleqquttuunersoq.

Nalunaarusiami inerniliisoqarpoq Ilulissani ilinniarnertuunngorniarfimmik pilersitsinissaaq innersuussutigineqarsinnaanngitsoq. Tamatumunnga pingaarnertut tunngavilersuutigineqarpoq nunatsinni maannakkut ilinniarfissanik pisariaqartitsineq ilinniarnertuunngorniarfinit pioreersunit naammassilluarneqarsinnaammat. Ilinniartut aamma isumalluutit maannakkut Aasianni Ilinniarnertuunngorniarfiup pisartagai Ilulissanilu ilinniarnertuunngorniarfik nutaarlu avinneqartalissappata ilinniartitsissutitigut avatangiisinik annikinnerusunik aamma ilinniartunut periarfissanik killeqarnerusunik kinguneqassaaq. Tamatuma ilinniartitsinerup pitsaassusiata appariarneranik qularnanngitsumik kinguneqarsinnaavoq.

Isumaliuutigineqartut tunngavigalugit Ilulissani ilinniarnertuunngorniarfimmik pilersitsinissamik inassuteqarneq innersuussutigineqanngilaq.

Ilinniarnertuunngorniarfimmil ilinniartitsinermi nalinginnaasumik qallunaat oqaasii atorineqarnerusarput, tamatumunnga pissutaavoq atorfinnut allagarsiunneqartunut kalaallisut oqaasillit qinnuteqanngisaannangajammata. Suliffeqarnermi immikkoortuni allaniittuni atorfinittarput.

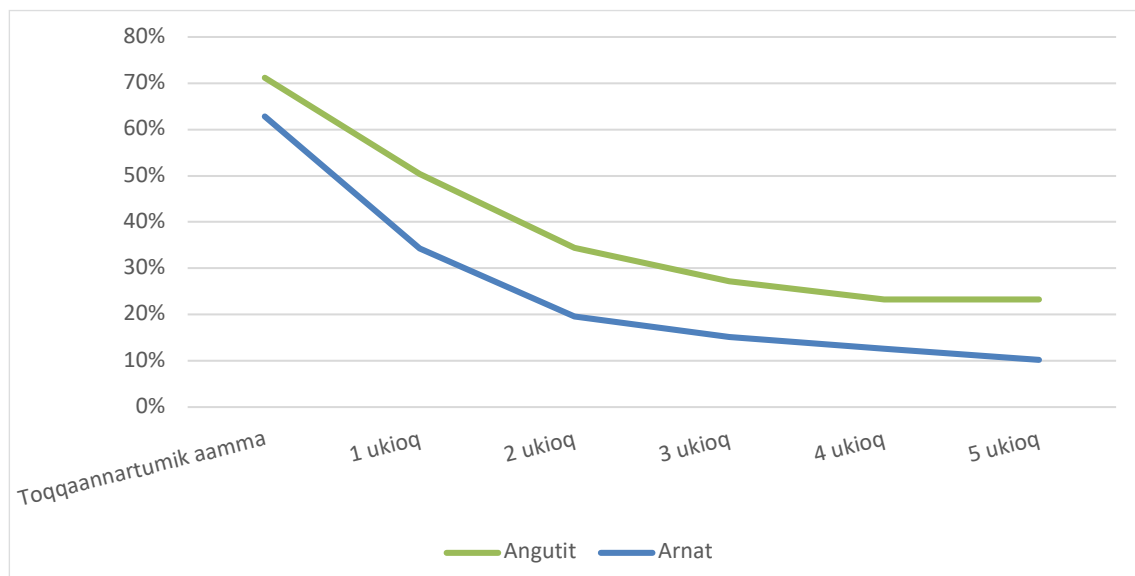
5.3 Siunniussaq 3 – Ilinniarnertuut ilinniartitaanermi ingerlaqqinneq ajortut

Inuusuttut ilinniartitaanernut qaffasinnerusuniittunut piareersarlutik ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarsimasut amerlangaatsiartut ilinniartitaanerup iluani ingerlaqqinneq ajorput.

“Ilinniarnertuunngorniarfimmit qaffasinnerusumik ilinniartitaanermut ikaarsaariarneq”-mi ersersinneqartutut 2020-mi naammaassisut ukiut marluk qaangiunnerisigut 42 %-ii ilinniakkamik ingerlataqarneq ajorput.

Takusassiaq 17-mi ersersinneqarpoq inuusuttut amerlanerit kigaatsumik aallartinniarsarisartut, amerlasuunullu ilinniarnertuunngornerup kingorna tamanna kingusissukut aatsaat pisarluni. Tamatumani aamma arnat inuusuttut angutinit inuusuttunit iluatsitsilluarnerusarput.

Takusassiaq 17: “Aallartissimangitsut” killiffiat ukiut tallimat ingerlaneranni ilinniarnertuunngorniarfinni 2016-mi naammassisut tamat akornanni.

Najoqqutarineqartoq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik,
<https://bank.stat.gl:443/sq/580d161e-d01f-4fd9-a818-4bd0c6d535a4>

Siunertaq aamma takorluugaq

Takorluukkamut pingaarnermut anguniakkap anguneqarnissaanut matumani inuusuttut ilinniartitaanermi uniinnannginnissaat, inuussutissarsiutaasinnaasumilli ilinniagaqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tassaasinnaavoq qaffasinnerusumik ilinniartitaaneq aammali inuussutissarsiutinik ilinniartaanerusinnaalluni.

Takorluugaq

Inuusuttagut ilinniarnertuunngorsimasut ilikkagassatigut inuttullu piareersimapput ilinniartitaanermi ingerlaqqissallutik – tassungalu aqutissatik ilisimavaat

Tunuliaqtaasut aamma unammilligassat pingaarnertit

Inuusuttut taakku assigiinngitsunik peqquteqarlutik ilinniartitaanerp avataaniipput. Taakkunungali ilisimasat annertunngillat sooq taama amerlatigisut ilinniartitit aallartittannginnerusut.

Ilisimaneqanngilaq ingerlariaqqinnissaminni sunik aporfeqartarnersut. Ilaatigut ukuusinnaapput:

- Ilinniagaqarnissaminnut piareersimapput, ilisimasatigulli piginnaasaat killeqarmata qinnuteqanngillat imaluunniit qaffasinnerusumik ilinniartitaanermik naammassisaqarniarnissaminnut sapiupput.
- Ilinniarnertuunngorneq ilaatigut suliffeqarnermi suliffittaarnissamut atorluarneqarsinnaavoq, tamaanilu ilinniarsimasunik sulisussanik annertuumik pisariaqartitsisoqarpoq.
- Ilinniarnersiuteqarunnaarluni akissarsiaqalerneq ilinniagaqarnersiuteqaqqilernissamut pinngitsoortitsisinnaavoq.
- Ilisimaqqissaanngilaat namminneq soqutigisatik piginnaasatillu qaffasinnerusumik ilinniartitaanermut qanoq periarfissiissanersut aamma naammassereernerup kingorna suliffissat tungaatigut.
- Inuttut ajornartorsiutit assigiinngitsut pillugit ikiorserneqarnissartik pisariaqartippaat taakkulu ilinniagaqarnermut sunniuteqarlutillu akimmiffiusarput.

Immikkoortunut allanut ataqatigiinneq

Qaffasinnersumik ilinniartitaanermi naammassisaqarsimasunik suliffeqarnermi atorfinitsitsinissaq ilinniarfiit suleqatigalugit inuusuttut periarfissaannik ersarissaassapput ilinniarnep taassumalu kingorna atorfeqalernissap tungaatigut.

Inuusuttunut assigiingitsunik inuttut ajornartorsiuteqartunut nalinginnaavoq pisariaqartinneqartarluni immikkoortut akimorlugit pisortaqaarfiit assigiingitsut suleqatigiinnissaat, soorlu inunnik isumaginnittoqarfimmu peqqissutsimullu oqartussaasut peqataatillugit neqeroorutit suliniutillu taaneqartut immikkoortut iluanniittut imaluunniit taakku akimorlugit.

Periusissiornermi immikkoortumi anguniakkat

Ilinniarnertuunut ilinniartitaanermi ingerlaqqinngitsunut uku anguniagaapput:

- Ilinniarnertuunngorsimasut sulilamerlanerusut qaffasinnerusumik ilinniartitaanermi imaluunniit tassunga taarsiullugu ilinniarnertuunngoreernerup kingorna inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit ilinnialertassapput

Ilinniarnertuut amerlasuut qaffasinnerusumik ilinniartitaanermi ilinniakkami aallartinneq ajorput

Anguniagaq pingaarneq 3.1	Ilinniarnertuut sulilamerlanerusut qaffasinnerusumik ilinniartitaaneq toqqartassavaat
Uuttuut takutitsisoq 3.1.1	Ilinniarnertuunngornermit ukiut marluk qaangiunneranni qaffasinnerusumik ilinniartitaanermik ilinniagaqalersimasut amerlassusiat. 2030-mi anguniagaq: 2021-mi 37,7 %-i 2030-mi 46,00 %-imut qaffassimassaaq. ³
Uuttuut takutitsisoq 3.1.2	Ilinniarnertuunngortut agguaqatigiissillugu 2-mit qaffasinnermik angusaqarsimassapput
Uuttuut takutitsisoq 3.1.3	Ilinniarnertuunngorniarfimmu qinnuteqarnermi aamma naammassinninnermi ilinniartitsissutini pingaarnerni karakterit ilinniartitsissutitut, qaffasissusernut arnanut angutinullu immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 3.1.4	Nunatsinni Danmarkimilu ilinniartitsissutini ataasiakkaanik ilinniartinneqarlutik ilinniarnertuunngortut ilinniartitsissutitut, qaffasissusernut, arnanut angutinullu immikkoortillugit
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 3.1.2	Ilinniartitsissutini pingaarnerni ilinniarnertuunngornermi karakterit nalunaarsorneqartalissapput taakkulu Naatsorsueqqissaartarfimmu ingerlatinneqartassapput
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 3.1.3	Kisitsisinik naatsorsueqqissaarneq ajornagu misissuisoqarsimassaaq inuusuttut ilinniarnertuunngoreerlutik soq ilinniartitaanermi ingerlaqqinneq ajortut
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 3.1.4	Pisortat atorfinitsisartut ilinniarfiillu pineqartut suleqatigalugit ilinniartunngortartut amerlanerulersinniarlugit inuusuttut tikillugit suliniuteqarnissamut pilersaarutit suliarineqarsimassapput

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Qulaani taaneqartut piviusunngortitsinermit uuttuutit takutitsisut inatsisinut allannguutissanik kinguneqarnissaat takorloorneqanngilaq.

³ Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi anguniagaavoq, 2021-mi kisitsisit aallaaviupput 2020 pinnagu aamma naatsorsueriaaseq alla atorneqarluni. Taamaattumik periusissiami kisitsisit atorneqartut ilinniarnertuunngorniarfimmu qaffasinnerusumik ilinniartitaanernut ikaarsaariarnermi Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersunut kisitsisinut naleqqiunneqarsinnaanngillat.

5.3.1 Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni pissutsit allat

Ukiuni kingullerni qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni llisimatusarfimmit qitiusumillu ilinniartinnut arlaqartuni neqeroorutigineqartuni ilinniartut amerlassusiisigut pitsaasumik ineriartortoqarpoq. Najoqqutarisaq 3 naapertorlugu 2022-mi inuit 251-it qaffasinnerusumik ilinniakkamik naammassisaqarput. Taakkunanilu 71 %-it nunatsinni naammassisaqarput.

Najoqqutarisaq 3-mi 2020-2022-mut qaffasinnerusumik ilinniagaqarlutik naammassitut erseqqarinnerusumik takutinneqarput. Ukiuni pineqartuni pingasuni tamani nunatta avataani kandidatitut naammassitut nunatsinni kandidatinnortunit amerlanerunerat eqqarsaatissivoq, naak nunatsinni kandidatinnortunit ilinniartut avataaneersunit amerlanerulluarluartut.

Najoqqutarisaq 3: Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni ilinniakkamik aallartitaqartut, ilinniakkamik ingerlataqartut aammalu ilinniakkamik naammassinnittut 2020-2022

	2020		2021		2022	
	Kalaallit Nunaat	Nunat allat	Kalaallit Nunaat	Nunat allat	Kalaallit Nunaat	Nunat allat
Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit sivikinnerusut						
Ilinniakkamik aallartitaqartut	69	35	65	32	85	42
Ilinniakkamik ingerlataqartut	112	60	109	48	125	59
Ilinniakkamik naammassinnittut	43	27	48	19	43	18
Atorfinissutaasinnaasumik bacheloritut ilinniagaq						
Ilinniakkamik aallartitaqartut	134	54	150	39	129	67
Ilinniakkamik ingerlataqartut	437	113	435	93	402	122
Ilinniakkamik naammassinnittut	80	27	98	21	91	11
Bachelori						
Ilinniakkamik aallartitaqartut	106	58	95	39	67	61
Ilinniakkamik ingerlataqartut	252	122	252	106	243	103
Ilinniakkamik naammassinnittut	30	17	17	23	31	25
Kandidati						
Ilinniakkamik aallartitaqartut	26	19	95	29	15	31
Ilinniakkamik ingerlataqartut	110	61	252	62	92	68
Ilinniakkamik naammassinnittut	19	21	32	22	12	20

Najoqqutarineqartoq: Ilinniartitaanermut, Kultuqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit nammieerluni takussutissiarineqartoq Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisit aallaavigalugit
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11A.PX
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11B.PX
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX

Piffissaq sivilisunerusoq isigissagaanni qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni naammassisaqartut annertuumik amerleriarsimapput. 2006-imit qaffariaat 99 %-iuvoq – tamanna marloriaataavoq. Ilinniakkat nutaat inuiaqatigiinnut tulluaqqissaartut pilersinneqarsimapput, Ilisimatusarfimmilu inatsisilerituunngortoqarsinnaangorsimavoq. KTI-ip (Tech College Greenland) maskinmesterit ilinniarneq neqeroortugaa Maskinmesterskolen i København peqatigalugu, ilinniarnertu nunatsinni allartinneqarluni kingornatigut semesterit nunatsinni nunattali avataani ingerlanneqartarput, taanna nunat akimorlugit ilinniartitaanermi suleqatigiinnermik taaneqartarpoq. Ilisimatusarfimmi biologimi bachelorit ilinniarneq tassunga ilaavoq, taannalu Ilisimatusarfik Pinngortitaleriffillu suleqatigalugit inerisarneqarlunilu piviusunngortinneqassaaq.

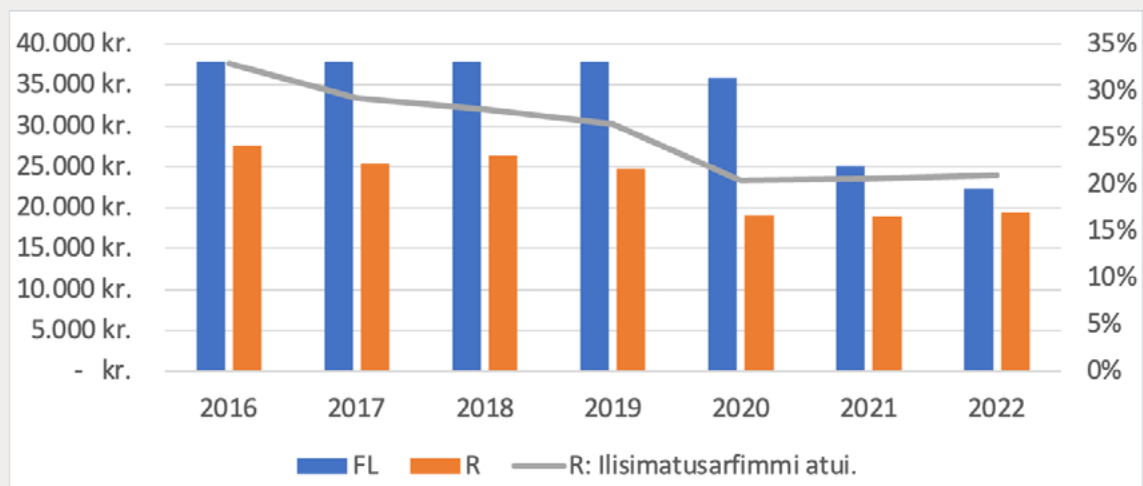
Ilinniartitsisunngorniarneq immikkut

Periusissiami siusinnerusukku allaatigineqartutut meeqqat atuarfiat ukkatarineqarpoq, tassanilu Ilisimatusarfimmi ilinniartitsisunngorniarneq annertunerujartuinnartumik

pingaaruteqariartorpoq, ilinniartitsisummi amerlanerit meeqqat atuarfianniittut tassani ilinniagaqarsimapput.

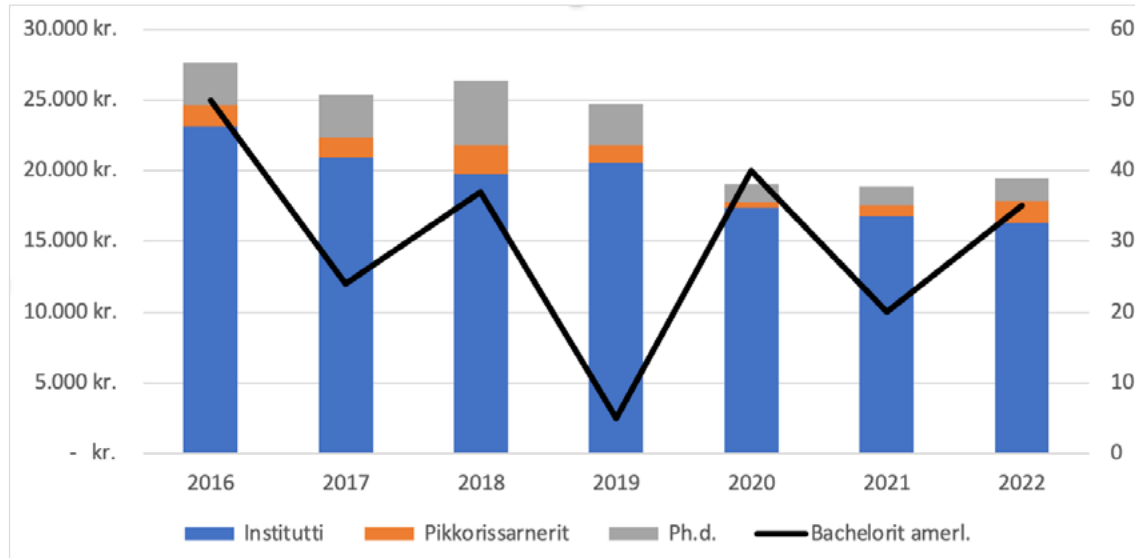
Aningaaliissutit aamma aningaasartuutit 2006-imit maannamut Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfimmu takusassiaq 18-imi takutinneqartut, immikkoortumi annertusaalluni suliaqarnissaq pisariaqanngitsoq ersersippaa. Missingersuutit tamarmiusut 2016-imi 38 mio. kr.-upput, 2020-milu taakku 22 mio. kr.-nut apparsimallutik. Atuinerup ineriartorneq taanna aamma takutippaa 2016-imi 27,5 mio. kr.-nit 2022-milu 19,5 mio. kr.-nut.

Takusassiaq 18: Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfik – aningaasaliissutit katillugit atuinermut sanilliullugit (tkr.)

Najoqqutaq: Aningaasanut inatsisit pineqartuni ukiuni

Takusassiaq 19: Ilinniartitsinermit Ilisimatusarfik - naatsorsuutit immikkoortillugit katillugillu, aamma bacheloritut naammassisut (tkr.)

Najoqqutarisaq: Ukiuni pineqartuni aningaasanut inatsisit

Ilinniartitsisunngorniartut bachelorinngortartut amerlassusiisa nikerarnerat malinneqarsinnaanissaa pisariaqartinneqartoq takusassiaq 19-imi ersersippoq. Tamanna ilinniartitsisunngorniartut amerlassusiisa allanngorarpallaannginnissaannik piumasaqarpoq. Ilinniarnertuunngorniarninnut ilinniartussarsiornermik aalajaatsumik suliaqarnissaaq pisariaqarpoq, soorlu nalinginnaasumik qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni arnat angutillu amerlassutsimikkut assigiinnginnerujuat pillugu.

Taanna ilutigalugu takusassiaq 18-imi aningaasaliissutitigut atuinikkullu ineriartorneq takutinneqartoq maluginiagassaavoq isumakulunnarlunilu, Tassami EVA 2016-imi ilinniartitsisunngorniarneq pillugu isornartorsiulluni naliliisimavoq.

Taamaattumik pisariaqarpoq Ilisimatusarfiup Naalakkersuisullu inatsisit malillugit isumaqatigiissutaanni illuatungerit anguniagassiinissaat piviusunngortitsinermilu anguniakkanik suliaqarnissaat, siunertaralugu ilinniartitsisunngorniarnep nukittorsarnissaata

qulakkeerneqarnissaa. Ukkatarineqassallutik naliliinermit isornartutut allasimasut aaqinneqarnissaat malittareqqinneqarnissaallu, ilanngullugulu ilinniartitsissutit sisamat pingaarnerit immikkut ilinniagassatut aaqquissuunneqarnissaat malinneqartariaqarpoq.

Kiisalu Naalakkersuisut tulluartippaat Ilinniartitsinermit Ilisimatusarfiup ilinniartitsisunngorniarnermik imminut naliliiffiginerani allaaserineqassasoq qanoq annertutigisumik naliliinermit nalunaarusiami innersuussutit malinneqarsimanersut, aamma taakku qanoq sunniuteqarsimanersut.

Periusissiorneq piareersarnerani Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmik Ilisimatusarfimmillu ataatsimeeqateqarnerni saqqummerpoq angalanertigut ilisimasanillu katersinikkut akimorlugu suleqatigiissinnaaneq annertunerusumik suli iluaqutiginiarneqarsimanngitsaq, tak. immikkoortoq 5.5.4.

Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerni pitsaassutsimik qulakkeerinnineq

Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit

pillugit inatsimmi § 18-imi allassimavoq *“Ingerlaqqiffiusumik ilinniakkat ataasiakkaat pitsaassutsimikkut qularnaarneqassapput, nunat tamat akornanni aalajangersakkat naapertorlugit”*. Naalakkersuisut pingaartippaat ilinniartitaanerit anguniarlugu qulakkeerniarsarissagaat qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit sapinngisaq malillugu qaffasinnerpaasumiinnisaat, ilinniakkamillu naammassisaqartut:

- Suliffeqarnermi suliassanut ilinniarsimasaminnut isernissaminnut piareersimassapput
- Bacheloritut angusaqarnermikkut Europami kandidatinnigorniarnernut isersinnaasariaqarput (ilaatigut piginnaangorsaanertigut).

Pitsaanerpaanik ilinniakkanik neqeroortarnissaq siunertaavoq, ilisimatusarneq tunngavigalugu ilisimasat aamma suleriaatsit pitsaasut piviusunik universitetini ilinniarnerni ilinniartunillu sammisaqartitsinermit periaatsit atornerisigut. Ilinniartitsinerup ilinniakkallu pitsaassusaanik qulakkeeriniarluni suliaqartuarnissaq tamatumunnga piumasagaataavoq.

Naliliineq qaffasissutsit assigiinngitsut atorlugit isiginiarneqarsinnaavoq: ilinniartitsinermit, perorsaanermit, ilikkartitsiniaanermit ilinniartitsinermit ingerlatsinermit ataasiakkaani, semesterini aamma ilinniakkat aqqissugaanerini.

Ilisimatusarfiup qitiusumillu ilinniartitaanerit pineqartut Namminersorlutillu Oqartussallu akorniganni oqaloqatigiinneq pisarpoq qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit pitsaassuseq pillugu pisortanit akuersissuteqartarnissap atuutilersinneqarnissaa qulequtaralugu, uppersarsarniarlugu pitsaassutsimik qanoq sulisoqarnerisooq, aamma tak. piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.2.

Qinigassaq alla tassaasinnaavoq qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit pitsaassutsimik qulakkeerinninnerup avataanit sulisoqarnermikkut aqqinneqarsinnaanera suliassatut toqqarneqartut naammassiniarneranni imaluunniit suleriaatsit appasinnerusumik pitsaassuseqarlutik aqqiissutaasinnaasut akuersaarnerisigut.

Ilisimatusarfiup ilinniartitaanerit allat qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit neqeroorteqartartut imminut ataqqillutik qaffasissunillu anguniagassiisarnissaat pingaaruteqarpoq. Taassuma ataani qulaani taaneqartut pitsaassusermik qaffasissumik qulakkeerinnittussat sulinerminni piviusunngortissavaat ilinniartitaanerillu ingerlaavartumik pitsanngorsarlugit.

Taamaattumik ilinniartitaanerit pineqartut inerisaaneq anguniagassallu pillugit isumaqatigiissusiornissaq pillugu Naalakkersuisut oqaloqatigerusuppaat. Tassani anguniarneqassalluni pitsaassutsip sapinngisanik qaffasissuseqartup angunissaa, ilaatigut Europami aqqiissuussinermit akuersaarneqarnissaq angullugu.

5.4 Siunniussaq 4 – Sulisunut allanik ilinniartitseqqiineq piginnaangorsaanerlu

Siunertaq aamma takorluugaq

Inuiaqatigiit siunissami ilinniarsimassusiannut anguniakkat anguneqarnissaannut tapersiiniarluni inersimasut ilinniagaqarsimangitsut ilinniartitaanermut peqataatinniartariaqarput taavalu ajornarunnaarsillugu taakku tulluurtumik ilinniaqalernissaat.

Peqatigisaanik sulisinnaasut ikilinissaat naatsorsuutigalugu suliffeqarnikkut pisariaqartinneqartut allanngoriartuinnarput. Soorlu nunat assigiinngitsut akornanni taamatut pisoqartoq, silaannaap allanngoriartornerata kingunerisaanik pisariaqartunik suliniuteqartoqartariaqartoq aamma naleqqussartoqartariaqartoq, teknikkikkut ineriartorneq, soorlu silassorissuusianik atuinerup annertusineratigut suliffeqarnermi allannguutininik nassataqassasoq. Tamanna sulisut piginnaangorsaqqinnissaanik

naleqqussarsinnaassuseqarnissaannillu annertunermik piumasaqassaaq. Aallaqqaasiinermi aamma periusissiami immikkoortoq 5.2.1-imi Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinermullu Pilersaarut 2 pisariaqartitsineq allaaserineqarpoq.

Anguniagaqarluni, ataavartumik ataqatigiissaakkamillu piginnaangorsaaneramik allanillu ilinniaqqinnermik tulluurtumik suliniuteqarnerup inuiaqatigiit ataqatigiinnerat inuiaqatigiinnilu suliffeqartut amerlassusiat annertusartarpaa.

Inuttut akornguteqarani periarsinnaanermik ineriartornermillu, suliffeqarsinnaassuseqalernermik, inooqataanermi peqataanermik aamma inuiaqatigiinni peqataalluarnermik piginnaaneqarlualernermik inuuneq naallugu ilinniarnepup sunniuteqartartoq nunat assigiinngitsut akornganni misilittakkat takutippaat.

Takorluugaq

Inuuneq naallugu ilinniarnikkut suliffeqarnermi suliassanik immikkoortut iluini aamma taakku akornanni inuiaqatigiit pisariaqartitaat malillugit naammassisaqarsinnaangortarpugut, sungiussiasunngortarluta allamullu nikeriarsinnaassuseqalertarluta.

Tunuliaqutaasut aamma unammilligassat pingaarnerit

Inuuneq naallugu suliniuteqarneq naalakkersuisoqarfinnut assigiinngitsunut ullumikkut aggulunneqarsimavoq, immikkoortut akimorlugit suliniutit inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerit aamma inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerup iluani pikkorissaanerit pillugit Inatsisartut inatsisaanni aalajangersarneqarput:

- Pikkorissartitsinerit aningaasaliissutit (Konto pingaarneq 40.91.03)
- Piginnaasanik ineriartortitsiviusumik pikkorissarnernut aningaasaliissutit (PKU) (Konto pingaarneq 31.07.02)
- Isumaginnineq pillugu pikkorissartitseqqinnernut ilinniartitseqqinnernullu aningaasaliissutit (Konto pingaarneq 30.01.03)
- Nunatsinni peqqinnissakkut ilinniartitaanikkullu suliniutinut aningaasaliissutit (Konto pingaarneq 34.12.02)
- Piginnaanngorsaanernut aningaasaliissutit (Konto pingaarneq 10.01.05)

Taakku saniatigut kommunit missingersuutaanni aningaasaliissutinik peqarpoq, taamatullu sullivinni suliffeqarfinnilu siunertamut aningaasanik peqarluni. Aamma sulisut sulisitsisullu isumaqatigiissutaanni pikkorissarnernut ilinniagaqaqqinnernullu aningaasaliisoqartarpoq. Immikkoortunut siullernut marlunnit siviunerusumut

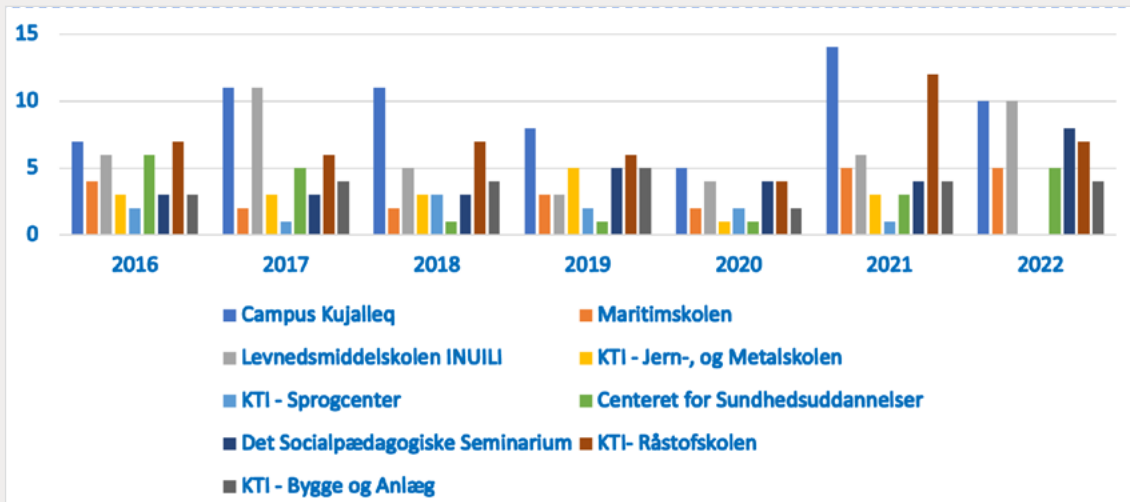
pilersaarusiortoqarsinnaanngorlugi anguniakkanik isumaqatigiissuteqarnikkut ukiunut arlaqartunut taamaallaat aningaasaliisoqarsinnaavoq, takuuk taakkununga oqaasertaliussat nassuiaatit.

Piginnaanngorsarnernut pikkorissarnernit pillugit 2022-mut Naalakkersuisut suliffeqarnermut nalunaarusiaanni sukumiisumik allaatigisaqarpoq, tassanilu pikkorissaanerit arlallit ataqatigiissullu anguniarneri annertussusiilu allaatigineqarlutik. Aamma pikkorissartut piginnaasaviinik naliliilluni akuersissuteqartarnermik allaatigisaqarpoq, maannakkut pingaartumik peqqissutsip aamma inunnik isumaginninnerup iluani suliaqartoqassaaq.

Takusassiaq 20-mi aamma suliffeqarnermut nalunaarusiami soorlu takuneqarsinnaasoq PKU-p ataani ukkatarineqarnerulermeta suliniutini "assannut kissartunut" pikkorissaanerit.

Taanna pingaarnersiuneq ukiuni aggersuni inuiaqatigiit katitigaanerisa ineriartornerannut tunngasumik sulit naleqquttuusaaq.

Takusassiaq 20: PKU-mi pikkorissartut amerlassusaat piffinnut pikkorissarfinnut immikkoortillugit (2016-2022)

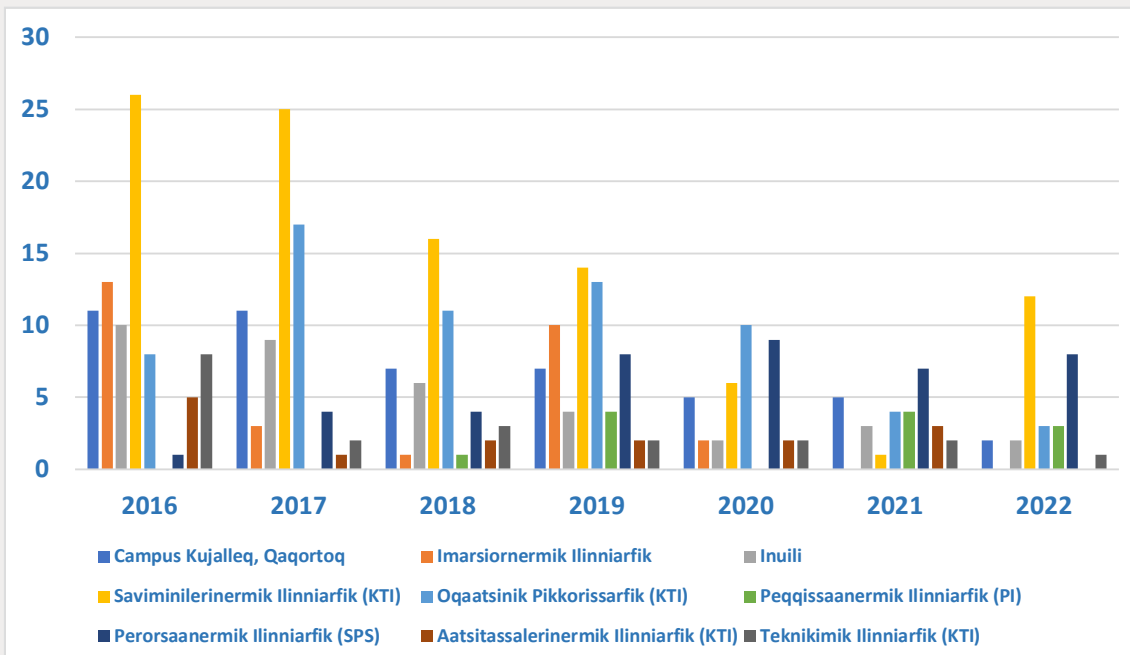

Najoqqutarisaq: Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Suliffeqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik, 2023

Aningaasat qanoq amerlatigisut ullumikkut siunertamut atorneqartarnersut ilisimaneqanngilaq, kisianni immikkoortunit arlaqartunit siunertamut ataatsimut aningaasaliisoqartarpoq aamma ilinniarfiit pikkorissarnernik assingusunik neqeroorteqarsinnaasarput, takuuk takusassiaq 20 aamma 21.

Takusassiaq 21: Konto pingaarnermi 40.91.03-p ataani pikkorissaanerit amerlassusaat. Pikkorissaanerit ilinniartitsinerit (2016-2022)

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, 2023

Ilinniartitaanermut piginnaangorsaaneerullu aningaasaliissutit immikkoortunut assigiinngitsunut taamaalillutik agguataarneqarsimapput, siunertartik naapertorlugu assigiinngitsunit aqunneqarlutik. Tamatuma piffissamut sivisunerusumut piginnaangorsaanaqqinnernut pikkorissaanerit pilersaaruserneq ajornakusoortunngortissinnaavaa aamma immikkoortuni ataqatigiissaakkanik periusissiornermut pilersaarusernermullu tunngatillugu.

Immikkoortumut aningaasaliissutit atorneqartartut katinnerat annertuvoq. Suliniutit sunniutaannut ilisimasat killeqarput.

Soorlu immikkoortumi 5.2.1-imi ersersinneqartoq aningaasanut inatsimmut isumaqatigiisummi immikkoortut assigiinngitsut ataanni pisariaqartitsineq malillugu, ataqatigiisumik ilinniartitaanermik piginnaangorsaaneerimillu pilersaaruserneqarnissaq aamma

suliniuteqartarnissaq oqaatigineqarpoq. Qulaani taaneqartut saniatigut ilinniagaqarsimangitsut, 30-nik ukioqalereersimasut tulluurtumik inuussutissarsiuqarsimasut inersimasut ilinniartunngorsinnaapput inuussutissarsiuqarsimasut ilinniartitsinerit.

Aaqqissuussineq killilerujussuarmik atorneqartarpoq. Ukiumut inuit qulit missaat taamaallaat aaqqissuussineq atorlugu ilinniartunngortarput. Amerlanerit aaqqissuussinerit iluaquteqartanninnerannut inuit pineqartut suliffeqarnermi ilaareertarnerannik pissuteqarsinnaavoq. Suliffeqareersut isertitaqarluartaramik.

Periusissiamut aallaqqaasiinerit ersersinneqartut piginnaangorsaanaqqinnerit ilinniagaqarsimangitsut annertunerusumik pisariaqartinneqalissammata taamaattumik aaqqissuussineq sulit tulluurtuvoq.

Immikkoortunut allanut ataqtigineq

Piginnaangorsaqqinnerit ilinniagaqaqqinnerillu pisariaqartitsinermut naapertuuttuunissaat Naalackersuisut pingaartippaat, taamaalluni aqqissuussamik ingerlaavartumillu pisariaqartinneqartunik immikkoortuni pineqartuni naliliineq suliaqartut suleqatigalugit pisassaaq.

Periusissionermi immikkoortumi anguniakkat

Piginnaangorsaqqinnerni ilinniagaqaqqinnernilu anguniarneqarput:

- Piginnaangorsaqqinnermut aamma ilinniagaqaqqinnermut pisariaqartitsineq ingerlaavartumik nutarternegartassasoq taannalu sapinngisaq malillugu pingaarnersiuisoqartassasoq aamma akuersissuteqartoqartassasoq

Ullumikkut piginnaangorsaqqinnermut ilinniagaqaqqinnermullu ataqtigiissakkanik pilersaaruteqanngilaq - taakkunungalu suliniutinut aningaasaliissutit aggulunneqarsimallutik

Anguniagaq pingaarneq 4.1	Piginnaangorsaqqinnermut aamma ilinniagaqaqqinnermut pisariaqartitsineq pillugu ilisimasat ingerlaavartumik nutarnerisoqartassapput taakkulu sapinngisaq malillugu pingaarnersiuisoqartassasoq aamma akuersissuteqartoqartassasoq
Uttuut takutitsisoq 4.1.1	Pikkorissartut amerlassusiat Kontoni pingaarnerni: 40.91.03, 31.07.02, 30.01.03 aamma 34.12.02, arnanut, angutinut, ukiorisanut (inuusuttut angusaqarfigiumasat immikkut naatsorsorneqartarput), inoqarfinnut aamma sivissusutisut immikkoortillugit
Uttuut takutitsisoq 4.2.2	Arlalinnik katitikkani pikkorissartut amerlassusaat qulaani taaneqartuni Kontoni pingaarnerni, uttuut takutitsisoq 4.1.1-imi immikkoortitsineq assigalugu
Piviusunngortitsinermi uttuut takutitsisoq 4.1.1	Pikkorissartitsineranut, pikkorissartitsineranut piviusunngortinneqartunut Kontoni pingaarnerni 40.91.03, 31.07.02, 30.01.03 aamma 34.12.02.-mi immikkoortoqarfinnut immikkoortinneqarsimasunut pikkorissaanernut arlalinnut ataqtigiissunullu ilisimasat pilersinneqarput.
Piviusunngortitsinermi uttuut takutitsisoq 4.1.2	Immikkoortunut angineranut tamanut pisariaqartitsineq naapertorlugu immikkoortunut pilersaarutit politikikkullu pingaarnersiuisinernut tunngavissinnaasut suliarineqassapput - piviusunngortitsinermi uttuut takutitsisoq 2.2.6 annertuninngorlugu
Piviusunngortitsinermi uttuut takutitsisoq 4.1.3	Inatsitigut tunngavissat taakkulu malillugit aqqissuussinerni pisariaqartitsineq naapertorlugu qulakkeerisoqarpoq, aamma immikkoortumi aningaasaleeriaasissat tulluartaunissaat qulakkeerneqarluni
Piviusunngortitsinermi uttuut takutitsisoq 4.1.4	Pikkorissaanerni arlalinni ataqtigiissunilu sunniutinik naliliinerit immikkoortuni qitiusuni piviusunngortinneqarput.

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Piviusunngortitsinermi uttuutit takutitsisut taaneqartut piviusunngortinneranni pineqartunik ilinniartitsinermi, sulisoqarnermi immikkoortunik sulisussanillu atorfinitsitsisartunik qanimut suleqateqarluarnissaq pisariaqassaaq.

5.5 Siunniussaq 5 – Immikkoortut akimorlugit suliniutit

5.5.1 Siunniussaq 5 – Immikkoortut akimorlugit suliniutit

Inuiaqatigiinni inuit tamarmik inissaqartinneqarnissaat Naalackersuisut sulissutigaa, tamarmillu misigissallugu inuiaqatigiinnut tapersiuteqarsinnaanertik. Meeqqat inuusuttullu amerlasuut inuussutissarsiutaasinnaasumik ilinniagaqalernissaq naammassisaqarnissarlu ajornartorsiutigisarpaat, aamma meeqqanut sulit atualingitsunut neqeroorutitut meeqqat atuarfiannilu sinaakkusiunneqartut pillugit unammilligassaqartarput. Tamakku timikkut, tarnikkut inooqataanikkullu tunngaveqarsinnaapput, aamma taakku ataatsikkut tamaasa ajornartorsiorfigisinnaallugit. Taamaattumik meeqqanut inuusuttunullu taakkununga suliniutit immikkoortut akimorlugit pisarput. Taamatullu suliniutit sunniuteqarnerpaaq anguniarlugu pisariaqartinneqartunut naleqqussarneqarlutillu pingaarnersiorneqassapput. Meeqqanut inuusuttunullu aamma taakku unammilligassaannut pitsaasunik paasisutissanik peqarnissaq immikkut unammilligassaavoq.

Meeqqat inuusuttullu naqinnernik aamma kisitsisinik ilisarsinnaanngitsut

Aallaqqaasiinermit immikkoortoq naapertorlugu atuartut atuarsinnaanermik ajornartorsiuteqartut amerlapput. Taakkunani amerlasuut naqinnernik ilisarsinnaanngillat. Naqinnernik ilisarsinnaannginneq aamma atuarsinnaanermik allassinnaanermillu ajornartorsiuteqarneq ikiorserniarlugu nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut Naalackersuisut suliaralugu aallartereerpaat. Tassunga ilaassaaq kalaallit oqaasii atorlugit uuttuutigineqarsinnaasoq.

Aamma meeraqarlunilu inuusuttoqarpoq matematikkimik ilikkarniarnermik ajornartorsiuteqartunik. Aamma taakku akuerisaasumik kisitsisinik ilisarsinnaanermik (dyskalkuli) eqqarsarnikkut paasinnikkullu killilimmik piginnaasaqarput. Pineqartumi ilisimatusarnerit paasivaat matematikkimik ajornartorsiuteqarneq atuartitsisuni allani aamma ilikkarniarnermut ajornartorsiuteqarnermullu atassuteqartartoq. Inunni kisitsisinik ilisarsinnaanngitsuni (dyskalkuli) naqinnernik ilisarsinnaannginneq (dysleksi) takussaanerujussuusarpoq inunnit kisitsisinik ilisarsinnaanermik ajornartorsiuteqanngitsunut naleqqiullugu ([Hulme & Snowling, 2009](#) & [VIVE, 2023](#)).

Meeqqat inuusuttullu innarluuteqartut

Meeqqat inuusuttullu sunilluunniit innarluuteqartut ilinniartitaanerup iluaniissinnaasariaqarput. Inuit innarluuteqartut inunnut nalinginnaasunut naleqqiullutik ilinniartitaanermikkut appasinnerusunik angusaqartarnerat inunnut ataasiakkaanut inuiaqatigiinnullu ajornartorsiutaasorujussuuvoq. Amerlasuut meeqqat atuarfiat qimattarpaat inaarutaasumik misilitsinnernut peqataanatik. Taamaammata amerlasuut piginnaasanik ilinniaqqinnissamut ammaassisinnaasunik suliffittaarsinnaanissamullu pigisaqarneq ajorput.

Arlaatigut naleqqusaaanikkut inuit innarluuteqartut ilinniartitaanernut nalinginnaasunut taamaattumik peqataasinnaasariaqarput. Immikkut alaatsinaanneqartussanik inunnut ataasiakkaanut, ilinniartinnut ilinniartunut inissianut aamma inunnut inuusuttunik tiguisusannut tamanna kinguneqassaaq. Tamannalu ullumikkut erseqqissaaffigineqanngilaq, ullumikkut innarluutilinnut paasisutissat amigaataammata taakkulu ilinniartitaanermi ingerlavigisartagaat ersigatik. Aamma inuusuttup innarluutaa ilinniagaqalersinnaaneranut naammassinnissinnaanerannullu qanoq annertutigisumik kinguneqartarnerisooq ilisimangilarput. Maannakkut "Naalagaaffiit Peqatigiit innartuuteqartut pillugit isumaqatigiissutaata malinneqarnera pillugu iliuusissatut pilersaarut 2024-34" Naalakkersuisut suliaaraat. Tassani ilinniartitaanerup iluani ukkatarineqassaaq siusissukkat takunninnissaaq/paasisaqarnissaaq, atuartunut ataasiakkaanut meeqqanit suli atualingitsunit ilinniakkamik naammassinissamut ataqatigiissaakkamik ingerlanissaaq pilersinniarlugu aamma immikkoortumi paasisutissanik pitsaanerusunik qulakkeerinninnissaaq. Ilinniartitaanermut tunngatillugu sulisunut tunngatillugu Naalakkersuisut suliaaraat "*Innarluuteqartunut sulissussisunut ilinniartitaaneq, ilinniaqqinneq aamma pikkorissaaneq pillugu nuna tamakkerlugu periusissiaq aamma iliuusissanut pilersaarut*".

Meeqqat inuusuttullu tarnimikkut atugarliuuteqartunut allallu

"Qamani"-mi imminut toqunnissamik pinaveersaartitsineq pillugu Naalakkersuisut periusissiaanni allassimavoq: "*Eqqarsartaatsikkut peqqissuseq meeqqani inuusuttunilu tamani, pingaartumik taakkunanani atugarliornissamut*

aarlerinartorsiornerusuni, annertusarneqassaaq. Taamaattumik inersimasut ulluinnarni meeqqanik inuusuttunillu sullitaqartut iliuuseqarsinnaaqqullugit meeqqallu inuusuttullu atugarissaarnissaannut sinaakkutinik pitsaasunik pilersitsisinnaaqqullugit, atugarliortoqarneranik ujartuinissamut ilisimasaqarnissaat sakkussaqarnissaallu pingaaruteqarpoq".

Periusissiap nangillugu immikkut soqtigisaqartut arlaqartut peqatigalugit nangitsillutik assigiinngitsunik Naalakkersuisut suliniuteqarput, tassanilu atuarfinni inuusuttuaqqallu ilinniartinnit eqqissisimaneq aamma atugarissaarneq ukkatarineqarput. Tassunga suliaqqissummi allassimavoq una anguneqassasoq: "*Iliniarsimasut meeqqanik inuusuttunillu suliaqartut piginnaasaat kivinneqassapput atugarliuuteqartunik takunnissinnaanngorlugit iliuuseqarsinnaanngorlugillu*". Aamma alianartunik pisoqartarnera, soorlu imminut toqoriortoqartarnera imminulluunniit toquttoqartarnera, pissutigalugu pisortat suliffeqarfii tamarmik isumannaatsuunissamut sillimanissamullu pilersaarummik suliaqarsimasussaapput.

Nuna Tamakkerlugu Iltersuisarfik tarnikkut pitsaasumik inuuneqarneq annertusarniarlugu ullumikkut ilinniartunut silittumik neqerooruteqartarpoq, aamma inaarutaasumik misilitsinnissamut Majoriami piareersartunut. Neqeroorut ingerlalluarpoq, sulisoqarniarnikkulli suliaassat naammassinianerini unammilligassaqarpoq. Inuusuttunut ilinniakkamik ingerlataqanngitsunut taama ittumik neqerooruteqanngilaq, tamannalu ilinniakkamik aallartitaqarnissamut immaqa akornutaasarpoq. Ilinniagaqartut amerliartunnginneranut tamanna pisoqataasinnaalluarpoq, takuuk takusassiaq 4.

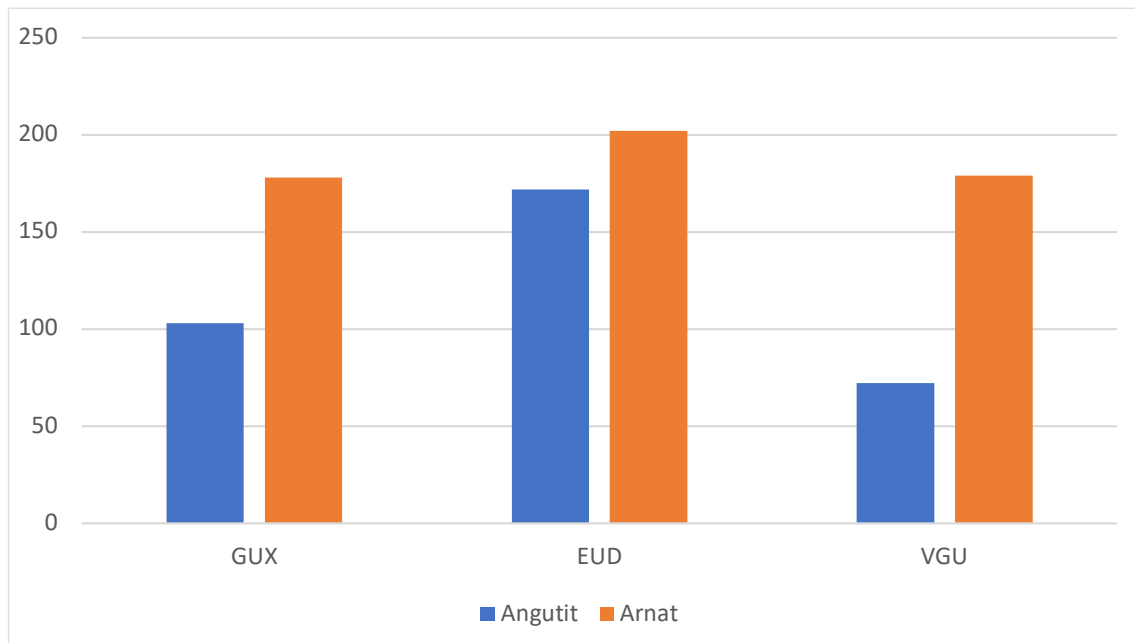
Tamatuma pingaartinneqarnerunissaa Naalakkersuisut pingaartippat tassani pineqartut taama ittumik aamma neqeroorfigineqalerniassammata.

Innuttaasut tarnimikkut atugarliuuteqartut ilinniartitaanermut imaluunniit suliffeqarnermut uteqqinnissaat anguniarlugu nuna tamakkerlugu pisortat ataqatigiissumik aqqissuussinissaat Naalakkersuisut pilersinniarpaat.

Nukappiaqqat aamma angutit inuusuttut

Periusissiami arlalinni taaneqartutut takutinneqartutullu nukappiaqqat aamma angutit inuusuttut nunatsinni nalinginnaasumik ilinniartitaanermi ingerlanerliornerusarput niviarsiaqqanut naleqqiullugit, takuuk takusassiaq 22. Sooq taamaannersoq pillugu uppernarsaatissaqanngilaq, kisianni nukappiaqqat aamma angutit inuusuttut ilinniarsimassusii qaffanneqarpata ilinniarsimassutsip qaffariarnissaanut periarfissaqalissaaq.

Takusassiaq 22: Ilinniakkat naammassineqartut ilinniakkap qaffasissusaanut, arnanut angutinullu immikkoortillugit 2022-mi

Najoqqutarineqartoq: Naatsorsueqqissaartarfik

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX

Immikkut pisariaqartitat eqqarsaatigalugit ilinniartitseriaatsinik suliniutinillu arnat angutillu piginnaasaannik aallaaviannillu aallaaveqartunik ilinniartitaanermi tamarmi naleqqussaanaissaq pisariaqarsorinarpoq. Angutit inuusuttut angusaqarnerlunnerannut iluatsitsinngittarnerannullu ajornartorsiummut pissutaasut erseqqissumik ilisimatinnagit aalajangersimasumik ataatsimik aaqqiisuteqarnissaq ajornakusoorpoq. Ilinniartitaanerp aaqqissugaaneramik tamanna taamaallaat pissuteqanngilaq, tamannali immikkoortuni arlaqartuni aaqqinniarneqassaaq. Taassuma saniatigut arnat angutillu akornanni ilinniakkanut assigiinngitsunut qinnuteqartarnek

assigiinngissuteqarpoq, taannalu suaassusermut isiginneriaatsimit pisoqqamit aallaaveqarpoq. Taamaattussatut isiginneriaatsit akiorniarnersigut qinnuteqartarnek ilinniartitaanermilu pitsaassuseq qaffanneqarsinnaavoq.

Allaffissaq suliniutinik pitsaasunik assersuutissanik imaqarpoq, taakkulu ilisarnaatigaat peqatigiiffinnik, Kattuffinnik imaluunniit inunnit ataasiakkaanit aallartinneqarsimagamik.

Timersorneq – Kalaallit Nunanni Timersoqatigiiffiit Kattuffiata timip atornissaa ukkataraa, atuartut, meeqqat sulisullu ilinniarnerat atugarissaarnissaallu pillugit. Kattuffik aamma Qeqqata kommunia ukiunut sisamanut atuuttumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiorsimapput ukkatarissallugu meeqqat inuusuttullu kommunimi sammisaqartitsineranut peqatigiinnernullu peqataanissaat. Taanna peqatigiiffinni, atuarfinni pinngortitamilu sammisaqartitsinermik nassataqassaaq.

Mind Your Own Business – inuussutissarsiortut aamma inuiaqatigiinni piumassutsiminnik suliaqartut (venturepiloter) peqatigalugit Mind Your Own Business-Kalaallit Nunaat nukappiaqqat 13-21-nik ukiullit periarfissippai nammineq suliffeqarfeeqqaminnik pilersitsinissaat ingerlatsinissaallu. Qaammatit qulit ingerlaneranni nukappiaqqat imkkut ilinniarnissamat peqataassapput, taassumalu ingerlanerani inuttut, inooqataanikkut ilisimasatigullu ineriartornissaminut periarfissinneqassapput. Tassani anguneqarsimavoq tarnikkut atugarissaarneq, imminut tatiginerulerneq, attaveqarluarneq aamma attavissartaartorneq. Kiisalu atuarfimi pitsaasumik ineriartorneq aamma siunissaq pillugu ilisimasaqalerneq misigisarpaat.

Siu-Tsiu – Siu-Tsiu tassaavoq inooqataanikkut/aningaasaqarnikkut suliffik, nunatsinni inuusuttunut suliffissanik pilersitsisartoq. Suliniut Nunatta Kangiani aallartippoq maannakkullu Nunatta Kujataani allartissalluni. Suleqateqarluarneq aamma sulisutut pitsaasumik kinaassuseqarneq atugarissaarnissamat pingaarnarpaat taaneqarput. Inuusuttut sulisortaarineqarlutik piginnaangorsarneqarlutillu suliffinnut ilinniarfinnulluunniit ingerlaqqittarput. Siu-Tsiu nammineq suliffeqarfeqarpoq sanaartortunik tuniniaasunillu aamma nunatsinni inuussutissarsiutinik, ilinniarfinnik peqatigiiffinnillu sulineq ilisimasanillu avitseqatigiinneq pillugit suleqateqarluarpoq.

Atuarfinni skakkerneq – tassani sammisat arlaqarput, atuarfinit holdit arfineq marluk skakkimik unaminerni inoqarfimi skakkertartut peqatigiiffiata aqqissugaani peqataasimapput. Inuusuttut ikiorniarlugit periutsit nutaat atornissaat pisariaqarsinnaavoq, soorlu atuarfimi matematikkimik angusarissaarsimanngitsunut. Atuarfinni skakkerneq ingerlaavartuq periutsit nutaat ilagilluarsinnaavaat. Nunat assigiinngitsut akornanni misiliinerit takutippaat atuarfinni skakkertarneq atuartut atuarfimi angusaannut iluaqutaasartoq.

Taakku saniatigut nammineerlutik suliaqartut, kommunip ataani, inuusuttunut immikkut pisariaqartitsisunut tulluarnik sammisaqartitsisarput. Soorlu nipilersornermik ilinniarfiit kiisalu Majoriap ataani sullivinni (værksted) sulinerit taassuma ataani taaneqarsinnaapput.

Aamma arnat angutillu ilinniakkanut qinnuteqaataat suli assigiinngittaqaat, taakkulu assigiinngissutsit suaassuseq pillugu isiginneriaatsimit pisoqqameersuupput. Qinnuteqarneq aamma ilinniakkani pitsaassuseq annertusarniaraanni suaassuseq pillugu isiginnittaasitoq akiorniarlugu sulisoqarsinnaavoq.

Inuusuttunik immikkut pisariaqartitsisunik assigiissakkamik nalunaarsuisarneq amigaataavoq	
Anguniagaq pingaarneq 5.5	Meeqqanit atualingitsunit suliffeqarnermut tamanik malinnaasinnaannngornissaq - aqqutit suulluunniit atorneqarsimagaluarpata
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.1	Atortoq tamanik malinnaasinnaasoq atorneqalereerpoq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.2	Naqinnernik ilisarsinnaannginneq aamma atuarsinnaanermik allassinnaanermillu akornuteqarneq ikiorsiiffiginiallugu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik suliaqareerpoq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.3	Nukappiaqqat angutillu inuusuttut angusaqarnerluttarnerannut iluatsitsisanninnerannullu peqquutaasunik ilisimatusarnikkut ilisimasamik iliuuserineqarsinnaasunillu tulluurtunik pissarsisoqareerpoq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.4	"Arnat angutillu ilinniartitaanerannik" ilinniarfinni immikkoortitsisarneq pinngitsoorniallugu iliuuseqartoqareerpoq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.5	Inunnut ilinniarsimasunut atugarliuuteqartunik ujaasisinnaasunik iliuuseqarsinnaasunillu piginnaanngorsaaneermut iliuusissatut pilersaarut suliarineqareerlunilu akuersissutigineqareerpoq.
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.6	Naalagaaffiit Peqatigiit inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaata eqqortinneqarnissaa pillugu iliuusissatut pilersaarusiaq 2024-34 suliarineqareerpoq, ilatigut ilinniartitaaneq ukkatarineqassalluni
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.1.7	Tarnimikkut atugarissaarnissaq siunertarlugu nuna tamakkerlugu ataqatigiissumik aqqissuussinissaat siammasissumillu katsorsaaneermut pilersaarusiortoqareerlunilu pilersitsisoqareerpoq

Malittarinneqqinneq aamma iliuusissatut pilersaarutit

Piviusunngortitsinermit uuttuutini takutitsisuni suliniutinik piviusunngortitsinermit ilinniarfinnik pineqartunik, sulisunik naalackersuisoqarfinnillu qanittumik suleqateqarnissaq pisariaqarpoq.

5.5.2 Oqaatsit

Nunarsuatsinni oqaatsit inunnit amerlavallaanngitsunit oqaaserineqartut navianartorsiorput. Nunarsuatta ilaani tuluit oqaasiinik annertuumik taakku sunnerneqartarput, soorlu internettimi paasissutissiineq aamma silassorissuusianik inerisaaneq aqutaraat.

Kalaallisut oqaatsigut nunarsuatsinni oqaatsit inunnit amerlavallaanngitsunit oqaaserineqartunut ilaapput. Kalaallit oqaasiini, oqaaseq nagguisoq uiguuterpassuarnik ilaartorneqarsinnaavoq (polysyntetisk), oqaatsinili allani, soorlu indiamiut/ europamiut oqaasiini qallunaat oqaasiini, tuluit oqaasiini, islandimiut oqaasiini aamma noorliit oqaasiini oqaatsit arlaqartut atorlugit kalaallit oqaasiini oqaatsip ataatsip oqaatigisinnaasai oqaatigineqartarlutik. Kalaallisut oqaatsigut oqaatsinut issittumi atorveqartunut ilaapput, soorlu nunatsinni, Canadami, Alaskami aamma Beringip Ikerasassuani Siberiallu kangimut avannaani.

Kalaallisut oqaatsigut naak maannakkut nunasiaqartut oqaasiini, qallunaat oqaasiinut, naqisimaneqaraluarlutik uummaarillutik ataannarsinnaasimapput. Taamaattumik oqaatsinut naligisaminnut naleqqiullutik kalaallisut oqaatsigut inissisimanermikkut nukittunerulluarput. Tamanna ilaatigut isumatuumik oqaatsinut politikkeqarnermik pissuteqarpoq. Oqaatsinut politikki pillugu Inatsisartut inatsisaat 2010-meersoq taaneqarsinnaavoq. Inatsisip siunertaatigut nunatsinni oqaatsitigut ersarissunik sinaakkusiinissaq qulakkeerniarneqarpoq, soorlu oqaatsitigut akuunerulersitsineq makku aqquqatigalugit:

- kalaallit oqaasiisa oqaatsitut tamakkiisutut inuiaqatigiinnilu atugaasutut qularnaarnerisigut,
- kalaallit oqaasiisa taakkualu ilitsoqqussaralugu oqaatsitut allamiutullu oqaatsitut ineriartornerisa nukittorsarnerisigut,
- oqaatsitigut aporfiusartut pinaveersaarnerisigut peerniarnerisigullu, tamatumuuna marlunnik arlalinnillu

oqaaseqarneq nukittoqqutaallunilu pisuussutinngooqqullugu,

- Kalaallit Nunaat nalunngisaqarfiusumik inuiaqatigiiffittut nukittorsarniarlugu oqaasertusarnerup inuiaqatigiinni siuarsarneratigut.

Nunami amerlanngitsunik innuttaqartumi, avataanillu suliarortunik amerlasuunik pisariaqartitsisumi, allamiut oqaasiinik piginnaasaqarneq sakkussaavoq pingaaruteqartoq. Ilinniartitaanermut, suliffeqarnermut, paasissutissanik katersinermut – minnerunngitsumillu innuttaasunut suliffeqarfinnullu nunatta avataaneersunut attaveqatigiinnermut pingaaruteqarpoq.

Ilinniartitsinermut periusissiani tamani sionratigut saqqummersuni tamanut tunngavigineqartussatut erseqqissarneqartarpoq innuttaasut tamarmik ilinniartitaaneq aqquqatigalugu allamiut oqaasiinik marlunnik, tassa qallunaat oqaasiinik aamma tuluit oqaasiinik, nunatsinni pisortatigoortumik oqaasiusut kalaallisut oqaatsitta saniatigut piginnaasaqartariaqartut. Maannakkut periusissiaq saqqummiunneqartoq aamma taamatut anguniagaqarpoq, siunertarineqarluni nunatsinni innuttaasut nunat assigiinngitsut akornanni peqataasinnaangornissaat, suliallu taassuma tungaanut siunertaqartut eqqortinneqarnissaat.

2017-imi taamani naalakkersuisuusut nunat assigiinngitsut akornanni immikkut ilisimasallit suleqatigiittussat pilersippaat, siunertarineqarluni meeqqat atuarfianni kalaallit oqaasiinik, qallunaat oqaasiinik aamma tuluit oqaasiinik atuartitsinerup erseqqissaavigineqarnissaa. 2018-imi suleqatigiit nalunaarusiorput qulequtaqartumik *"Oqaatsinik ilikkagaqartarnerup pitsanngorsaavigineqarnissaa pillugu immikkut ilisimasallit"*, isumaliutigineqartunik arlaqartunik aamma ilinniartitaanermi oqaatsit inissisimanerannut atorveqarnerannullu innersuussutinik imaqarpoq.

Immikkut ilisimasallit innersuussutaat oqaatsinut ilikkartarnermullu tunngatillugu nalinginnaasumik innersuussummik imaattumik oqaasertaqarpoq: "Oqaatsit attaveqatigiinnermut, misigisaqartitsinermut pimoorussinermullu atornerqarnerussapput, ajornartorsiutitullu isigineqaratik isumalluutitut isigineqassallutik. Tamassuma saniatigut

oqaatsit tassaassapput atornerisigut ilinniarneqartartut, atorsinnaaginnarnagit (atorneqarsinnaaginnarnagilluunniit)..."

Immikkut ilisimasallit nalinginnaasumik innersuussutertik tunngavigalugu qulequtsersuillutik arlalinnik innersuussuteqarput, takuuk allaffissiaq.

Oqaatsinik ilinniartitsineq periuseqarnermillu aallaaveqarneq pillugu tamanut tunngasumik inassuteqaat

Oqaatsinik ilikkartitsinermit atuartut oqaatsini ataasiakkaani attaveqatigiittarnermi assigiinngiiaartunilu piginnaasaasa qaffassarnissaat isiginiarneqassaaq tassungalu peqatigitillugu ilaatigut periutsimi oqaatsit ilitsoqqussat, oqaatsit aappaasa allamiullu oqaasiisa akornanni assigiinngiiaassuseq ilanngunneqassalluni ilaatigullu atuartut oqaatsinik arlalinnik piginnaasaminnik atuerussuseqalersillugit.

Kalaallit oqaatsitigut kinaassusiisa qaffassarnissaa pillugu inassuteqaat

Meeqqat kalaallit oqaasiinik nuannarinninnerat tanngassimaaruteqarnerallu misilittagai ilisimasaallu ilanngullugit annertusarneqassapput. Oqaatsit pillugit tupigusuuteqarneq, alapernaanneq, misigisaqarneq, nutaalliorneq pinnguarnelutiq oqariartaatsillu – pingaartumik minnernut – oqaasilerinermit ilisimasaqarnermit eqqortuliornermillu pingaarnepput. Oqaluinnerneq atuartut misilittagaat ulluinnarnilu inuunerat tunngavigalugu sammisat naleqquttut pillugit attaveqatigiinnikkut annertusarneqassaaq.

Ilinniartitsissummi kalaallit oqaasiisa oqaatsitigut kulturikkullu ilisimasaqarnerup annertusarnissaa pillugu inassuteqaat

Atuartut allannermi oqaatsinik atuisinnaanerit oqaatsinillu ilisimasaqarnerat inuusuttut kinaassusaannut pingaaruteqarput. Sammisaniq oqariartaatsinillu allanngorartunik toqqaaneq ilinniartitsissummi kalaallit oqaasiini qitiuvoq. Kalaallit kulturiat nutaaliaasoq ilanngunneqarluarsinnaavoq.

Tuluit oqaasii pillugit inassuteqaat

Tuluit oqaasii pingaaruteqaleriartorput, piffissamilu sivisuumi allamiut oqaasiitut siullertut atuutilersinneqarsinnaallutik, tamassumanili ilinniartitsissut, periutsit atortullu pitsanngortinneqarnissaat pisariaqarpoq. Tuluit oqaasiinik immaqalu ilinniartitsissutinik allanik ataasiakkaanik ilinniartitsinermit internetimik atuisinnaaneq it-millu tunngaveqarneq tamassumunnga tapersiisinnaavoq. Tuluit oqaasiinik ilinniartitsinermit atortut ilinniartitsissutini allani atornerqarsinnaapput.

Danskit oqaasii pillugit inassuteqaat

Danskit oqaasiinik piginnaasaqarneq ilinniagaqarnermut suliffeqarnermullu suli pingaaruteqarput, kalaallillu Skandinaviami Nunanilu Avannarlerni allani attaveqartarnerannut pingaaruteqarlutik. Danskit oqaasiinik ilinniartitsineq allamiut oqaatsit isigineqassaaq, ilinniartitsinerlu tassunga naleqqussarneqassaaq.

Naalackersuisut isumasioqatigiissitsineranni *"Oqaatsitta ineriartortinneqarneranni ilisimatusaatigineqarnerannilu anguniakkat najoqqutallu"*-mi 2022-mi oktoberimi ingerlanneqartumi oqaatsinik ilisimatusartoq Per Langgaardip saqqummiivoq kalaallisut oqaasiinik teknikkikkut iluaquteqarnek pillugu, oqaatsit iluaqutiginnaasaannik teknikkikkut ineriartorneq sukkasooq pillugu tulluurtunik saqqummiussaarluni: *"Oqaatsit ikittunit atornerqartut oqaatsillu akunnattunik amerlassuseqartunit atornerqartut ataannarumallutik ilungersuuteqartariaqarneranni tuluit oqaasii nukittoriartorsinnarput, tamatumunngalu pissutaavoq inuup isumaliorsinnaassusaanik ilaarsilluni atortorissaarutit ikiuutillu ingerlaavartumik ilinniarsinnaasut tuluit oqaasiinut atugassiat siulliullugit inerisarneqarmata, taakkulu qummuinnaq ingerlammata tuluit oqaasii sulii siuariaateqarnerupput. Taamaattumik nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq tuluit*

oqaasiisa siuarsimanerat taamaallaat ingalassimatinneqarsinnaasooq, oqaatsit allat ataannarsinnaanerat anguniarlugu tuluit oqaasiinut unammillersinnaasunik atortunik inerisaasoqarpat."

Silassorissuusiamik atortorissaarut soorlu ilinniusianik kalaallisuunngortitsisinnaasooq - ingerlaannartumik nutserisinnaasooq - maanna ineriartortinnissaa periarfissanngorpoq. Tamanna kalaallisuunngortitsineramik atortorisinnaasunik inerisaasoqarpat periarfissanngussaaq.

Isumasioqatigiinneq 2023-mi martsimi allamik isumasioqatigiinnermik malitseqarpoq, qulequtaralugu *"Oqaatsitta atugaaneranni ilinniartitsissutaanerannilu anguniakkat najoqqutallu,"* taanna saqqummiinernik suleqatigiinnilu suleqatigiinnernik imaqarpoq siunertaralugulu siunissamut innersuussuteqarnissaq.

Ilikkagassatut anguniagassani oqaatsitigut ilisimasatigut piumasarineqartunik ilikkagaqarnissaminut periarfissinneqaratik amerlasuut meeqqat atuarfiat qimattarpaat - meeqqat atuarfiata kingorna ilinniagaqarnissamut oqaatsit amerlasuut akimmiffigisarpaat

Anguniagaq pingaarnek 5.2	Meeqqat atuarfianni atuurtut tamarmik pitsaassusillimmik oqaatsinik atuartinneqassapput
Uuttuut takutitsisoq 5.2.1	Oqaatsinik atuartitsinerit oqaatsinik atuartitsinermik ilinniagaqarsimasunit ingerlanneqartartut amerlassusaat - najuunnikkut imaluunniit ungasissumit atuartitseriaatsikkut
Uuttuut takutitsisoq 5.2.2	Meeqqat atuarfianni oqaatsini pingasuni angusat (alloriarfinni misilitsinnerit imaluunniit/aamma inaarutaasumik misilitsinnerit)
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.2.1	Oqaatsinik ilikkagaqartarnerup pitsanngorsaavigineqarnissaa pillugu immikkut ilisimasallit innersuussutaat misissoqqinneqarput ilikkagassatullu anguniagassani allannguutissat nutaat ilanngunneqarlutik
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.2	2023-mi martsimi isumasioqatigiinnermi inassuteqaatit saqqummiunneqartut suleriaqqinnermi malinneqarput

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Ilinniartitaanermi kivitsinissaq pingaaruteqarpoq, periusissiamilu meeqqat atuarfianni oqaatsinik atuartitsinerup nukittorsarneqarnissaa pingaartutut inissinneqarpoq. Taanna kalallit oqaasiinut tunngavoq, aammali atuurtut allamit oqaasiinik ilikkagaqarnissaa pingaaruteqarluinnarpoq. Kingulleq inuusuttut ilinniaqqinnissaannut siullermik tunngassuteqarpoq, aammali inuiaqatigiinnut annertuumik pingaaruteqarluni. Kalaallit oqaasiisa pisortatigoortumik oqaasiunerisa saniatigut erseqqissarneqassaaq oqaatsit peqatigiissinnaammata inuiaqatigiinnilu ingerlaqatigiissinnaallutik.

5.5.3 Ungasissumit atuartitseriaaseq digitalinggoraanerlu

Meeqqat atuarfiat pillugu immikkoortumi taaneqartut ilinniartitaanermi tamarmiusumi nuna tamakkerlugu isorartoqisumi inoqarfilimmi siammaseqisunillu ilinniarsimasunik sulisussaaleqiffiusuni ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup ilinniartitaanerp pitsaassusianik kivitsinermit iluaqutigisinnaaneranut pilersaarutip suliarinissaa pisariaqarluinnarpoq.

Piffimmi immikkut soqutigisaqartut, soorlu atuarfiit, angajoqqaat, inuiaqatigiit inuussutissarsiutillu suleqatigalugit pilersaarut suliarisariaqarpoq qulakkeerniarlugu tulluartaunissaa sunniuteqarluarnissaalu. Ingerlaavartumik nakkutiginninnissamut periusissiaqartariaqarpoq unammilligassanut pisariaqartitsinernullu allanngorartuarnut naleqqussarsinnaasumik. Tassunga tunngaviussaaq nalunaarasuartaateqarnikkut ingerlalluurtumik atortorissaaruteqarnissaaq, aamma Tusass-imik isumaqatigiissuteqarnissaaq taannalu ilinniartitaanermut iluaqutissatut neqeroortigineqassasoq. Assigiinngitsumernit eqqarsaatigissannikkaanni nalilerneqarpoq tamanna amerlanertigut ingerlallereersimasooq, naak inoqarfiit Tunumiittut Avannaaniittullu ilaat qaammataasat atorlugit Internettimut taamaallaat attaveqarsinnaagaluartut.

Nuna tamakkerlugu ungasissumit atuartitseriaaseqarneq pillugu periusissiaq arlalitsigut iluaqutissaqarpoq. Anguniagaq pillugu isumaqatigiittoqassammata, aamma immikkoortumi tunngaviit pitsaassutsimullu aalajangiinerit assigiissarneqassammata. Aamma najugaq qimannagu ilinniartitaanermik pikkorissarnernillu ingerlataqarneq annertunerulissaaq ungasissumit atuartitseriaaseq pilersaarusiukkamik iluaqutigineratigut.

Tamatumani ATTAT-mik, Kivitsisa-mik allanillu suleqateqarneq aamma ataatsimoorussat, nuna tamakkerlugu suliniutit peqataatillugit periusissap nangillugu suliareqqinnissaa Naalakkersuisut pingaartillugu qilanaaraat.

Ilinniusiorfiup, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup ataaniittup, ilinniusianik digitalinggoraalluni suliaqarnerata ingerlaannarnissaa aamma qulakkeerneqartariaqarpoq.

Taamatullu ilinniusianik digitaliusunik atuneq ilinniartitaanerp sinneranut siammarterneqartariaqarpoq.

Inoqarfiit siammaseqisuni ilinniarsimasunillu ikkittunik sulisoqarfiusuni ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup periarfissaqarnera paasineqarpoq, kisianni ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup piviusunnortinnissaanut tamanut pilersaaruteqanngilaq

Anguniagaq pingaarneq 5.3	Nuna tamakkerlugu iliusissatut pilersaarutip piviusunnortinnerani misillitakkat pingaarutillit pigineqareersut amerlasuullu ilaatinneqassapput
Piviusunnortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.3.1	Meeqqat atuarfianni ungasissumit atuartitseriaaseqarnerup atorineqarnissaa pillugu isummerfissatut tunngavissiaq Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup inaarlugu suliarereerpaa
Piviusunnortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.3.2	Ungasissumit atuartitseriaaseqarnermut nuna tamakkerlugu pilersaarut naalakkersuinikkut akuerissutigineqarsimasooq pigineqarpoq (suliaqartullu ataqatigiissarneqarsimasooq)
Piviusunnortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.3.3	Ungasissumit atuartitseriaaseqarnermut nuna tamakkerlugu pilersaarut piviusunnortinneqareerpoq - ilaatigullu malittarisassanik allannguinermit kinguneqarluni

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Piviusunnortitsinermit uuttuutit takutitsisuni suliniutit taaneqartut piviusunnortinnissaat ilinniartit, suliaqartut naalakkersuisoqarfiillu qanimut suleqatigilluarneqarnissaannik pisariaqartitsissaaq. Pingaartumik immikkoortortami misillitakkat pitsaasut ilaatinneqarnissaat pingaaruteqarput.

5.5.4 Akisussaaffinnik suliassanillu aaqqissuussineq

Ilinniartitaanerup aaqqissuunneqarneranut aalajangiisinnanermut akisussaaffiup aamma suliassat pingaarnerit siammarlugit inissinneqarsimanerat ilisarnaataavoq, soorlu kommunalbestyrelsenut, ilinniarfeqarfinnut soorlu Ilimatusarfik aamma ilinniarnertuunngorniarfiit aamma qitiusumik ilinniarfinnut. Ilinniartitaanerup ilai amerlasuut Namminersorlutik Oqartussat aalajangiisinnaassuseqarnerata avataaniipput.

Naalackersuisut malugaat, pissutsit assigiinngitsut pillugit ilinniartitaanerup iluani aaqqissuussineq allangortariaqartoq. Taamaattumik ataani pineqartut tunngavissaqartitsisut:

- Meeqqat atuarfianni angusat apparitortut, ineriartornerullu taassuma paasineqarnissaa killeqartoq, taamaattumillu immikkoortumi nuna tamakkerlugu suliniuteqarnissaa pitsaanerpaangitsoq.
- Suliffeqarnerup katitigaanerata annertusineratigut ilinniartitaanermi tulluuttumik iliuseqartarnissaa kingunerisarpaa, tamatumalu qitiusumit nakkutilliinerup annertusarnissaa qitiusumillu ataqatigiissaarisooqarnissaa pisariaqartilerpaa.
- Immikkoortut akimorlugit suliniuteqarnissaa pingaaruteqarnerulerpoq, soorlu atuartunut/ilinniartunut immikkut pisariaqartitsisunut – taamatut ineriartornerit qitiusumit aqutsinissaaq ataqatigiissaarinissarlu pisariaqartilerpaa.

- Aningaasaqarnikkut qitiusumit aqutsinissaaq aamma ilinniartitaaneq tamarmiusoq akimorlugu annertunerusumik tulleriarisinnaaneq pisariaqatilerpaa, takuuk immikkoortoq 5.5.7.

Immikkoortoq 5.2-mi taaneqartut ilaatigut tunngavigalugit inatsimmik allanguinikkut inuussutissarsiutinik ilinniartitsinernik aqutsineq allangortinneqassasoq Naalackersuisut aalajangerpaat, qitiusumik ilinniarfinni siulersuisut katitigaanerata unitsinneqassaaq, ilinniarfeqarfillu ataaniittunngorlutik, Naalackersuisut ilitersuisinnaalernerisa avataaniilerlutik. Taamatut iliuseqarnikkut ilinniartitaanerup politikkikkut takorluukkat suliniutillu toqqaannartumik pisariinnerusumillu ataqatigiinnerulernissaannik kinguneqassaaq Naalackersuisut pisariaqartitsineq tunngavigalugit ilinniartitaanernik pilersaarusiortarnissap anguneqarnissaata piviusunngortinniarnani.

Ilinniartitaanerup pingaarnerusutigut aaqqissuuneqarnerata tunngatillugu Naalakkersuisut pilersaarutigat suliniutigissallugit:

- Meeqqat atuarfiannut soqutigisaqartut peqataatillugit suleqatigiit pilersinneqassapput, takkulu immikkoortup ataani aaqqissuussinermit akisussaaffinnillu agguaassinermit tunngasutigut naleqqussaasinnaaneq tigussaasunik isummerfissanik suliaqassapput. Aamma assigiinngitsunik suliaqartut peqatigiinnerisigut immikkoortumi nukimmik annertunerusumik sunniuteqartumillu pilersitsisinnaaneq ilanngunneqassaaq, soorlu angalanernut inerisaanernullu sulianut isumalluutitik atorluuaanikkut.
- Qitiusumik ilinniarfiit, Sulisitsisut, Nunatsinni Suliffeqarnermut Siunnersuisoqatigiit aamma naalakkersuisoqarfiit pineqartut peqataatillugit suleqatigiit pilersinneqassapput. Pikkorissaanermut piginnaangorsaanerumullu suliniutit aamma taakku aningaasalersorneqarnerat qanoq katersorneqarsinnaanersoq immikkoortumilu pisariaqartitsineq tunngavialugu pilersaarusiornikkut anguniagaq qanoq tapersorneqarsinnaanersoq isummerfissanik suliaqartutik siunnersuusiortfigissavaat, takuuk immikkoortoq 5.4.
- Nuna tamakkerlugu Ilinniartitaanermit Siunnersuisoqatigiinnik pilersitsineq - 2024-mi Nunatsinni Ilinniartitaanermit Siunnersuisoqatigiit, siunnersuisoqatigiit arlaannaanulluunniit pituttorsimangitsut, pilersinneqarnissaat - 2023-mut Aningaasanut Inatsit tunngavialugit pilersinneqassapput, ilinniartitaanerup ilinniartitaanerumullu oqallinnerup nukittorsarneqarnissaa pillugu Naalakkersuisunut siunnersuinissaq siunertaralugu. 2024-mi Aningaasanut Inatsimmit aningaasaliissutaapput 2 mio. kr., taassuma kingorna siunertamut ukiumut 1,5 mio. kr.-t aningaasaliissutigineqartassallutik.

Immikkoortup tamarmiisup aaqqissugaanera akisussaaffigineqarneralu immikkoortunut pisortallu ingerlataannut amerlasuunut agguaanneqarsimavoq

Anguniagaq pingaarneq 5.4	Sulisuqarnikkut aningaasaqarnikkullu isumalluutit immikkoortumut atornerqartut sunniuteqarnerulernissaat erseqqinnerusumillu akisussaaffinnik agguataarinissaq (1.3.1 assigaa)
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.4.1	Pineqartumi soqutigisaqartut peqataatillugit meeqqat atuarfianni aaqqissuussinerup akisussaaffiillu agguataarnerisa naleqqussarnissaannut isummerfissatut tunngavissiat suleqatigiissitap pilersinneqartup suliarissavai (nalunaarusiaq 2024-mi agguaanneqarpoq) (1.3.1 assigaa)
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.4.2	Nunatsinni Ilinniartitaanermit Siunnersuisoqatigiit pilersinneqareerput

Malittarinneqqinneq aamma iliuusissatut pilersaarutit

Periusissiami meeqqat atuarfiat pingaarnertut ukkatarineqarpoq. Akisussaaffimmik, ingerlatsinermit nakkutilliinermillu amerlasuut suliaqarnerat ilaatigullu immikkoortup amerlasuunik katitigaanera immikkoortumi unammilligassat pingaarnersaraat. Suleqatigiit, qulaani taaneqartut, siunnessami aaqqissuussinissamat inassuteqaataat annertuumik pingaaruteqarumaarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

5.5.5 Pilersaarusionermi, ingerlatsinermi sunniutinillu uuttuinermi paasissutissanik inerisaaneq

Ilinniartitaanermi suliffeqarfiit assigiinngitsorpassuupput. Suliaqartunut assigiinngitsunut ataanniipput, soorlu Namminersorlutik Oqartussanut, kommuninut, siulersuisunut il.il. Suliffeqarfiillu angissutsimikkut, ilisimasaqarnermikkut, aningaasaqarnikkut pilersittakkamikkullu assigiinngisitaartorujussuupput.

Taamaattumik ilinniartitaanerpup immikkoortortaqaarfianik ersarissaanissaq, amerlasuunik katitigaammat, suliassaavoq imaannaanngitsoq. Ingerlaavartumik ataatsimut isiginninnerup, paasissutissat tulluurtut aamma aqutsinermik siunertaqarluni taakkuninga atuinissap qulakkeerneqarnissaanut aamma tamanna atuuppoq. Aamma inerisaanikkut suliniutit sunniutaasa uuttorneqarnissaat misilittakkat naapertorlugit ajornartorsiutaasarpooq, kiisalu inoqarfinni aamma qitiusumi politikkikkut allaffissornikkullu anguniakkat anguneqarnissaannut akornutaasut erseqqissarneqarnissaat aamma ajornartorsiutaasarluni.

Tamatumunnga atatillugu paasissutissat katersorneqarsimasut sapinngisamik piaarnerpaamik ingerlateqqinneqartarnissaat pingaaruteqarpoq, aamma uuttuutit takutitsisut pingaarnersuikkanut inissinneqassapput, taamaalillugit angusat sulinermi iluaqutaasinnaaqqullugit. Taakkulu ilinniarfiit namminneq angusanik inerisakkaminnut angusassiorlutik atuinissaannik periarfissaqalersissavaat.

Paasissutissanik katersisinnaaneq aamma ilinniartitaaneq akimorlugu taakkuninnga annertunerusumik atuisinnaaneq Naalakkersuisut qulakkeerusuppaat.

Meeqqat atuarfiannut paasissutissat pillugit Naalakkersuisut nalunaarusiaanni Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi tulleriisillugit tunngaviit arlallit siunissami meeqqat atuarfianni paasissutissanik katersinissamut tunngasut allassimapput, taakku periusissiami matumani tunngaviliisuupput:

- Sapinngisamik paasissutissat annertunerpaat siunissami ingerlatsinermik aqqissuussinernit aaneqartassapput, immikkut nalunaaruteqartarluni sulinerit aqutiginagit, siunissami qaninnerusumi (assersuutigalugu inatsisinik allannguisinnaanerit apeqqutaatinnagit), siunissamilu ungasinnerusumi (assersuutigalugu inatsisitigut pisariaqartumik allannguinerit apeqqutaatillugit).
- “Piviusumiit paasissutissaaneruset” pissarsiarinerisigut sunniiveqatigiinnerit pilersinnissaat isiginiarneqassaaq, soqutigisaqatigiit assigiinngitsut “piviusunik” iluaquteqalersinnaallutik, peqatigisaanillu “ingerlataqarfinnik nakkutilliinissamut” paasissutissat tunngaviusut naleqquttut suliarineqarlutik”.
- Cpr-imik ilaqartut paasissutissat pissarsiarineri Naatsorsueqqissaartarfik suleqatigalugu immikkut sammineqartussat.
- Apeqqutitut taakkununga atatillugu inatsisinik atuuttunik naliliineq – assersuutigalugu aalajangersakkat naapertuukkunnaartut aamma peerneqartussat inassutigineqartariaqartut kiisalu aalajangersakkat maqaasineqarsinnaasut, tassunga ilanngullugu nalunaarutitigut.

Qulaani allassimasut aallaavigalugit meeqqat atuarfinni ineriartorneq tamaat ilisimasaqarfigilerumallugu paasissutissanik katersinissaq Naalakkersuisut pingaartippaat. Atuarfiannit maannakkut oktoberimi nalunaarutit naleqqussarnerisigut digitalinngorsarnerisigullu tamanna pisinnaavoq. Siunissami sulinermi ilanngunneqartussat Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi allaaserineqarput.

Inunnut ataasiakkaannut paasissutissat mianeralugit taakkuninngalu suliaqartut soorlu Naatsorsueqqissaartarfik, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik aamma kommunit peqatigalugit suliarineqassapput.

Digitalingorsaaneq, assigiissaaneq aamma ingerlatitseqqiineq

Tunnngaviit qulaani taaneqartut ilinniartitaanermi immikkoortunut allanut aamma siunnerfiliisinaapput.

Ilinniartitaanermi paasissutissanik katersinermut tunngatillugu digitalingorsaaneq periarfissanik annertunerulersitsisinnaaqaaq. Pisariillisaanermik, paasissutissanik pitsaanerulersitsinermik aamma sukkanerusementik paasissutissiisarnermik kinguneqarsinnaavoq.

Qulaani allasimasut tunngavigalugit pisariaqartunik paasissutissanik katersinissaq Naalakkersuisut pingaartippaat, ilinniartitaanerup sinnerani ineriartornermut ilisimaneqartussat pilersikkusullugit. Taamaattumik pisariaqartitsineq paasiniarlugu, maannakkut paasissutissaateqarfii nalilerniarlugit atortutigullu tapersorsorniarlugit kiisalu siunissamut innersuussuteqarnissaq tunaartaralugu pilersaarussiaq piviusunngortinneqassaaq.

Ilinniartitaanermut paasissutissat ilarpassui Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaaniipput, www-stat.gl. Ilaat Kisitsisaataasivik-miillutik kisitsisit atorlugit nassuiaasiornernut aalajangersimasumik saqqummertartunut immikkoortunullu pineqartunut innersuussinerullutik.

Ukiumoortumik nalunaarusiami *"Ilinniartitsinermut Pilersaarut II"-mi* Naalakkersuisut paasissutissiisarput, taannalu Inatsisartunut, EU-mut tamanullu ammasumik ilisimatitsissutigineqartarluni. Ilinniartaanermut immikkut soqutigisaqartut ilinniartitaanermi ineriartornermut malinnaanissaminnut periarfissinneqartarnissaat pingaartuuvoq. Anguniakkat anguneqarnissaannut aamma ilaatigut suliniutinik naleqqussaanissamut ammasuunissaq aamma pingaartuuvoq. Ilinniartitaanerup immikkoortuini tamani pitsaasunik aalajangiinissanut pitsaanik tunngavissaqarnissaq anguniagaavoq. Taamaattumik ingerlatitseqqiineramik suliaqarneq ingerlaavartumik annertusarneqassaaq.

Naalagaaffiup ilinniartitaanerit arlaqartut ingerlatarei, soorlu politiiingorniarneq aamma paarnaarussanik paarsisunngorniarneq. Taakkununga paasissutissat, paasissutissat allat assigalugit, aaneqarsinnaanngortinneqarnissaat anguniarneqassaaq ilinniartitaanermut suliniutinut paasissutissat tamakkiisut pigineqarsinnaaqqullugit.

Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnikkut attassiinnarnissamut naatsorsueriaasiani ilinniartitaanermi siunissamut paasissutissiisarnissaq ilaavoq. Tassani naatsorsueriaatsimiippoq maanna tikillugu ilinniartitaanermi pissusilersuutaasartut, aamma inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik siunissamut naatsorsueriaaseq Naatsorsueqqissaartarfimmit aserfallatsaaliorneqartoq. Inuiaqatigiit ilinniartitaanikkut qaffasissusiaa ineriartorneranik allaatiginninnermi naatsorsueriaaseq suliffeqarnerup ilinniartitaanerullu pilersaarusioneranut pingaaruteqarpoq. Attassiinnarnissamut naatsorsueriaatsip ilanngunneratigut siunissamut paasissutissiisarnissamut naatsorsueriaatsip aamma ersersissinnaavai aningaasaqarnermut sunniutaasussat ineriartornerup inuiaqatigiinnut nassatarisassai. Naatsorsueriaaseq siunissami ilinniartitaanermi pissusilersuutitigut allannguutit naatsorsuutigineqartut sunniutaannik naliliinermut aamma atorineqarsinnaavoq soorlu periusissiap piviusunngortinneqarnerata nassatarisaanik.

Paasissutissat assaat atorlugit suliaqarnikkut pilersinneqartartut amerlavallaaqaat	
Anguniagaq pingaarneq 5.5	Paasissutissanik aallerneq pitsanngorsarneqassaaq imminillu ingerlasinnaanngornissaa annertusarneqassalluni
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.5.1	Oktoberimi nalunaarutigineqartartut nalilerneqareerput, naatsorsueriaaseq naleqqussarneqareerpoq taassumalu imarisaa meeqqat atuarfiini tamani piviusunngortinneqareerluni
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.5.2	Naliliineq naammassereerpoq qulaajarlugit pisariaqartitsinerit, maannakkut paasissutissiisartut atortunullu tapersiissutissat nalilerneqarlutik, allannguutissallu pisariaqartut piviusunngortinneqareerlutik
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.5.3	Ilinniartunut nunatsinneersunut naalagaaffiup nunatsinni ilinniartitaanerini ilinniartuusunut paasissutissat allatulli iluseqarlutik aaneqarsinnaanngoreerput
Piviusunngortitsinermi uuttuut takutitsisoq 5.5.4	Namminersorlutik Oqartussat, Naatsorsueqqissaartarfiup, Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit Dream-illu suleqatigiillutik ilinniartitaanerimi siunissamut naatsorsueriaaseq nutarsarpaat

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Piviusunngortitsinermi uuttuutini takutitsisuni suliniutit piviusunngortinneranni ilinniarfinnik pineqartunik, suliaqartunik naalackersuisoqarfinnillu pineqartunik qanittumik suleqateqarnissaaq pisariaqarpoq. Illuatungeriit pingaarnersuineq pillugu isumaqatigiinnissaat pingaaruteqarpoq, paasissutissat sorliit ilaatinneqassanersut. Kiisalu sulineq periusissiaq immikkoortumut tunngaviinik tunngaveqassaaq.

5.5.6 Ilinniartitaanerimi immikkoortut akimorlugit naliliinerup ileqquliuunneqarnissaaq siaruarternissaq

Periusissiami arlalinni allaaserineqartut ilinniartitsinermit periusissiami akimorlugu pingaarnertut anguniagaavoq ilinniakkani pitsaassuseq ajunngitsoq aamma ilinniarfinni atugarissaarneq qulakkeerneqassasoq. Tamatuma tulleriiaarluakkamik suliarinissaa qulakkeerniarlugu ilinniartitaanerimi immikkoortut akimorlugit naliliinermik ileqqoqalernissaaq aamma ilinniartitaanerimi immikkoortuni pingaartuni sunniutinik uuttuisarnissaaq Naalackersuisut kissaatigaat. Taassuma ilutigisaanik ingerlalluurtut aamma ukkatarineqassapput, taakkulu tamanut isumassarsiorfissaassallutik, tamatumunnga immikkoortoq 5.3.1 takuuk.

Ilinniartitaanerimi uppersaatinik tunngaveqarluni suleriaaseqarnerup suli siumukarneq aamma immikkoortumi pingaarnersuinerimi aalajangiinissamut patajaatsunik tunngavissaqarneq tapersissavaa. Naliliinerup aamma paasissutissanik pitsaannerusumik katersinerup aamma oktoberimi nalunaarutinut atatillugu paasissutissanik suliaqqqinnermi assigiinngitsut suliat nukittorsaanerisigut sunniutigisassat annertusarneqarsinnaapput meeqqat atuarfianni pitsassutsip inerisarneqarnissaanut atatillugu. Pitsaassutsimik suliaqarnermi ataavartumik qitiusumik aamma inoqarfinni ataasiakkaani oqaloqatigiittarnermik tunngaveqassaaq.

Tamatuminnga suliaqarneq immikkoortumi 5.5.5-imi pilersaarusionermit, ingerlatsinermit aamma sunniutinik uuttuinermit paasissutissanik inerisaanermit suliniutinut taaneqartunut ataqatigiissaarneqassaaq.

Pitsaassusermik suliaqarnermut ilaatillugu Naalakkersuisut aamma nalileeriaatsit meeqqat atuarfiannilu periaatsit naliliiffigissavaat. Ilanngunneqassappullu ingerlaavartumik naliliineq, uppersaarsiineq, alloriarfiit aamma inaarutaasumik naliliinerit.

Ilinniartitaanermit pitsaassusermut atugarissaarnermullu killiffinni assigiinngitsuni ilisimasat annikippallaarput	
Anguniagaq pingaarneq 5.6	Ilinniartitaanermit killiffinni pineqartuni nalileeriaatsit tulluurtut piviusunngortinneqarnissaat
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.1	Qaffasinnerusumik ilinniartitaanermit pitsaassusermik qulakkeerinnineq nalunaarusiornikkut malittarisassiuunneqarpoq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.2	Pitsaassusermik akuersissuteqarneq ilisimatusarfiup inerisarlugulu piviusunngortippaa
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.3	Meeqqat atuarfianni, ilinniarnertuunngorniarfinni inuussutissarsiutinillu ilinniartitsinermit nalileeriaatsit atuutilersussat isummerfigineqareerput
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.4	Nalileeriaatsit ineriartortinneqareerlutik atorineqareerput - tamanillu takuneqarsinnaanngortinneqarlutik
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.6.5	Meeqqat atuarfianni nalileeriaatsit aamma periaatsit nalilerneqareerput. Taakkulu tunngavigalugit allannguutissat piviusunngortinneqareerput
Anguniagaq pingaarneq 5.7	Immikkoortumi atugarissaarneq pillugu tamakkerlugu isiginninnermik pilersitsinissaq - atugarissaarnermillu annertusaaneq
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.7.1	Meeqqat atuarfiat ukkataralugu atugarissaarnermut uuttuutinik inerisaaneq, taakkunanilu ilaassaapput meeqqat atugarissaarnerat soorlu timikkut peqqinnerat, tarnikkut peqqinnerat, eqqarsariartaatsimikkut peqqinnerat, inooqataanikkut peqataanerat aamma ilinniarnissamut kajumissuseqarnerat
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.7.2	Atugarissaarneq - paasissutissanik katersuinermit qarasaasiani sakkussaq inerisarneqarpoq (suliaq siulleq) maannakkullu nunatsinni atuarfinni misiliutigineqarluni kommunit suleqatigalugit

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Soorlu periusissiami arlalitsigut saqqummersinneqartoq ilinniartitaanermit atugarissaarneq pingaaruteqarlunnarpoq atuartitsinermit ilikkarniarnermilu avatangiisit pitsaasut pilersinniarneranni. Immikkoortumi ilisimasat amerlanerusut ingerlaavartumik katersorneqassapput, atugarissaarnerlu annertusarniarlugu iliuuseqartoqassalluni. Taamatullu ilinniartitaanermit tamarmi pitsaassutisimik qulakkeerinninnissamik sulineq qulakkeerniarlugu sulisoqassaaq.

5.5.7 Aningaasaqarnerup suliniutillu ataqatigiinnerat

Ilinniartitaanermi neqeroorutit tamarmik aningaasartuuteqarfiusarput, soorlu pilersitsinermut ingerlatsinernullu aningaasartuutit. Ilisimasaqarfinni qaffasissutsimikkut ataannarsinnaassuseq qulakkeerniaraanni ingerlatsinernullu aningaasartuutit naleqquttuutinniaraanni ilinniarfiit ilinniartitsinermi avatangiisiisa annertussusiat naammaginaruusariaqarpoq.

Ataani tabelimi Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ilinniartitaanermut aningaasartuutit katillugit takutinneqarput, 2022-mi aningaasartuutigineqartut nalunaarsorlugit.

Tabel 4: 2022-mi pisortat ilinniartitaanermut aningaasartuutaannut nalunaarsuut

Aningaasartuuteqarfiit	Kommunit	Namm. Oqart.	Katillugit (mio.kr.)
Meeqqat atuarfiat assigisaalu	873	39	
Inuusuttuaqqat ilinniarfiisut qaffasissuseqartut	120	622	742
Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit	0	200	200
Qaffasinnerusumik ilinniartitaanerit	3	40	42
Ilinniartitsineq il.il.	22	223	245
Katillugit	1.016	1.124	2.140

Kommunini aningaartuutigineqartartut tassaapput kommunini meeqqat atuarfii, inuusuttunik ilinniartitsinerit, ilinniartunut inissiat atuartunullu angerlarsimaffiit aamma ilinniarnermi tapisiat. Kommunit 2022-mi 1.016 mio.kr.-t ilinniartitaanermut aningaasartuutigaat, taakkulu kommunit aningaasartuutaasa katinnerisa 16,4 %-eraat.

2022-mi Namminersorlutik Oqartussat 1.124 mio. kr.-t ilinniartitaanermut aningaasartuutigaat, taakkulu Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutaasa katinnerisa 14,8 %-eraat.

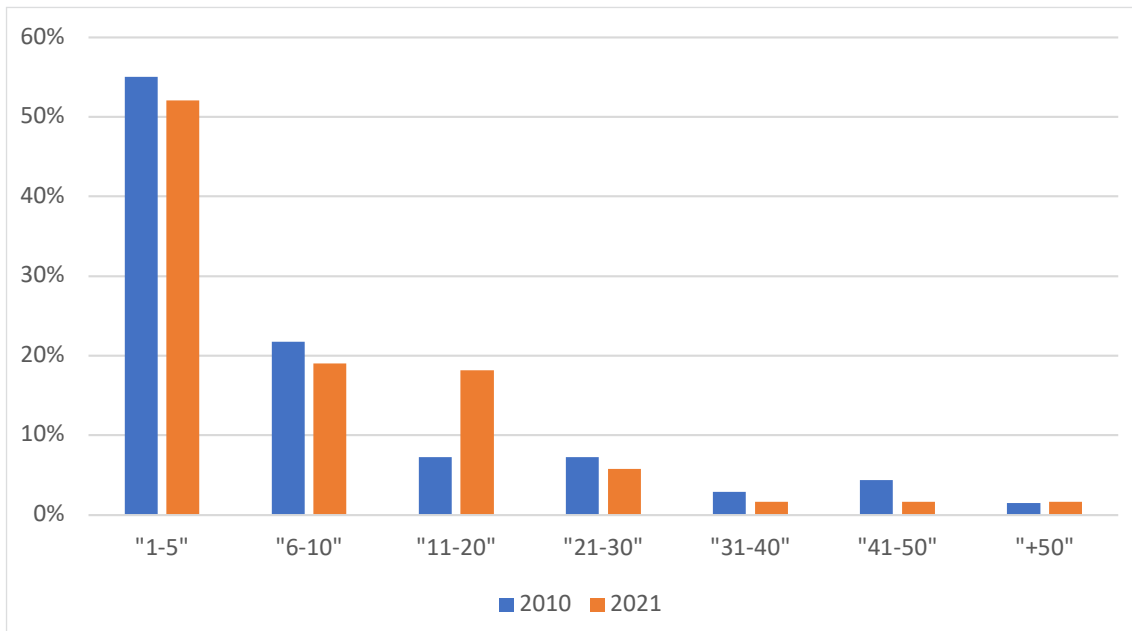
Pisortanit katillugit aningaasartuutaasartunut annertunernut ilaapput, taamaattumik aningaasat atorneqartut anguniakkat anguniarnerinut sunniteqarnerisut ukkatarineqartariaqarpoq.

Periusissiami taaneqartareersutut meeqqat atuarfiata ilisarnaatigaa atuarfiit angissutsimikkut assigiinngissuteqarnerujussuat, soorlu atuartoqassutsimikkut taassumalu kingunerisaanik atuaqatigiit agguaqatigiissillugu atuartoqassutsimikkut aamma ilinniartitsisunik ilinniarisimasunik atorfinitsitsinnaassutsimikkut.

Tamanna meeqqat atuarfiata kingornatigut ilinniartitaanerni aamma atuuppoq, soorlu ilinniarnertuunngorniarnermi aamma Tunngaviusumik Inuusutissarsiornermut Ilinniakkani (TNI) ilinniaqatigiinni ilinniartut amerlasarput. Akerlianik inuusutissarsiutinik ilinniartitsinerit ilaqarput ilinniaqatigiinni ilinniartunik amerlanngitsunik ilinniartoqartartunik, pingaartumik ilinniakkap naammassiartulernerani ukiumi kingullermi.

Pingaartumik ukiuni kingulliunerusuni nunatsinni ilinniartitaanerit neqeroorutigineqartartut amerleriarsimapput. Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmeersut kisitsisit takutippaat ilinniartitaanerit neqeroorutigineqartartut 2010-mi 69-init 2021-mi 119-inut amerleriarsimasut. 2014-imi ilinniarnertuunngorniarnermik iluarsaaqqinnerup kingunerisaanik sammiviit amerlineqarnerannik ilaatigut amerleriarnertit tunngaveqarput. 2010-mi ilinniarnertuunngorniarnermi sammiviit assigiinngitsut sisamaannaapput, 2021-mili sammiviit 27-nut amerlineqarsimallutik.

Takusassiaq 23: Nunatsinni ilinniakkat 2010-mi aamma 2020-mi naammassineqarsimasut agguataarnerat immikkoortuni ilinniartoqassusermut immikkoortillugit

Najoqqutarisaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, 2023

Takusassiami 23-mi ersersinneqarpoq ukiumut inuit arfinillit ataallugit amerlassuseqartuni, tassa ilinniakkat nunatsinni neqeroorutigineqartut affaanik amerlanerusuni, ilinniartut ilinniartinneqartartut. Aamma 2020-mi ilinniakkat neqeroorutigineqartut 75 %-ii sinnerlugit 11-t ataallugit ilinniartoqarsimapput. Assinganik 2021-mi procentingortitsinermi 86 %-i inernerineqarpoq.

Takusassiaq 7-imi meeqqat atuarfianni atuartunik immikkoortitsineq aamma takusassiaq 23-mi immikkoortitsineq assigiissuteqarput. Meeqqat atuarfiata sananeqaataa nunatsinni najugaqariaatsimik aallaaveqarpoq, taannalu malillugu ilinniartitaaneq

aaqqissuunneqartariaqarluni. Ilinniartitaanerup sinnerani nunatsinni ilinniartitaanernik pilersitsinissamut politikkikkut aalajangiinerit ilaatigut tunngaviliisarput. Ilinniartut amerlassusiat qaffassimangilaq taamaattumik ilinniaqatigiinni ilinniartut ikittunnguusarput. Ilikkagassatigut avatangiisit qajannaatsut qulakkeerniarneranni aamma ingerlatat mikisut pinngitsoorniarnanni ilinniartitaanermilu ingerlatanut ataasiakkaanut aningaasartuutit amerliartorneranni tamakku unammilligassaapput.

Tamakku sananeqarnermut tunngasunik isumaliutinik imaattunik pilersitsipput:

- Ilinniakkat eqqortut neqeroorutigineqarpat
  - pisariaqartinneqartut piumaneqartunut, aningaasartuutitut piginnaassusermullu sanillunneqarpat?
  - Imaluunniit ilinniakkat sorliit ilaat ilinniakkalluunniit tamarmiusut nunatta avataani ilinniarneqartassanersut pitsaanerusermullu isummerfigineqartassappat. Ilinniakkanut ilinniartukitsunut pilersaarusernermi nunatsinni immikkut pissutsinik qajassuussisariaqanngitsunut tunngatillugu taamatut apeqquteqarnissaq tulluarnerpaavoq.
- Ilinniakkat ilinniarfiillu sammivii akimorlugit ilinniartitseqatigiinneq annertunerusermullu periarfissaava?
  - Nunat akornanni ilinniartitaanernik pilersitsinissaq tulluarpa, tassami pingaartumik nunat mikisut nunanut allanut isumaqatigiissusernermullu iluaquserneqarsinnaammata mikinngitsunik, soorlu pitsaassutsip qaffanneqarnissaa pillugu ilinniarfinnik akuerisaasunik suleqatigiinnikkut, aamma angissusermik aningaasaqarnermillu eqqarsarnek tunngavigalugu, aamma takuuk immikkoortoq 5.3.1.
- Pilersitat aamma aningaasartuutit ataqatigiissinneqarnissaannut ilinniarfinnut kajumissaatissaqarpat?
  - Qitiusumik ilinniarfinnut taxameterinut aqqissuussineq atuuttoq ullutsinnut naleqquttua imaluunniit taxameterinut aqqissuussineq ilinniartaanernut allanut aamma atuutilersinneqartariaqarpat?

Public Expenditure Review (PER), ilinniartitaanermut aningaasanik atuinermut tunngatillugu aningaasaqarnermik misissueqqissaarnermut sinaakkutissat Naalakkersuisut EU suleqatigalugu pilersissavaat. Siunertamut aningaasat atornerqartartut annertunerusermullu sunniuteqarsinnaanersut qulaajarnermi pingaarnertut siunertaassaaq. Taaneqartut sananeqarnermut tunngasut saniatigut misissueqqissaarnermi qulaajarneqassaaq

ukiuni arlaqartuni pikkorissartitsinerne aamma ilinniaqqittarnermi aningaasaliissutinik sooq atuinikinnerusermullu sammisaqarnissamik siunnerfik 2-mi aamma 4-mi pisariaqartitsisoqaraluartoq, misissueqqissaarnerup misissorsinnaavaa piffissamut siviuserusermullu inerisaanissamut isumaqatigiissutit aningaasaqarnikkut sammisanik pilersaarusernermullu pitsaanerusermullu illuatungeriinnullu iluaqutaasumik sunniuteqarsinnaanersut.

Ilinniartitaanerit nunatta avataani ullumikkut ingerlanneqartartut amerlanersaat Danmarkimi neqeroorutigineqartarpat.

Tamanna arlalinnik peqquteqarpoq:

- Oqaluttuarisaanikkut attaveqarnek, kiisalu nunatsinneersut ilinniartut Danmarkip naalagaaffiani innuttaassuseqarnertik naapertorlugu Danmarkimi ilinniarfinni ilinniarsinnaatitaapput.
  - Ilinniartuq nunatsinneersuq Danmarkimi ilinniarfinni ilinniartunngorsinnaavoq nunatsinneersunut piumasaqaatit immikkut ittut naapertorlugit, taanna iluaqutigalugu Danmarkimi qaffasinnerusermullu ilinniartaanernut piumasaqaatit malinneqassanngillat piumasaqaatit allat naammassisinnaagunikkut.
- Oqaatsit, qallunaat oqaasii ukiorpasuarne nunatsinni allamiut oqaaseraat siulliit, taamaattumik amerlasuut Danmarkimi ilinniagaqarnissamut periarfissat iluaqutiginnaasimavaat.

- Inunnut ataasiakkaanut inuiaqatigiinnullu aningaasaqarnikkut kajumissaatit.
  - Danmarkimi ilinniagaqarnersiutit nunatsinnut naleqqiullugit qaffasinnerupput, ilinniartullu nunatsinneersut Danmarkimi ilinniagaqarnersiutinut (SU) ikaarsaartarput, kisianni nunatsinni ilinniagaqarnersiutini immikkut tapisiat pigiinnartarlugit.
  - Aamma Nunat Avannarliit akornanni isumaqatigiissut, Nunani Avannarlerni innuttaasut Nunani Avannarlerni allani qaffasinnersumik ilinniartitaaneri ilinniarsinnaatitaapput ilinniarnermut akiliuteqaqqaaratik (tuition fee). Aaqqissuussani atuuttuni Namminersorlutik Oqartussat ukunatigut iluaqutissinneqarput:
    - Nunatsinni ilinniakkamik ingerlatsinermut aningaasartuuteqanngilaq
    - Ilinniarnermut akiliuteqarneq ajorpoq
    - Ilinniagaqarnersiutinut aningaasartuuteqanngilaq.
- Ilinniartut nunatsinneersut Nunani Avannarlerni ilinniartuusut immikkut iluaqutissaqarput universitetimi ilinniarnerminnut allagartaartamik Nunani Avannarlerni ilinniakkap pitsaassusaanik akuersissuteqartarneq naapertorlugu akuerisaasunik, taakkulu nunat assigiinngitsut akoranni pitsaassutsimikkut aamma akuerisaapput.

Inuiaqatigiit ineriarnersa kingunerisaannik suliffeqarnermi immikkut piginnaassuseqar-nissamik piumasaqaatit saqqummertarput, takuuk siunnerfik 2 aamma 4. Tamatuma kingunerisarpaa ilinniartitaanerit suliffeqarnermi piumaneqartut nunatsinniinaq isumagineqarsinnaannginnerat maannakkut imaluunniit ungasinnerusoq isigalugu. Ilinniartitaanernut ilinniarninnullu ingerlareersunut pingaaruteqarpoq ilinniartitaanerit neqeroorutigineqartut ajornanngitsumik piaartumillu pisariaqartinneqartunut naleqqussarneqarsinnaanissaat, aamma takukkit piviusunnngortitsinermi uuttuutit takutitsisut 2.2.7-imi. Taanna ilutigalugu pingaaruteqarpoq ilinniartitaanernik akuersissuteqarneq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut atassusernagu tamanut periarfissanngortinneqannginnissaa, tamatumani qajannaatsunik ilinniarnermi avatangiisinik aamma ingerlatsinermut aningaasartuutinik tulluarnik pilersitsisinnaaneq isiginiarneqartassaaq.

Kalaallit ilinniartut amerlasuut nunatta avataani ilinniagaqartarnerat piffissami sivisuumi suli ingerlajuarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ilinniartitaanermi nunanut allanut ammasuunerup, pingaartumillu maannakkut Danmarkimi ilinniartitaanernut, erseqqissarpaa nunatsinni ilinniartitaanerup ilaani pisariaqartoq ilinniartut ilisimasatigut oqaatsitigullu piginnaasaqalernissaannik siunertaqarnissaa, nunatta avataani ilinniaqataasinnaanngornissaaq anguniarlugu.

Ilinniarfitsigut ilinniartunullu inissiatigut sanaartugassanik immikkoortumi anguniagassanik pilersaarusionerq

Periusissiami taaneqartareersutut pisariaqartitsineq tunngavigalugu ilinniartitaanermi pilersaarusionerqassaaq ilinniarfiliornernut ilinniartullu inissiaannik sanaartornissamut immikkoortumut pilersaarusionerqut. Pilersaarutit ilinniartitaanermi pissusilersuutitut naleqqussagaassapput, aamma periusissiap piviusunnngortinneqarnerata kingunerisaanik allannguutaajumaartussat aallaavigineqassapput. Inuiaqatigiillu kisitsisitigut ineriartornerat naalaarneqassaaq. Immikkoortumut pilersaarutini ilinniartitaanermut politikikkut anguniakkat tunngaviussapput, aamma pilersaarutit piviusunnngortinneqarnerata aningaasaqarnikkut kingunerisassai oqimaalutarneqassallutik.

Tullinnguullugu pingaarnersuinermik imaqartoq ilinniartitaanermi immikkoortut akimorlugit ataqatigiissaakkamik pilersaarut Naalakkersuisut saqqummiutissavaat. Illuutit pigineqartut (ilinniartitsiffissat), ilinniartunut inissiat, meeqqanik paaqqinniffiit amigaataasut ilanngunneqassapput – "ilinniartitaanermi pissusilersornissaq" amerlanerusut ilinniagaqalernissaannik" periusissiami allaatigineqartoq illutatigut avatangiisit naleqqussarneqarnissaannik pisariaqartitsisoq aamma ilanngunneqassaaq.

Ilinniagaqarnersiuteqarnermut malittarisassat aamma ilinniartut inissiaannut akigitinneqartunut annertussusiineq

Amerlanerusut naligiillutik ilinniartitaanermut periarfissinneqarnissat anguniarlugu inuiaqatigiit ilinniartup ilinniagarsiteqarnissaa periarfissannngortippaat. Ilinniagaqarniutit assigiinngitsunik katitigaapput, soorlu ilinniagaqarnersiutinik (stipendier), taarsigassarsianik, meeqqanut tapisianik aamma akililunneqarluni angalanernik. Ilinniagaqarnersiutit tamarmiusut pisortanit ikiorsiissutitut aamma ilinniarsimannngitsutut isertitanut naleqqiullugit pilerinartuujaannarnissaat pingaaruteqarpoq.

Taamaattumik ilinniagaqarnersiutinut tamarmiusunut malittarisassat taakkulu sunniutaasa naliliiffigineqarnissaat Naalakkersuisut isumaginiarpaat. Anguniarneqarluni ilinniagaqalernissaq

naammassisaqarnissarlu ilinniagaqarnersiutit qaffasissusaannut ilinniagaqarnersiuteqariaatsimullu naleqqiullugit. Aamma isertitanut allanut siuliani taaneqartunut naleqqiullugit. Tamakku tunngavigalugit ilinniagaqarnersiutit pillugit inatsimmut allannguutissat saqqummiunneqarsinnaassapput.

Ajornartorsiut ilisimaneqarpoq ilinniartut inissiaannik attartornermi akiliutinut tunngatillugu tulluutinnngitsunik pilerinartunik maannakkut ilinniagaqarnersiutit aalajangersagaqartut. Inissianut attartornermi akiliutit appasissumut inissinneqarnikuupput, taakkumi ilinniagaqarnersiutinut (stipendier) naleqqussagaagamik, isertitanulli naleqqiullugit malittarisassaqartinneqaratik. Ineqartumut 18-inik ukioqalereersimasumut akiliut 850 kr.-uvoq. Tamatuma kingunerisaanik aappariit, ataaseq ilinniartuusoq aappaasorlu suliffeqartoq, aningaasatigut ilinniartut inissiaanniiginnarnissaminnut iluaqusingaatsiarneqarput ineqarnermummi akiliutigisaramikku qaammammut 1.700 kr.

Pingaartumik Nuummi, siornatigut taaneqartutut ilinniartunut inissianik amigaateqarfiusumi amigaateqarnermik pilersitseqataasarpog, ilinniarusuttullu allat ilinniakkamik allartitsisinnaanerannik pinngitsoortitsisarluni.

Taamaattumik Naalakkersuisut ilinniagaqarnersiutit pillugit inatsimmit ingerlaavartumik naliliinerup saniatigut ilinniartut inissiaannut akiliutinut inissianilu attartortittakkani ineqarnermut tapiissutit ilanngullugit ataqatigiissumik iluarsaaqqinniarput. Misissorneqassaaq inissiamut akiliutip akinut piviusunut naleqqussarneqarsinnaanera. Aamma inissiani attartortittakkani ineqarnermut tapiissutit isertitakitsunut imaluunniit ilinniarnersiutinik (stipendier) taamaallaat isertitaqartunut pigiinnarneqarnissaat periarfissaassaaq.

Sanaartugassanut ingerlatsinermullu aningaasartuutit atuneq ataqatigiisumik pilersaarusiugaanngilaq. Tamatum kingunerisaanik ilaatigut ilinniaqatigut amerlanngitsut ingerlanneqarnissaannut aningaasat amerlavallaartut atornerqartarput, isummerfiginagu aningaasat ilinniartitaanerup iluani pitsaannerusumik qanoq atornerqarsinnaanersut.	
Anguniagaq pingaarneq 5.8	Isumalluutit nuussinissamut periaasissaq pilersinneqassaaq, sulisutigut aningaasatigullu isumalluutit pitsaanerpaamik iluaqteqarnissaq tunaartaralugu.
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.1	EU suleqatigalugu Public Expenditure Review (PER)-imut sinaakkutissat pilersaarusiorneqassapput politikkikkullu akuerineqarsimasut suliniutit piviusunngortinneqarlutik
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.2	Qitiusumik Ilinniarfinni taxameterimik atuneq naliliiffiqeqareerpoq, allannguutissallu atortussanngortinneqareerlutik – aamma ilinniartitaanerup sinneranut
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.3	Ilinniartitaanermit tamarmut sanaartugassat pilersaarutit suliarineqareerput – ilinniartut inissiaat aamma atuartut angerlarsimaffii ilanngunneqarput, 2.2.1-imut 2.2.2-mullu tulluupput
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.4	Ilinniagaqarnersiutit pillugit inatsit taassuma sunniutai naliliiffiqeqareerput allannguutaasinnaasullu malittarisassanut ilanngunneqarlutik
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.5	Ilinniartut inissiaannut akiliut akinut piviusunut naleqqussarneqarput, isertitanullu tunngatinneqalerlutik, ilinniartullu inissiaanni najugaqartut inissiani attartortittakkani ineqarnermut tapiissutinik qinnuteqarsinnaanngorput
Piviusunngortitsinermit uuttuut takutitsisoq 5.8.6	Ilinniartitaanermit ilinniartunullu inissianik sanaartugassanut avataanit aningaasaleeqataasinnaaneq pillugu pilersaarusiortoqareerpoq periusissiami anguniakkat angulertorumallugit
Inuussutissarsiutaasinnaasumik ilinniarlutik aallartittunit amerlanngitsuinnaat ilinniagartik naammassisarpaat	
Anguniagaq pingaarneq 5.9	Ilinniarlutik aallartittut amerlanerusut inuussuttuaqqanut ilinniartitaaneq naammassisalerpaat
Uuttuut takutitsisoq 5.9.1	Ilinniarnertuunngorniarnermi piffissarititaasoq naapertorlugu naammassisut procentinngorlugit arnanut angutinullu aamma ukiunut immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 5.9.2	Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit piffissarititaasoq naapertorlugu naammassisut procentinngorlugit arnanut angutinullu aamma ukiunut immikkoortillugit
Uuttuut takutitsisoq 5.9.3	Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinermit aamma ilinniarnertuunngorniarnermi aallartinneqarlugit ukiut tallimat iluini naammassisut procentinngorlugit

Malittarinneqqinneq aamma iliusissatut pilersaarutit

Ilinniartitaanermit aningaasaliissutit annertunerusumik sunniuteqartarnissaannik ukkataqarnerulernissaq Naalakkersuisut pingaartippat. Taamaattumik aningaasaqarnikkut pilersaarusiornermi isertuunnginnissaq periusissiami taorneqartuni suleriaasissani ilaatigut saqqummiunneqarpoq.

6 Periusissiap piviusunngortinneqarnissaa nakkutigineqarnissaalu

Ilinniartitsinermtut periusissiaq nutaaq ilinniartitaanermtut 2030 tikillugu takorluukkanik oqaasertaqarpoq, aamma politikkikkut anguniakkat taakkulu kingunerisaannik pingaarnersiunerit piffissami pineqartumi allaaserineqarlutik.

Ilinniartitsinermtut periusissiaq nunatsinni ilinniartitsinermtut pilersaarummik ukiut tamaasa saqqummertartumik malitseqartinneqartassaaq, pineqartunilu suliaqartut qanittumik suleqatigalugit suliarineqartassaaq, tassami Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu Pilersaarut 2-mi aamma periusissiami matumani ilinniartitsinermtut pilersaarusiorneq pisariaqartitsinermtut kiisalu inuiaqatigiit siunissami sananeqaatimikkut pisariaqartitaannik pingaartitsinermtut aallaaveqassaaq, taakkorpiyaallu Naalakkersuisut pingaartitaraat.

Ilinniartitsinermtut periusissiaq ukiumoortumillu ilinniartitsinermtut pilersaarutit Naalakkersuisut EU-mik ilinniartitaaneq pillugu suleqateqarneranni qitiupput. Peqatigiinnissamik isumaqatigiisummi 2021-mit 2027-mut ingerlasumi tamanna oqaasertaliunneqarpoq.

“2024-mut Ilinniartitsinermtut Pilersaarut” taassumali kingunerani pilersaarutit, iliuusissat suliniutillu piviusut sammissavaat pingaarnersiurlugillu, taamaaliornikkullu periusissiaq piviusunut iliuusissanut ilanngullugu ukiup ingerlaneranut inissinneqartassaaq.

Suliniutit nutaat aamma ilinniartitsinermtut inuussutissarsiutaasinnaasunik ilinniakkanik naammassartut amerliniarlugit maannakkut ilinniartitsinermtut sammineqartut inuiaqatigiit ataannarnissaannut pingaaruteqartorujussuupput. Ilinniartitsinermtut ingerlaavartumik siunissami pingaarnersiunerit taamatut inertornermik tapiisarnissaat taamaattumik pingaarnersaavoq. Tamannalu nunatsinni nunallu assigiinngitsut akornanni nukittorsaassaaq.

Inatsimmik akuersissuteqarnek, periusissiornek imaluunniit iliuusissamik pilersaarusiorneq naammangitsoq misilittakkat takutippaat. Aamma ajoraluartumik ilinniartitsinermtut assersuutissaqarpoq siunertat ajunngitsut iliuusinngortinneqarsimannginnerannik taamaalillutillu kissaatigineqartut sunniuteqarsimanatik, imaluunniit iliuusissiaq piviusunngortinneqarsimasoq sunniuteqanngitsoorsimasorli.

Taamaattumik Naalakkersuisut immikkut ukkatariniarpaat uku ataqatigiisumik piviusunngortinneqarnissaat:

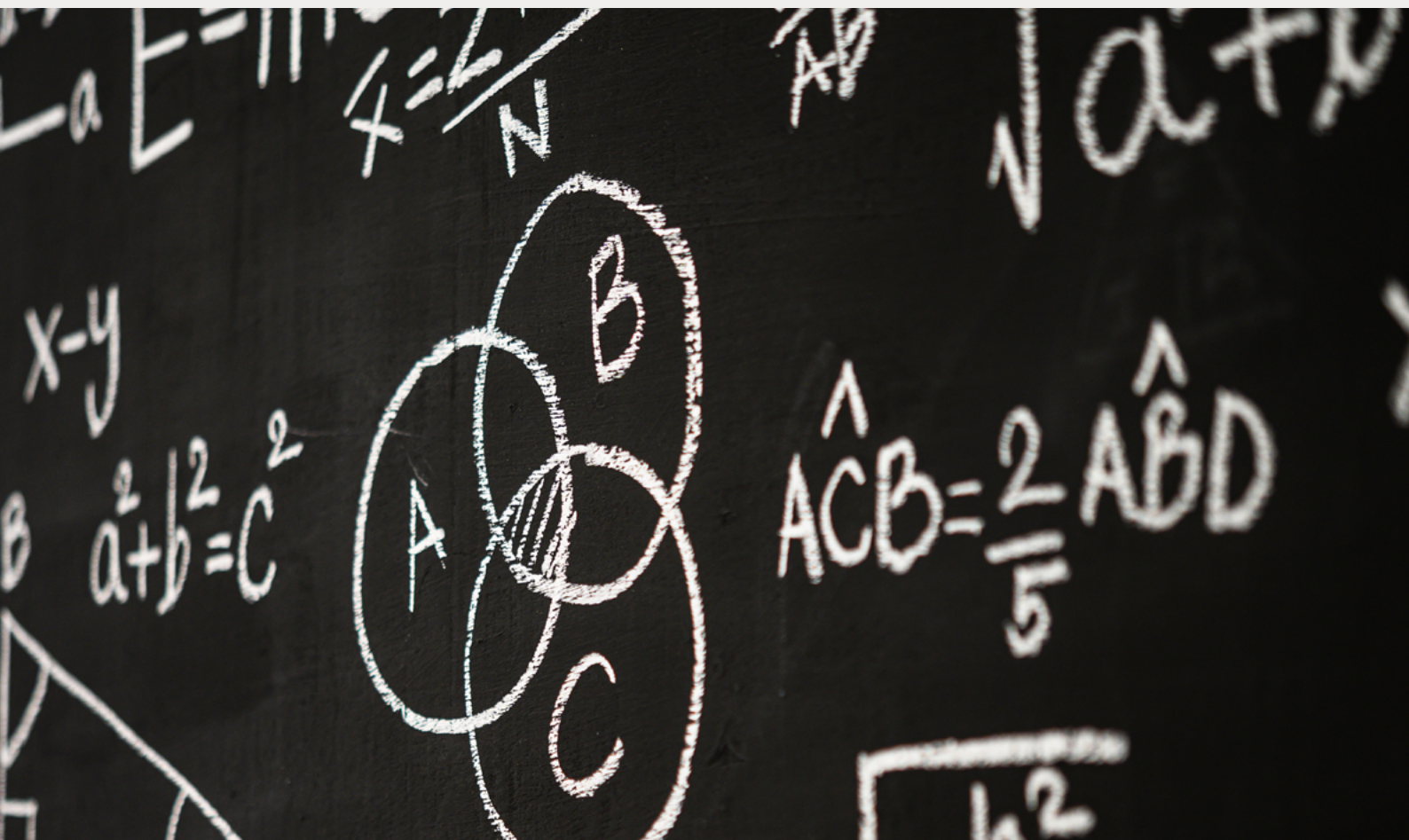
- Suliaqartut aamma immikkut soqutigisaqartut periusissiap pilersaarusiorneq piviusunngortinneqarneranilu naammattumik annertussuseqartumik peqataatinneqartarnissaat.
- Suliniutit nutaat tamatumuuna piffinnut eqqortunut inissinneqartarnissaat tassanilu pisariaqartinneqartut sapinngisamik ajunnginnerpaamik akuersaarneqartassasut.
- Anguniakkat uuttuutillu takutitsisut siumukarnerat malittareqqinneqartassapput taakkulu ilinniartitaanermtut siunnersuisunit nalinginnaasumik aalajangerneqarsimassapput.
- Piviusunngortitsinermtut uuttuutit takutitsisut ataasiakkaat piviusunngortinneqarnerat malittareqqinneqartassaaq.

Taamaattumik Naalackersuisut qulakkiissavaat immikkoortut akimorlugit akisussaaffinnik aqutsinissaq periusissiaq aamma pilersaarutit taakku nassatarisaat akimorlugit. Tamanna Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmut allaffissornikkut inissineqassaaq, tamannalu naalackersuisoqarfiit pineqartut peqataatillugit pissaaq, suliat siumukarnerannut akisussaqaataammata.

Nunatsinni Ilinniartitaanermut Siunnersuisoqatigiit pilersinneratigut ilinniartitaanerup iluani ilinniartitsinermit politikkimik aamma isumalluutiniq pituttorsimangitsumik naliliineq ingerlaavartuq pisassaaq.

Tamatuma kingornatigut Siunnersuisoqatigiit innersuussutiniq aqqiissutissanillu siunnersuuteqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq ilinniartitsinermit politikikkut anguniakkat politikki ingerlanneqartoq immikkoortumilu sulineq tunggavigalugit anguneqarsinnaanersut Siunnersuisoqatigiit naliliineri, innersuussutaat aamma aqqiissutissatut siunnersuutaat misissueqqissaarnermik, ilisimasaniq katersinermit, oqallinnernik aamma oqaloqateqarnermik annertuunik tunggaveqassapput. Siunnersuisoqatigiit ilinniartitaaneq pillugu oqallinnerni tapertaalluassapput, soorlu ukiumoortumik nalunaarusiornermigut apeqparissarnertigut, allaatigisatigut il.il.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut,
Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik